

ΕΒΔΟΜΑΘΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 7.

ΤΟΜΟΣ Β'.

6 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1892.

ΗΡΟΚΛΕΟΥΣ ΒΑΣΙΛΑΔΟΥ

ΠΕΡΙ ΠΡΟΦΟΡΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΙΜΑΙΑΙ ΔΙΑΤΡΙΒΑΙ

πρὸς τὸν μαρκήσιον

DE QUEUX DE SAINT-HILAIRE

'Ανέκδοτοι'

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β.

Ἐν Κων/πόλει, τῆ 25 φεβρουαρίου 1887.

Ἐρίτιμη κύριε,

Τὸ ζήτημα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ὡς παγκοσμίου καὶ τὸ ἕτερον τὸ τῆς πρακτικῆς χρήσεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν ἀπανταχοῦ λογίων, ὡς μέχρι χθὲς καὶ πρῶν τῆς λατινικῆς, ἐν τε τῇ ὀμιλίᾳ καὶ ἐν τῇ συγγραφῇ, ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἐστὶ ζήτημα, τὸ δὲ συναμφότε-

ρον τοῦτο ἀχώριστόν ἐστιν ἀπὸ τοῦ ἑτέρου, τοῦ περὶ προφορᾶς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ζητήματος.

Ἄν ἡ ἔθνικῆ ἠμῶν προφορὰ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς εἰσαχθῆ εἰς τε τὰ Λύκεια καὶ Γυμνάσια καὶ εἰς τὰ Πανεπιστήμια, ἡ πρακτικὴ αὐτῆς χρήσις ὑπὸ τῶν λογίων ἐν τε τῇ ὀμιλίᾳ καὶ ἐν τῇ συγγραφῇ οὐκ ἔσται δυσκαθάρτως, οὐδ' ἡ ἀλλόκοτος φαινομένη ἀξίωσις τοῦ μακαρίτου Ἐιχθάλ ἐστὶ τοσοῦτον ὅσον φαίνεται παράδοξος.

Ἄλλ' εἰς τὴν παραδοχὴν τῆς ἡμετέρας προφορᾶς πολλὰ εἶσι τὰ ἐπιπροσθούντα κωλύματα, ὧν προεξάρχει ἡ Ἐρασμικὴ προφορὰ, βιαίως τὴν ἑλληνικὴν ἀποκόψασα ἀπὸ τοῦ λαλοῦντος αὐτὴν ἔθνους, καὶ ἀπὸ ζωῆς νεκρὰν αὐτὴν καταστήσασα καὶ ἀχρηστον τῇ τε ὀμιλίᾳ καὶ τῇ συγγραφῇ διὰ τε ἄλλα καὶ διὰ τὴν σύγχυσιν τοῦ τονισμοῦ τῶν λέξεων, ὅς ἐστιν ἡ ζωοποιούσα αὐτὰς δύναμις καὶ ἀδιασπάρτως συνέχουσα τὰς συλλαβὰς αὐτῶν. Ὁ Ἐρασμος, ὅς οὐδὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ Desiderius ὀρθῶς ἐξελληνίσας ἔχει, διότι Ἐρασμος οὐκ ἔστι λέξις ἑλληνικὴ, ὤφειλε καλεῖσθαι ἑαυτὸν Ἐράσμιον, ἢ μᾶλλον Ποθητὸν ἢ Ἰμε-

(*) Γνωστὸν ὅτι ἡ Σερβία, ἐν ᾧ χρόνῳ ἐν γείτονι αὐτῇ αὐτοκρατορίᾳ ἐνέργειαι γίνονται πρὸς ἐλάττωσιν, εἰ μὴ ἐντελῆ ἀπάλειψιν, τῆς διδασκαλίᾳ τῶν κλασικῶν γλωσσῶν καὶ ἰδίᾳ τῆς ἑτέρας αὐτῶν, τῆς ἑλληνικῆς, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις οἱ realistes ἀγωνίζονται μὲν, ἀλλ' ἄνευ ἐπιτυχίας ὑπὲρ τῆς ἄρσεως αὐτῶν, εἰσήγαγεν εἰς τὰ αὐτῆς γυμνάσια τὴν διδασκαλίαν τῆς ἑλληνικῆς, πάντως, ὡς φρονούμεν, κατὰ τὴν ἡμετέραν προφορὰν. Ἐπὶ τῷ γεγονότι τούτῳ, γεγονότι λίαν σπουδαίῳ, πρότφορον ἡγοούμεθα τὴν δημοσίευσιν ἐπιστολιμαίων διατριβῶν τοῦ αἰδίου Ἡροκλέους Βασιλάδου, καὶ ἰδίᾳ τῆς δευτέρας αὐτῶν, ἐν ᾗ περὶ τῆς δυνάμεως τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, τῷ 1877 ἀπευθύναντος αὐτὰς ἑλληνιστὶ τῷ μακαρίτῳ διακροπεῖ ἑλληνιστῇ μαρκητίῳ de Queux de Saint-Hilaire, ὅστιν φίλῳ συνεδέετο ὁ δὲ τρηρὸς τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων θεράπων, ὡσπερ καὶ ἄλλοις ἐπίσης τῆς Ἑσπερίας Εὐρώπης, Γάλλοις τε καὶ Γερμανοῖς, οἱ οἱ αἰδίοι Gustave d'Eichthal, Egger, E. Miller, καὶ οἱ Girard καὶ Croiset καὶ ἄλλοι. Ὁ μαρκήσιος de

Queux de Saint-Hilaire, προτιθέμενος νὰ γράψῃ αὐτῆς περὶ τῆς ἡμετέρας προφορᾶς, ὡς ἄλλοι τε καὶ ὁ Gustave d'Eichthal ἔγραψαν, ἀπετάθη τῷ Ἡροκλεῖ Βασιλάδῃ, φιλοφρόνως πᾶν αἰτούμενος τὴν γνώμην αὐτοῦ περὶ τοῦ ἕνεκα τοῦ περιθώτου μύθου τοῦ διαλόγου τοῦ Ἐράσμου ὑφισταμένου ζητήματος ἀνὰ τὴν Εὐρώπην πᾶσαν, ἐν ᾗ ἀτυχῶς κρατεῖ ἡ ὑπὸ τοῦ Engel εὐφρῶς κληθεῖσα τῶν οἱ οἱ καὶ τῶν Ἰππων προφορὰ. Ἐπὲρ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς ἡμετέρας προφορᾶς πολλοὶ τῶν σοφῶν ἀπεφάνθησάν τε καὶ ἀποραίνονται, σύλλογος δέ, ὡς γνωστὸν, ἀπὸ ἐτῶν ὑφισταμένος ἐν Ἀμστελοδάμῳ, ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ τοῦ Ἐράσμου, ἡγοούμενον ἐνθουσιωδῶς τοῦ ἐν τῷ αὐτόθι πανεπιστημίῳ ὑφηγητοῦ κ. H. Muller. ὑπὲρ τούτου κρατερῶς ἀγωνίζεσθαι. Παρὰ ταῦτα ὅμως ἐν Γερμανίᾳ καὶ ταῖς ἄλλαις χώραις, ὡς ἐρρήθη καὶ ἀνωτέρω, ἡ ἐκ τοῦ Ἐράσμου προφορὰ κρατεῖ. Ἀλλὰ θαρσύνε γρη' διότι οὐ μόνον ἐν Ὀλλανδίᾳ, τῇ πατρίδι τοῦ Ἐράσμου, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις κατενοήθη, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ, διδασκομένη, δεόν νὰ δι-

ριον, ὁ Ἐρασμος, λέγω, μέγιστον καὶ ὀλεθριώτατον ἐποίησε κακὸν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ διὰ τοῦ διαβολῆ- του διαλόγου αὐτοῦ, de recta Latini-Graecique ser- monis pronuntiatione, ἐκδοθέντος τὸ πρῶτον ἐν Βα- σιλείᾳ τῷ 1528. ἐν ᾧ Λέων καὶ Ἄρκτος διαλέγονται περὶ προφορᾶς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας· διότι τί ἄλλο μεῖζον κακὸν γλώσσῃ τινὶ ἢ ὁ θάνατος αὐτῆς; ὁ δὲ διάλογος τοῦ Ἐρασμου οὐκ ἐγένετο αἰτίας θανάτου ἢ ἑλληνικῆ γλώσσῃ ἐν τῇ Δύσει, καταστῆσας αὐτὴν νεκράν; Οὐχ ὡς τοιαύτη τέσσαρας ἦδη αἰῶνας διδά- σκεται ἐν τοῖς σχολαίσις τῆς Ἑσπερίας Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς; οὐκ ἐπιπλήθον ἐκ τούτου πολλὰ ἄτοπα; διότι κατὰ τὴν Σταγειρίτην φιλόσοφον «ἐνὸς ἀτόπου τδοθέντος μυρία ψονται.»

α') Ἡ ἑλληνικὴ γλώσσα οὐ κατεῖληθε τὴν προσή- κουσαν αὐτῇ θέσιν, ἀεὶ ἐπομένῃ ὡς θεραπεινὴς τῇ Λατινίδι φωνῇ καὶ οἰοεὶ συμπλήρωμα θεωρουμένη αὐτῆς. Ἐνταῦθα ἐξῆν εἰπεῖν «ὁ νεβρός τὸν λέοντα» καὶ τὸ «ἄνω ποταμῶν χωροῦσι παγαί».

β') Ἡ μὲν Λατινικὴ λιπαρῶς καλλιεργουμένη ἐγράφητο καὶ ἐλαλείτο· οἱ δὲ δυνάμειοι γράφειν τὴν ἑλληνικὴν ἐπὶ τοῖς δακτύλοις ἠριθμοῦντο· ὀρθῶς δὲ καὶ ἀπταιστώς λαλεῖν αὐτὴν ἄνευ παρατονημῶν σκεδὸν οὐδὲ εἰς ἰδύνατο.

γ') Οἱ Ἕλληνες ποιεῖται καὶ συγγραφεῖς οὐκ ὀρθῶς οὐδὲ κατ' ἀξίαν ἐξετιμῶντο. Πόσοι τινὲς ἦσαν ἀπὸ Σκαλιγέρου ἀρχόμενοι μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς ἐνεστώ- σης ἑκατονταετηρίδος οἱ προτιμῶντες τὴν ἑλληνικὴν γραμματείαν (Littérature), τὴν πρωτότυπον, τῆς ῥω- μαϊκῆς, τῆς ἐχούσης τύπον καὶ ὑπογραμμῶν αὐτὴν; Πόσοι ἦσαν οἱ προτιμῶντες τὸν Ὅμηρον τοῦ Βιργι- λίου, τὸν Θουκυδίδην τοῦ Σαλλουστίου, τὸν Δημο- σθένη τοῦ Κικέρωνος; Πόσοι οἱ φανελοῦντες καὶ Ῥα- κίνοι οἱ ὀρθῶς κρίνοντες περὶ τῶν Ἑλλήνων τραγι- κῶν ποιητῶν; οὐχ ὁ μὲν Βολταίρος ἐκαυχᾶτο ὅτι ἐν τῷ Οιδίποδι αὐτοῦ ὑπερῆκόντισε τὸν Οιδίποδα τοῦ Σοφοκλέους, ὁ δὲ La Harpe τὸν Φιλοκλήτην; οὐ μέχρι χθὲς καὶ πρῶτον ὁ πατὴρ τῆς ἑλληνικῆς τραγωδίας ἀπεδικυβαλιζέτο ὡς βάρβαρος;

δ') Οὐδὲ ἡ ἑλληνικὴ παιδεία βέλτιον εἶχεν, ἐν μοίρᾳ καρῶς τιθεμένην· διότι οὐδαμῶς ἐλαμβάνετο ὑπ' ὅψει ἡ ἐναρμόνιος ἀγωγὴ καὶ ἀνάπτυξις τῶν σωματικῶν καὶ ψυχικῶν δυνάμεων, οὐδ' οἱ σοφοὶ λόγοι τοῦ Πλάτωνος εἶχον κύρος· «πρὸς γὰρ ὑγιείας

καὶ νόσους ἀρετὰς τε καὶ κακίας οὐδεμία ξυμμετρία καὶ ἀμετρία μεῖζον ἢ ψυχῆς αὐτῆς πρὸς σῶμα αὐτό· ὧν οὐδὲν ὀκοποῦμεν οὐδ' ἐννοοῦμεν, ὅτι ψυχὴν ἰσχυράν καὶ πάντα μεγάλην ἀσθενέστερον καὶ ἐλασ- σον εἶδος (σῶμα) ὅταν ὀχη, καὶ ὅταν αὐτὸνναντίον ξυμπαγήτον τούτω, οὐ καλὸν ὄλον τὸ ζῶον, ἀξίμ- μετρον γὰρ ταῖς μεγίσταις ξυμμετρίαις· τὸ δὲ ἐναν- τίως ἔχον πάντων θεαμάτων τῷ δυναμένῳ καθορᾶν κάλλιστον καὶ ἐρασιμώτατον. . . . Μία δὲ σωτηρία πρὸς ἄμφω, μῆτε τὴν ψυχὴν ἄνευ σώματος κινεῖν, μῆτε σῶμα ἄνευ ψυχῆς, ἵνα ἀμυνομένῳ γίγνησθον ἰσορροπῶ. Τὸν δὲ μαθηματικὸν ἢ τινα ἄλλον σφόδρα μελέτην διανοίᾳ κατεργαζόμενον καὶ τὴν τοῦ σώμα- τος ἀποδοτέον κινήσιν, γυμναστικῇ προσομιλοῦντα, τότε αὐτὸ σῶμα ἐπιμελῶς πλάττοντα τὰς τῆς ψυχῆς ἀνταποδοτέον κινήσεις, μουσικῇ καὶ πάσῃ φιλοσο- φίᾳ προσχρῶμενον, εἰ μέλλει δικαίως τις ἄμα μὲν καλός, ἄμα δὲ ἀγαθὸς ὀρθῶς κεκλήσεσθαι».

Ἐπὶ τίνων χρόνων ἤρξαντο οἱ νεώτεροι σκεπτε- σθαι περὶ τῆς ἐναρμονίου διαπλάσεως τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς; Ὁ δὲ Πλάτων οὐ μόνον ἐγίνωσκε τὰ ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἐν ταῖς ἰατρικαῖς Ἑταιρίαις καὶ Ἀκαδημαῖαις καταγελλόμενα ὑπὸ τῶν ἰατρῶν νευ- ρικῶν νοσήματα, ἀπερὸ οἱ ὑπέμετροι διανοητικοὶ μό- χθοι ἐπάγουσιν, ἀλλὰ καὶ διέσκιωπε τοὺς συγχρό- νους αὐτῷ ἰατρούς, ὅτι τὴν ἀληθῆ τούτων αἰτίαν ἀγνοοῦντες ἄλλας ἀνεζήτουν. «Ὅταν ψυχὴ κρείτ- των οὕσα σώματος περιθύμως ἴσχη, διασειούσα πᾶν αὐτὸ ἐνδοθεν νόσων ἐπιπλήσῃ, καὶ ὅταν εἰς τινὰς μαθήσεις καὶ ζητήσεις συντόνωσ ἦ, κατατίκει, δι- δαχὰς τ' αὐτὴν καὶ μάχας ἐν λόγοις ποιουμένη δημο- σία καὶ ἰδία δι' ἐρίδων καὶ φιλονεικίας γιγνομένων διάπτυσον αὐτὸ ποιούσα λυεῖ καὶ ρεῦματα ἐπάγουσα τῶν λεγομένων ἰατρῶν ἀπαντῶσα τοὺς πλείστους, τάναντία αἰτιαῖσθαι ποιεῖ».

ε') Ὁ Ἑλληνισμὸς καθόλου εἰπεῖν παρεγνωρίσθη οὐδὲ δεόντως ἐξετιμήθη, διότι πάνυ ὀλίγοι εἰς τὸ βάθος αὐτοῦ εἰσέδυσαν, περιθύμως προσομιλῶντες τῷ ἀληθεῖ, τῷ γνησίῳ, τῷ ἀμιγεῖ καὶ ἀγνῷ ἑλληνικῷ πνεύματι καὶ ἐμφθορηθέντες αὐτοῦ, οἱ δὲ πλείστοι ταῖς λατινικαῖς θύοντες προλήψουσι καὶ ὑπ' αὐτῶν παρασυρόμενοι, ἐχλεύασαν καὶ ἐμυκτηρίσαν τὸ ἑλλη- νικὸν πνεῦμα ὡς σοφιστικόν, διαστρέφον τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν, στενόν, οὐδ' ὡς τὸ ῥωμαϊκόν, κα-

δάσκηται ὡς ζῶσα γλώσσα καὶ οὐχ ὡς νεκρά, καθάπερ ἡ λατινικὴ, διότι ἐκεῖνη λαλεῖται ὑπὸ ὀλοκλήρου λαοῦ.

Λυπηρὸν ὅμως ὅτι καὶ Ἕλληνας ἀπὸ ἑδρας ξένης ἀνωτέ- ρας σχολῆς διδάσκων, γράψας πρὸ τινῶν ἐτῶν ἐν τῇ ἐν Παρισίαις *Revue Critique* περὶ τοῦ συγγράμματος τοῦ Engel, οὐ μόνον ὑπὲρ τῆς τοῦ Ἐρασμου προφορᾶς ἐτάχθη, ἀλλὰ καὶ τὴν προφορὰν ἡμῶν, τὴν προφορὰν τοῦ ἔθνους αὐ- τοῦ, τὴν ἰδίαν αὐτοῦ προφορὰν, οὐχ ὡς τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ ρεῖ γλίγνιον ἀπεκάλεσεν. ὥσπερ καὶ πολλοὶ τῶν ξένων γράφοντες ἀποκαλοῦσιν αὐτὴν, ἐν ᾧ οὐδένα λανθάνει ὅτι οὐ μόνον ὁ Reuchlin οὐδεμίαν ἐπενόησε προφορὰν, ἀλλ' εἰσή- γαγεν αὐτὴν τὴν ἑλληνικὴν εἰς τὴν Εὐρώπην, ἀλλὰ καὶ αὐ- τὸς ὁ συγγραφεὺς τοῦ διαλόγου *de Recta Graeci-Latiniq̄ue sermonis pronuntiatione* κατὰ τὴν ἡμετέραν ἐδίδαξε προφορὰν.

Ἡ ἐπιστολὴ, ἣτις δημοσιεύεται ἐνταῦθα, ἐστὶν ἡ δευτέρα ἐκ τῶν πέντε περὶ ὧν ἐποησάμεθα λόγον ἐν τῷ ἐν τῷ

«Νεολόγῳ» τῆς 10 μαρτίου 1890 δημοσιευθέντι ἡμετέρῳ καταλόγῳ τῶν ἔργων τοῦ αἰδιόμου ἀνδρὸς καὶ ἀξ. ἔγραψε τῷ μαρκησίῳ de Queux de Saint-Hilaire. Ἡ πρώτη, ἣν στε- ροῦμεθα, ἦν ἀπλῶς ἀγγελτήριος τῆς παραλαβῆς τῆς ἐπιστο- λῆς τοῦ αἰδιόμου ἑλληνοστοῦ, ἀγγέλουσα ἄμα αὐτῷ τὴν ἐν βραχεῖ χρόνῳ ἀπάντησιν εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτοῦ. Ἐν τῇ δευτέρᾳ τῆδε ἐπιστολῇ ἰδίᾳ ὁ λόγος περὶ τῆς δυνάμεως τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, μετὰ δυνάμεως ἀποσεικνυμένης, φα- νεροῦνται δὲ ἐν αὐτῇ οἱ λόγοι, οἵτινες ἐπεισαν τὴν Σερβίαν, ἣτις μάλιστα ἐν ταῖς βαλκανικαῖς χώραις ἐν αἷς ἡ ἑλληνικὴ λα- λεῖται ὡσαύτως γλώσσα καταλέγεται, νὰ εἰσαγάγῃ τὴν ἀρ- χαίαν ἑλληνικὴν εἰς τὰ ἑαυτῆς γυμνάσια, εἰσηγμένης οὕσης αὐτῆς εἰς τὰ πανεπιστήμια, τὰς ἀνωτέρας σχολὰς τὰ γυμνάσια καὶ τὰ Λύκεια τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς.

Ἡ ἐπιστολὴ ἐγράφη, καὶ ἀντιγραφεῖσα καὶ ὑπογραφεῖσα ἀπεστάλη τῷ μαρκησίῳ, κατὰ φεβρουάριον τοῦ 1891.

θολικόν και ανθρώπινον. Καί νῦν οὐκ ἐπικρατεῖ ἡ γνώμη αὕτη; Τί ἔλεγε πέρουσιν ἐν τῇ «Ἐπιθεωρήσει τῶν Δύο Κόσμων» ὁ ἐμβριθέστατος κριτικός, ὁ Brunetiere; Ἀπαντῶν πρὸς τὸν Fray ἑξαίροντα τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, ἀνακηρύσσει μετὰ πολλοῦ τοῦ ζήλου ὅτι ἡ λατινικὴ γλῶσσα καὶ τὰ ῥωμαϊκὰ γράμματα πολλῶ τῶν ἑλληνικῶν ὑπέρτερα εἰσιν. Ἀντιγράφω ἐνταῦθα τὴν μετάφρασιν, γενομένην ὑπ' ἐμοῦ καὶ δημοσιευθεῖσαν ἐν τῇ «Κωνσταντινουπόλει», ἥς τὸ ψῆλλον πέμπω ὑμῖν, διότι οὐκ ἔχω πρόχειρον τὸ γαλλικὸν κείμενον. «ἡ ἱστορία καὶ αἱ χορηγηθεῖσαι ὑπηρεσίαι ἀναγκάσουσιν ἡμᾶς ἀνομολογῆσαι αὐτοῖς μίαν ἀρετὴν, ἥτις αὐτοῖς μόνοις ὑπάρχει, μάτην δὲ ζητήσῃ τις αὐτὴν καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς Ἑλλήσιν. Τοῦτό ἐστιν, ἐν παρόδῳ εἰρησθῶ, τὸ ἀπόκρυφον, δι' ὃ οἱ παιδαγωγοὶ ἐξοχον ἀπονέμουσιν ὑπεροχὴν τοῖς Λατίνοις, προτιμῶντες αὐτοὺς τῶν Ἑλλήνων. Ὅπως μάθῃ τις τὴν ἑλληνικὴν τοσοῦτον καλῶς ὅσον τὴν λατινικὴν, ἢ καὶ κάλλιον, ἴσως ἀρκεῖ τὸ ἡμῖς τοῦ καταναλισκομένου εἰς τὴν γνῶσιν τῆς λατινικῆς, διότι μᾶλλον ἐστὶν ὁμοίομορφος, ὡς φησὶν Ἑρρίκος ὁ Στέφανος, τῇ γαλλικῇ γλώσσῃ. Ἀλλ' οὐκ ἔστι τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, καὶ οὔτε ἡ γενικὴ ὀφέλεια ἔσται βεβαία, οὔτε ἡ πρακτικὴ ὀφέλεια τοσοῦτον πραγματικὴ. Τίς εἶπε περὶ Ἑλλήνων, πάνυ δικαίως, ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ μόνον τὸν Ἑλληνα καὶ τὸν βάρβαρον; Τολμῶσω δὲ εἰπεῖν, ὅτι οἱ Ἑλληνες ἐν ταῖς μικραῖς αὐτῶν καὶ περιφροῦτοις πόλεσι διατριβόντες καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀμιλλώμενοι τίς τοῦ ἄλλου ὑπερτερῆσαι, ταχέως ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτῶν ἐγένοντο ἐπιδέξιοι (virtuosos), οὐ βούλομαι εἰπεῖν σοφίσται».

Τὸ ἀξίωμα: Sans Latin point d'enseignement secondaire ἰσχύει μάλιστα παρὰ Γερμανοῖς· διότι ἀπὸ τῆς ἀναγεννήσεως μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ἡ λατινικὴ γλῶσσα ὑπῆρξεν ἡ κρηπίς τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, ὡς ἄλλα τε μαρτυροῦσι καὶ ἡ νεωστὶ (1881) δημοσιευθεῖσα ἐν τῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ τοῦ K. Schmidt (Encyclopädie des gesammten erziehung- und unterrichtswesens) ἐκτενεστάτη πραγματεία (Lateinischer Unterricht σ. 204—405· Geschichte des Lateinischen Unterrichts σ. 204—278· 11 Methodik des Lateinischen Unterrichts 278—405) τοῦ Fr. A. Eckstein, γυμνασιάρχου τῆς Σχολῆς τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ ἐν Δειψίᾳ καὶ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου ἐν τῇ αὐτῇ πόλει. Ὁ διάσημος οὗτος παιδαγωγὸς συνίστησιν οὐ μόνον τὴν ἀνάγνωσιν ἐν τοῖς Γυμνασίοις τῶν Λατίνων συγγραφέων καὶ τὴν γραπτὴν ἄσκησιν ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ, ἀλλὰ καὶ τὴν ὀμιλίαν. «wenn auf dem Gymnasium ordentlich Latein gelernt werden soll, so muss nicht bloss gelesen und geschrieben, sondern auch gesprochen werden».

Τί δέ, ἡ συμβουλή αὕτη δίδεται καὶ περὶ τῆς ἑλληνικῆς; Ἀπὸ τῶν μέσων τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος ἡ μελέτη τῆς ἑλληνικῆς τέχνης καὶ τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, προσεξαρχόντων τῶν Winckelmann καὶ Lessing, ἐγένετο ἐμβριθέστερα· ἐμβριθέστατη δὲ ἀπὸ τοῦ 1790—1810 ἐν Jena-Weimar, ἐνθα ἡ ἔδρα, ὁ ναὸς τῆς ἑλληνικῆς λατρείας, ὅτε τὰ κράτιστα καὶ τελειότατα ἀριστοτεχνήματα τῶν γερμανικῶν γραμμάτων εἶδον τὸ φῶς· διὸ ὁ S. Schmidt ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς γερμανικῆς γραμματολογίας τὴν ἐ-

ποχὴν ταύτην καλεῖ ἀναβίωσιν τοῦ ἑλληνισμοῦ (wiederlebung des Hellenischen), ὁ Wieland, Herder, Goethe, Schiller, W. von Humboldt, Fr. Wolf, καὶ ἡ λοιπὴ χορεία τῆς Ἰένης-Βαϊμάρης ἐν τῇ μελέτῃ τῶν Ἑλλήνων ἐπεζητήσαν τὸ καθαρὸν, τὸ γνήσιον ἀνθρώπινον· διότι ἐν τοῖς Ἑλλήσιν ἡ ἰδέα τοῦ ἀνθρώπου σὰρξ ἐγένετο: in den Griechen ist die idee des Menschen fleisch geworden, ὅπερ ὁ Brunetiere ἀρνεῖται. Ὁ δὲ Ἑρδερὸς λέγει: «οἱ Ἑλληνες, οἱ ἀγαπῆτοι τῆς Ἀθηνᾶς, μετὰ τοσαύτης εὐδοκίμῆσεως ἐν τε τῇ τέχνῃ καὶ ταῖς καλαῖς ἐπιστήμαις εἰργάσαντο ὅστε τὸ ἰδανικὸν τῶν ἔργων αὐτῶν καὶ ἡ καλὴ φύσις ἐν ἀποτελοῦσι πρότυπον. Ὡς ὁ Θουκυδίδης λέγει περὶ τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν ὅτι ἐγένετο μουσεῖον καὶ πρυτανεῖον τῆς Ἑλλάδος, οὕτω καὶ ἡ Ἑλλάς ἐγένετο ὁ ναὸς καὶ τὸ τέμενος τῆς καλῆς φύσεως. . . Ἐκ τῶν ἔργων τῶν Ἑλλήνων λαλεῖ τὸ δαιμόνιον τῆς ἀνθρωπότητος καθαρῶς καὶ καταληπτῶς ἡμῖν (aus den werken der Griechen spricht der Damon der Menschheit rein und verständlich zu uns)». Οἱ Ἑλληνες δύνανται ἀνοῖξαι ἡμῖν τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς κατανόσιν τῆς φύσεως τῆς ἀνθρωπότητος, τῆς ἰδέας τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ Παλλάς ἀφείλεν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Διομήδους τὴν ἀχλὺν ὅπως τὸν θεὸν διακρίνῃ ἀπὸ τοῦ θνητοῦ. Τὴν εὐεργεσίαν ταύτην παρέχει ἡμεῖς τῇ μελέτῃ τῆς ἑλληνικῆς τέχνης· διότι τὰ ἀγάλματα αὐτῆς θεώμενοι πληροῦμεν τὴν ἡμετέραν ψυχὴν τῷ ἰδανικῷ τοῦ ἀνθρώπου, ὅπερ αὐτὰ ἐπὶ ποικιλωτάτα σχήματα καὶ ἐν ἀγνωστάτῳ τύπῳ ἐκφράζουσι. Τὸν δὲ τρυφερόν τοῦτον βλαστὸν τῆς ἀνθρωπότητος ὀφείλομεν μὴ μόνον διὰ τῆς μαθήσεως καλλιιεργεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς ἡμετέρας νεότητος ἐμφυτεῖσαι· οὐ θέλομεν τῆς ἑλληνικῆς τέχνης γενέσθαι κάτοχοι, ἀλλὰ ταύτην γενέσθαι κάτοχον ἡμῶν. Ὁ δὲ Οὐμβόλδος μετὰ προθύμου ζήλου ἐμελέτησε τὸ ἀνθρώπινον ἐν τῷ ἑλληνισμῷ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀνὴρ οὗτος διωργάνωσε τὴν μέσιν καὶ ἀνωτέραν ἐκπαιδεύσιν ἐν Πρωσσίᾳ, ἐπιτρέξατέ μοι μικρόν τιν ἐνδιατρίψαι.

Ὁ Wilhelm von Humboldt μᾶλλον ἢ ὁ Goethe, καὶ τοι καὶ τούτου ἡ ὑπερμέτρος πλουσία φύσις ἀγαθῆς μερίδος τοῦ Θεοῦ μετεῖχε, δύναται κληθῆναι ἑλληνικὸν πνεῦμα, ὡς φησὶν ὁ Paulsen. Εὐμοιρῶν εὐτυχοῦς φύσεως εἶχεν ὅ,τι ἡ ἑλληνικὴ ἠθικὴ διαγράφει ὡς τὴν πλήρη διάπλασιν τοῦ χαρακτῆρος, ἦτοι ψυχὴν θεωρητικὴν καὶ ἀνευδεῖν, ἥς τὴν ἡγεμον φαιδρότητα οὐδὲν πάθος ἐτάρασεν. Ἐκ λεπτοφυσοῦς εὐαισθησίας ῥέπων πρὸς τὰς αἰσθητικὰς καὶ διανοητικὰς ἀπολαύσεις ἔζη μετὰ πάσης καρτερίας καὶ θάρρους, ὡς Ἑλλήνων, ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ. Τὸν βίον αὐτοῦ κανονίσας συνφθὰ τῇ ἐσωτερικῇ αὐτοῦ κλίσει, ἐν πλήρει ἀνεξαρτησίᾳ διήγεν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ, ἐλευθερὸς ὑπηρετίας, οὐ δοῦλος τοῦ ὑπουργήματος. Ἡ ἱστορία τῆς παιδεύσεως αὐτοῦ διδακτικωτάτη ἐστίν. Ἐκπαιδευθεὶς ὑπὸ Κάμπη ἀπῆλθεν εἰς Γοττίγγην, ἐνθα τὰς πολιτικὰς ἐδίδάχθη ἐπιστήμας, ἀκρόωμενος καὶ τῶν φιλολογικῶν μαθημάτων τοῦ Ἑννίου, οὐ ἐγένετο οἰκίος καὶ φίλος· μετὰ δὲ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν πανεπιστημιακῶν αὐτοῦ σπουδῶν, οὐκ ἠθέλησεν, ὡς ἐπραττον οἱ ἐξ εὐγενῶν οἰκῶν καταγόμενοι, περιοδεῦσαι καὶ πολλῶν ἰδεῖν

ἄστυα καὶ νόον γνῶναι, ὕστερον δὲ εἰς τὸ στρατιωτικὸν ἢ πολιτικὸν ἐπιδοθῆναι στάδιον, ἀλλ' ἀπεσύρθη κατ' οἶκον, ὅπως δέκα ἔτη περὶ τὸν ἑλληνισμὸν ἀσχοληθῆ, μελετῶν τὸν πνευματικὸν κόσμον τούτου ἀντὶ τοῦ ἐπισκέψασθαι τοὺς Παρισίους καὶ τὸ Λονδῖνον. Ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἦν ἡ σύντροφος αὐτοῦ.

Τίς ἦν ὁ σκοπὸς τῶν μελετῶν αὐτοῦ δηλοῖ ἐν τινι ἐπιστολῇ τῆς 1 Δεκεμβρίου 1792 πρὸς τὸν διάσημον φιλόλογον Οὐόλφιον, καὶ ἐν τινι ὑπομνήματι, *Skizze über die Griechen*, πρὸς αὐτὸν ὁσαύτως πεμφθέντι, οὐ μέρος διειρήσεν οὗτος ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ, *Darstellung der Alterthumswissenschaft*. « Ἡ γνῶσις τοῦ ἀνθρώπου ἐστὶν ὅ,τι ζητῶ, λέγει ὁ Οὐμβόλδος. Ἐλπίζω ὅτι μελετῶν τοὺς Ἕλληνας ἐπιτεύξομαι τούτου· διότι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἐστὶν ἡ οἰονεὶ πρωτότυπος ἐκφρασις τῆς ἰδέας τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπιτρέψατέ μοι ἵνα χαρακτηριστικῶν τινῶν σημείων θίξω, καθ' ἃ οἱ Ἕλληνες τῶν ἄλλων λαῶν ὑπερέχουσι καὶ ποιοῦσιν ἵνα ἡ γνῶσις τοῦ ἑλληνικοῦ θεωρηταί ὁ κάλλιστος σκοπὸς τῶν ἡμετέρων μελετῶν· πρῶτον ἐπιθυμῶ καταλέξαι τὸν πλοῦτον τῶν ἀπειρεσίων τύπων, ὅτι ἐν πάσῃ τῇ πνευματικῇ αὐτῶν καλλιέργειᾳ ἐμφαίνεται· σὺν αὐτῷ δὲ τοιαύτη ἐξεργασία τοῦ χαρακτηριστοῦ συνδέεται, ὥστε οὗτος, ἐν παντὶ καιρῷ τοῦ ἀνθρώπου, δύναται εἶναι καὶ ὀφείλει εἶναι τοιοῦτος, ἀπληθαγμένους τῶν μερικότητων καὶ τῶν εἰς μεταβολὰς ὑποκειμένων σχέσεων· ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων ἐκτιθέμενος, ἐξ ἀγνῶν ἅμα τε καὶ ἀπλῶν καὶ μεγάλων, καί, ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις, καλῶν χαρακτηριστικῶν ἀπαρτίζεται. Ὑπερβαλλόντως δὲ ὑγιεινὴ καὶ σωτηρία ἐστὶν ἡ μελέτη τοῦ χαρακτῆρος, οἷος ὁ ἑλληνικός, ἐν τοιοῦτοις καιροῖς, καθ' οὓς, ἀπειρῶν ἕνεκα περιστάσεων, ἡ προσοχὴ πολλῶ μᾶλλον στρέφεται πρὸς τὰ πράγματα ἢ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, πρὸς τὰ πλήθη ἢ πρὸς ἕνα ἕκαστον, πρὸς τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον καὶ τὰς ὀφελείας ἢ πρὸς τὸν ἔσω καὶ τὰς ἀπολαύσεις αὐτοῦ, ἡ δὲ ὑψηλὴ καὶ ποιικίλη πνευματικὴ καλλιέργεια λίαν ἀπεμακρύνθη τῆς ἀρχαίας ἀπλότητος ».

Ἐν δὲ τῇ ἐπιστολῇ τῆς 1 Δεκεμβρίου 1792 τὴν ὑπεροχὴν τῶν Ἑλλήνων οὕτως χαρακτηρίζει· « οὐδεὶς ἄλλος λαὸς τοσαύτην συνενεὶ ἀπλότητα μετὰ τοσαύτης πνευματικῆς καλλιέργειας. Ἄξιον δὲ μεγάλου θαυμασμοῦ ἐστὶν ἡ γενικὴ εἰς σύμπαν τὸ ἔθνος ἐξάπλωσις τῆς φιλοκαλίας· οὐδὲν δὲ ἄλλο δύναται τοῖς ἡμετέροις πλεῖον ἰσχυρὴν ἔχειν ἢ ἡ ἀντίληψις τοῦ χαρακτῆρος τούτου, οὐδὲ ἄλλο εἶδος παιδείας μᾶλλον ἐστὶν ἀναγκαῖον καὶ ἀπαραίτητον ἢ τοῦτο, πάσης μὲν τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπτόμενον, παρέχον δ' αὐτῷ τὴν ἀληθῆ καλλομένην καὶ τὴν ἀληθῆ εὐγένειαν ».

Κατὰ τὸν Οὐμβόλδον οὐδὲν ἄλλο ἔχει μείζονα δύναμιν, ὅπως ἕκαστος γνῶ ἑαυτὸν καὶ μορφῶσθαι ἑαυτὸν, ἢ ἡ τελεία γνῶσις τοῦ ἑλληνισμοῦ· « ἢ δὲ φησὶς πρὸς τοιαύτην γνῶσιν ἀρμόζει, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, παντὶ ἀνθρώπῳ, τῷ πρακτικῷ, τῷ θεωρητικῷ, τῷ ἱστορικῷ, τῷ φιλοσόφῳ, τῷ τεχνίτῃ, καὶ αὐτῷ τῷ ἀπλῶς ἀπολαυστικῷ ».

Τοιοῦτος ἦν ὁ Οὐμβόλδος, ὁ νέος Ἕλληνας, ὁ κατὰ πάντα αὐτοῦ τὸν βίον πιστὸς λάτρις τοῦ ἑλληνισμοῦ, ὁ ἐκ τῶν ἱεροφαντῶν τοῦ ἑλληνικοῦ ναοῦ, οὐ ἔδρα

ἢ Ἴενα-Βεῖμαρ, καὶ ἐξ οὗ προήχθησαν εἰς φῶς τὰ τελειότατα ἀριστουργήματα τῆς γερμανικῆς γραμματείας· (ἴδε Fr. Paulsen, *Geschichte der Gelehrten Unterrichts*).

Ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ τούτου ναοῦ ἡ λατρεία τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀνὰ πᾶσαν τὴν Γερμανίαν, καὶ πολλοὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν ἐπλήρωσαν ἐξάλλου ἐνθουσιασμοῦ· οἷον ὁ Fr. Ast, διορισθεὶς καθηγητῆς ἐν τῷ Βαυαρικῷ πανεπιστημίῳ Landshut λέγει ἐν τῷ εἰσηγηρίῳ αὐτοῦ λόγῳ (1805) περὶ τῆς σπουδαιότητος τοῦ ἑλληνισμοῦ, ὅτι « πρῶτον ἐστὶν ἅμα καὶ ὁ φυσικὸς νόμος τῆς ἀνθρωπίνης μορφώσεως »· ὁ δὲ Fr. Creuzer ἐν τοῖς ἐγκαινίοις (1807) τοῦ φιλολογικοῦ ἕθρονιστηρίου ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Heidelberg ἀποφαίνεται, ὅτι « ποιικίλως καὶ σαφῶς εἰσὶν ἐκπεφρασμένοι ἐν τῷ ἑλληνισμῷ αἰδέαι τοῦ αἰωνίου ἀληθοῦς, τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ καλοῦ »· ὁ δὲ Fr. Jacobs ἐν τινι λόγῳ περὶ παιδείας τῶν Ἑλλήνων (*Erriehceng der Hellenen tur Sittshkert* 1808) ἐξαίρει ὡς ἴδιον αὐτῶν προτέρημα ὅτι οὐκ ἴσαν δοῦλοι τῶν ἐπιγείων, ἀλλ' εἰς ὑψηλότερα ἀπέβλεπον, εἰς τὴν ἐλευθέραν ἀπόλαυσιν τῆς τέχνης, τῆς ἐπιστήμης, τῆς φιλοσοφίας· ὁ δὲ Franz Passow, ὃς τῇ μετεταίῃ τοῦ Γαίθου προσεκήληται τῷ 1807 εἰς Βεῖμαρ καθηγητῆς τῶν Ἑλληνικῶν, εἶχεν ὑποκαρδίον πόθον τὴν ἀνάργωσιν τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ διὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ· *dise wiederherstellung müsse durch das medium des Griechischen geschehen*, προὔτιμα τὴν Ἑλληνικὴν, διότι ἡ Λατινικὴ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ σκιά αὐτῆς, καὶ ἐφόρῳναι ὅτι ἡ διδασκαλία τῶν ξένων γλωσσῶν ὀφείλει ἀρχεσθαι ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς, ἀπὸ τῆς Ὀδυσσεΐας μάλιστα, ὡς ἠθελε καὶ ὁ φιλόσοφος Herbart.

Τῷ 1812 ὁ Οὐμβόλδος ἐν τῷ ὑπουργείῳ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν τῆς Πρωσίας ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τῆς μέσης καὶ ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως καὶ μετὰ τοῦ φίλου αὐτοῦ Οὐόλφιου συνεργασάμενος παρεσκεύασε τὸν διοργανισμὸν τῶν Γυμνασίων, ὃς οὐ μικρὸν συνέβλετο εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ προαγωγὴν τῆς τε ἄλλης γυμνασιακῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, ἂν λιπαρότερον ἐκαλλιεργούντο, ἢ δὲ ὑπεροχὴ αὐτῶν οὐ παρεγνωρίζετο· ὁ E. Porro, μαθητῆς τοῦ Γοδ. Ερμάννου, διευθυντῆς δὲ τοῦ Γυμνασίου τῆς ἐν Πρωσίᾳ Φραγκφούρτης (1817—1865), οὐ μόνον ἔγραψε καὶ ἐλάλει τὴν Λατινικὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἑλληνικὴν ἐλευθέρως, ἠρμύνευε δὲ καὶ ἑλληνιστὶ τοὺς Ἕλληνας συγγραφεῖς, καὶ ἴσκει τοὺς μαθητὰς ἀρκούντως εἰς τὸν ἑλληνα λόγον, ὡς ἐστὶν ἰδεῖν ἐν τινι δοκιμίῳ, ὃ συνέταξεν ἑλληνιστὶ ὀλίγῳ πρὸ τῆς ἀποφοντίσεως αὐτοῦ ὁ μαθητῆς E. H. Schultze· ὁ λόγος περὶ ἀρχαίων Γερμανῶν· « . . . αὐτόχθονας γὰρ ἡμᾶς ἔξεστι καλεῖν, εἰ καὶ μὴ ἐκ τοῦ αἰε χρόνου γεγενήμεθα ἐν τῇ νῦν πατρίδι τῇ ἡμετέρᾳ καὶ εἰ καὶ πάλαι ποτὲ μετόικισαν οἱ ἡμέτεροι πατέρες ἐξ ἄλλοτριων χωρῶν εἰς τὴν Γερμανίαν ». Καὶ ὁ Franz Spitzner, διευθυντῆς τοῦ Γυμνασίου Βιττεμβέργης ἴσκει τοὺς μαθητὰς εἰς τὸν ἑλληνα λόγον, τὸν τε πεζὸν καὶ τὸν ἑμμετρον, ὡς δείκνυσσι ποίημά τι ἐκτενὲς τοῦ περιφήμου Ritschl, ὃπερ συνέταξε τῷ 1824, τὸ δέκατον ὄγδοον ἄγων ἔτος, ἐδημοσιεύθη δὲ ἐν τοῖς μικροῖς αὐτοῦ συγγράμμασιν.

Ἐν δὲ τῷ Φρειδεरिकῷ Γυμνασίῳ τῆς Καινιδέργης

ὁ διευθυντής F. A. Gottholds ἴδιον μέλημα καὶ κύριον σκοπὸν τοῦ Γυμνασίου ἐποίησατο τὴν διδασκαλίαν τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, διδάσκων Ὅμηρον τε καὶ Σοφοκλέα καὶ Εὐριπίδην, καὶ Λουκιανὸν καὶ Δημοσθένην, καὶ μάλιστα τὸν Πλάτωνα, πολλοὺς διαλόγους αὐτοῦ καὶ πᾶσαν τὴν Πολιτείαν· οἱ δὲ ὑποβαλλόμενοι εἰς ἀπολυτηρίους ἐξετάσεις μετέφραζον γερμανιστὶ γραπτῶς χωρικὸν τι ἕσμα τοῦ Σοφοκλέους ἢ Εὐριπίδου εἰς ἐλευθέρους στίχους καὶ ἠρμηνεύον τὸ κείμενον λατινιστὶ μετρικῶς, γλωσσικῶς καὶ πραγματικῶς· ἀλλὰ τινες καὶ ἑλληνιστὶ συνέγραψον τὸ ὑπόμνημα, ὡς καὶ ἄλλους ἴδια παρασκευαζομένους λόγους.

Τίς ἄλλη εὐκαιρία ἦν εὐνοϊκότερα ταύτης, ὅπως ἢ χρῆσις τῆς ἑλληνικῆς ἐν τε τῇ συγγραφῇ καὶ ἐν τῇ ὁμιλίᾳ στερεωθῇ καὶ μείζονα λάβῃ ἑκταδιν· Διὰ τί λοιπὸν περιωρίσθη ἐν πάνυ ὀλίγοις Γυμνασίοις, καὶ ἐν τούτοις πρὸς καρὸν; διὰ τί τοσοῦτος ζήλος καὶ τοσοῦτος ἐνθουσιασμὸς μάτην ἄνευ ἀποτελεσμάτων καταναλώθησαν; διότι ἔλειπεν ὁ πρακτικὸς σκοπός, ἢ πρακτικὴ χρῆσις τῆς γλώσσης. Ἡ ἑλληνικὴ ἔθεωρεῖτο νεκρὰ καὶ ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων, οἵτινες διὰ τῆς ἀσκήσεως ἐγίνοντο ἐγκρατεῖς αὐτῆς, ὥστε γράφειν καὶ λαλεῖν αὐτήν. Ἐλογίζοντο δὲ αὐτὴν νεκράν, διότι οὐ προῦφερον αὐτήν κατὰ τὴν ἐθνικὴν προφορὰν, ἥς ἄνευ οὐδέποτε ἢ ἑλληνικῆ γενήσεται διαρκῶς καὶ καρποφόρος ζῶσα γλώσσα, λαλουμένη ἄλλοις ὅτι καὶ γραφομένη ὑπὸ τῶν ἑλληνιστῶν, ὡς λαλεῖται καὶ γράφεται ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Ἡ ἐθνικὴ προφορὰ ἐστὶ τὸ θαυματουργὸν μέσον δι' οὗ ἀπὸ νεκρᾶς ἢ ἑλληνικῆς γενήσεται αὐτῆς ἐν τῷ στόματι τῶν ἑλληνιστῶν ζῶσα γλώσσα πρὸς ἐκπλήξιν καὶ χαρὰν αὐτῶν.

Τούτου ἕνεκα τὸν λόγον ὑπὲρ τὸ δέον ἐμίμνηνα, ὅπως ὑποδείξω τὸ μὲν τὴν αἰτίαν δι' ἣν τοσοῦτοι ἀγῶνες ἑλληνιστῶν ἐν Γερμανίᾳ οὐ κατέβαλον βαθείας ρίξας, τὸ δὲ τὸ σωτήριον μέσον δι' οὗ ἐστὶ δυνατόν τὴν ἑλληνικὴν ἀπὸ νεκρᾶς καταστῆσαι ζῶσαν διαρκῶς καὶ καρποφόρος.

Ὁμοιογενέστερον ὅτι καὶ ἐν Γαλλίᾳ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς ἐνεστώσης ἑκατονταετηρίδος τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα ἠξιώθη ἀκριβῶν ἐρμηνέων τῆς τε φύσεως καὶ τῶν καλλοῶν αὐτοῦ, ὡς μαρτυροῦσιν ἄλλα τε καὶ τὰ συγγράμματα τοῦ Villemaine, Patin, Saint — Marc Girardin, Egger, Beulé, καὶ τῶν ἐπιζώντων Renan, J. Girard, A. Croiset καὶ λοιπῶν· ὁ δὲ μακαρίτης Beulé, ὡς ἐν Γερμανίᾳ ὁ Pasow, μετὰ πολλοῦ τοῦ ζήλου ὑπεστήριξεν, ὅτι διὰ τὰ πολλὰ τῆς ἑλληνικῆς πλεονεκτήματα συμφέρει τῇ ἐκπαιδεύσει τῶν νέων ἵνα αὐτὴ προηγηθῆται τῆς Λατινικῆς καὶ κατέχη τὴν πρώτην τάξιν. Ὁ Beulé ἐπέσβευσεν ὅτι ἂν οἱ Ἑλλήνες συγγραφεῖς καὶ ἐν Γαλλίᾳ, ὡς ἐν Γερμανίᾳ τῷ 1790 — 1810, μελετηθῶσι μετὰ ζήλου καὶ ἐνθουσιασμοῦ, ἀδιστακτικῶς γενήσεται ὅ,τι ἐν Γερμανίᾳ, ἀναλάμψουσι νέοι μεγαλοφύσεις ποιηταὶ καὶ πεζογράφοι, ἐκφράζοντες ὅ,τι ἐν τῷ ἀνθρώπινῳ πνεύματι ἀγνόν ἐστὶ, μέγα ὑψηλὸν καὶ αἰώνιον. Καὶ νεωστὶ δὲ ὁ κ. Charles Bigot ἐξαίρων ἐν τῷ πλείστου λόγου ἀξίῳ αὐτοῦ συγγράματι (Questions d'Enseignement secondaire) τὰς ἀρετὰς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τῆς γραμματικῆς αὐτῆς (de sa Littérature),

ἐκφράζει τὴν εὐχὴν, ἵνα ἢ Ἑλληνικὴ καταλάβῃ τὴν πρώτην τάξιν, καὶ ἐν τοῖς Λυκείοις διδάσκονται πρὸ τῆς Λατινικῆς καὶ καθόλου εἰπεῖν, διδάσκονται ὑπὲρ πάντων ἄλλων. Mon voeu serait que les rôles fussent renversés dans l'enseignement classique nouveau. De moment que l'on étudie l'antiquité, pour en recueillir un certain nombre d'idées générales et morales, pour recevoir d'elle une culture Littéraire plus délicate, c'est à la Grèce qu'appartient le premier rang; c'est avec sa langue qu'il faut familiariser la jeunesse; ce sont ses livres qu'il faut maître entre ses mains. Après avoir appris la langue Grecque et l'avoir apprise de bonne heure et réellement, on apprendra le Latin pour ainsi dire en se jouant». Ἐπειδὴ δὲ ἡκαινοτομία αὕτη ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν κλασικῶν γλωσσῶν εἰς πολλὰς προσκόπτει δυσχερείας, ὁ κ. Bigot προτείνει ἵνα ἐν τοῦλάχιστον Λυκείῳ τῶν Παρισίων ἢ προτίμησις τῇ ἑλληνικῇ δοθῇ. Ἄλλ' ἢ μεταβολὴ αὕτη, ἂν μὴ συμπαρομαρτήσῃ καὶ ἡ ἐθνικὴ προφορὰ, ἀτελής ἐστὶ καὶ ἄνευ πολλῶν ἀποτελεσμάτων. Διὸ μεταφράσας τὸ μέρος τοῦτο τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Bigot καὶ δημοσιεύσας αὐτὸ ἐν τῷ περικομένῳ ἡμῶν φύλλῳ τῆς «Κωνσταντινουπόλεως», πύχθηον ἵνα ἢ μεταβολὴ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν κλασικῶν γλωσσῶν μὴ μόνον εἰς τὴν τάξιν ἐπέλθῃ προτασσομένης τῆς ἑλληνικῆς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν προφορὰν, ἀντὶ τῆς ἐρασμικῆς εἰσαγομένης τῆς ἐθνικῆς· ἂν δέποτε γένηται τοῦτο, οὐκ ἐστὶ χαλεπὸν προῖδειν καὶ προφητεῦσαι, ὅτι ἔσεε τ' ἡ μαρ, καθ' ὃ ἐκ τῆς βαθείας μελέτης τῶν ἑλλήνων συγγραφέων καὶ ἐκ τῆς πρακτικῆς χρήσεως τῆς γλώσσης αὐτῶν προσελύσεται εἰς φῶς καὶ ἐν Γαλλίᾳ, ὡς ἐν Γερμανίᾳ, νέα ἐποχὴ τῶν γαλλικῶν γραμμάτων, οὐχ ὑποδεστέρα τῶν προτέρων, ἴσως δὲ ἐν τισὶ καὶ τελειότερα, καὶ νέων ἀριστουργημάτων παραγωγός, ἐκφράζουσα τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἀγνόν καὶ ἀμυγές, ὅπερ ἀπὸ καρδίας εὐχομαι.

Ἐν τῇ λιπαρῇ μελέτῃ τῶν ἑλλήνων συγγραφέων ἐξετράφη ἄλλοτε καὶ ἐνεπτερώθη ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ Ρακίνα, Φενελῶν, Λαβρουγέρου καὶ ἄλλων. Τί δ' ἂν ἐγένετο, εἴπερ ἐξ ἀρχῆς, ἤμα τῇ Ἀναγεννηθεί τῶν γραμμάτων ἐν τῇ Δύσει, ἢ ἐθνικῆ τῶν Ἑλλήνων προφορὰ ὑπερίσχυε καὶ ἢ συμβουλὴ τοῦ Βουδαίου πρὸς Φραγκίσκον τὸν Α' ἐγένετο ἐγγον, εἴπερ ἄλλον ὅτι ἐξ Ἑλλάδος προσεκαλοῦντο πνευτικόντα ἢ ἐκατόν νεοὶ καὶ εἰσῆγοντο τρόφιμοι ἐν τῷ Κολλεγίῳ τῆς Γαλλίας (Collège de France) ὅπως, ἀναστρεφόμενοι τοῖς γάλλοις μαθηταῖς, διδάξωσι πρακτικῶς αὐτοὺς διὰ τῆς συνομιλίας τὴν ἑλληνικὴν ὡς ζῶσαν γλώσσαν; Πλὴν ἄλλων πολλῶν καλῶν, ἔμελλε γενέσθαι καὶ τοῦτο, ὅτι οὐδὲν ἂν ὑπῆρχε ζήτημα περὶ προφορᾶς τῆς ἑλληνικῆς, οὐδὲ περὶ τῆς πρακτικῆς αὐτῆς χρήσεως ὑπὸ τῶν λογίων τῆς Ἑσπερίας· διότι οἱ ἐκ τοῦ Κολλεγίου τῆς Γαλλίας ἀποφοιτῶντες ἑλληνισταί, προφέροντες τὴν ἑλληνικὴν καθ' ἡμᾶς, καὶ γράφοντες αὐτήν καὶ λαλοῦντες ὡς ζῶσαν γλώσσαν, ἔμελλον, ὡς διδάσκαλοι, ἀνὰ πᾶσαν τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν λοιπὴν Εὐρώπην διαδώσειν αὐτήν ὡς τοιαύτην. Ἄλλὰ πάντα ταῦτα ἀνέτρεψεν ἡ Ἐρασμικὴ προφορὰ, πολλῶν δὲ μόχθων καὶ Ἡρακλείων ἄθλων νῦν χρεία, ὅπως παλαιὰι προλήψεις καὶ ἀπνοχαιωμένα ἐξείς καταγωνισθῶσιν, εἰς τὸ αἶμα, οὕτως εἰπεῖν, εἰδδύ-

σασαι τῶν λογίων τῆς Δύσεως, ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν μεταδιδόμενα ὡς δόγμα γλωσσικῶν ἀπαράσβευστον. Ὅσα δὲ οἱ λαοὶ τῆς Ἑσπερίας Εὐρώπης πύξανον καὶ ἐκραταιοῦντο καὶ προέκοπτον εἰς τὰ γράμματα καὶ εἰς τὰς ἐπιστήμας, τοσοῦτῳ μᾶλλον καὶ ἡ Ἑρασμικὴ προφορὰ ἐκρατύνετο ἐν ταῖς σχολαῖς τῆς μέσης παιδείας καὶ ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις· τὸ δὲ ταλαιπώρον ἑλληνικὸν Γένος οὐδεμίαν εἶχεν ἰσχύιν οὐδὲ κύρος ὅπως τὴν προφορὰν αὐτοῦ ὑποστηρίξῃ ὡς ὀρθήν· τίς γὰρ τῶν σοφῶν τῆς Ἑσπερίας ἠνείχετο ἵνα τὴν προφορὰν τοῦ ἀμαθοῦς καὶ ἐκδεσβαρβαρωμένου καὶ ἐξουδενωμένου Ἑλλήνου ἀποδέξῃται ὀρθοτέραν εἶναι τῆς Ἑρασμικῆς, καθ' ἣν αὐτὸς προὔφερε τὴν ἑλληνικὴν;

Τοῦτο ἦν μέγα εὐτύχημα καὶ λαμπρὸν πλεονέκτημα τῇ Ἑρασμικῇ προφορᾷ, ἔχειν κατὰ τὰς παρελθούσας ἑκατονταετηρίδας τοὺς διασημοτάτους τῶν λογίων τῆς Ἑσπερίας ἐνθέρμους αὐτῆς ὁπαδοὺς καὶ προμάχους· κατὰ δὲ τὴν ἐνεστώσαν ἐπίκουροι αὐτῇ προσῆλθον οἱ θιασῶται τῆς συγκριτικῆς γλωσσολογίας, συγκρίνοντες τὴν φθολογίαν τῆς Ἑλληνικῆς πρὸς τὴν ἀρχαῖον ἑλλαν τῆς Ἀσίας ἢ Ἰνδοευρωπαϊκῆς, καὶ πρὸς τὴν τῆς Σανσκριτικῆς καὶ ἄλλων συγγενῶν γλωσσῶν, καὶ ἐκ τούτων νέα ἀρτυρήματα ἐπιχειρήματα κατὰ τῆς ἐθνικῆς προφορᾶς τῶν νῦν Ἑλλήνων. Εἰ δὲ ποῦ τις τῶν λογίων τῆς Δύσεως ἐτόλμα ὀλίγας λέξεις ψελλίσαι περὶ τῆς ἡμετέρας προφορᾶς, οὗτος ἐπάσχε τῶν παθῶν αὐτοῦ τὸν τάραχον, ὡς λέγει ἡ κοινὴ συνήθεια, κλεναζόμενος καὶ σαρκασζόμενος ὡς τυφλὸς ὁπαδὸς τῶν νέων Ἑλλήνων· Die Neugriechen und ihre blinden Anhänger. Ἐπειδὴ ὁ καθηγητὴς Scholz ἐν τινι σχολικῷ προγράμματι ἀνέλαβε τὴν ὑπεράσπισιν τῆς ἡμετέρας προφορᾶς καὶ συνεβούλευσεν ἵνα οἱ καθηγηταὶ τῶν γυμνασίων τῆς Γερμανίας διδασκῶσιν αὐτὴν ἐφ' Ἑλλήνων, σφοδρῶς ἐξανέστη κατ' αὐτοῦ ὁ ἐπὶ πολυμαθείᾳ διαπρέπων καθηγητὴς Blass καὶ μετὰ πυρετώδους ζήλου ὑπὲρ τῆς Ἑρασμικῆς προφορᾶς ἠγωνίσαστο, καλῶν αὐτὴν ἀληθῆ, ἐπιστημονικὴν, ἀρχαίαν, ἔχουσαν ὑπὲρ ἑαυτῆς τὴν παράδοσιν ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων μέχρι τῶν τοῦ Πλάτωνος καὶ Δημοσθένους.

Τί ἔχομεν ἡμεῖς πρὸς τοιαύτας ἀξιώσεις τηλικούτων σοφῶν ἀνιτάξαι; Τοῦτο ἔσται ὑπόθεσις τῶν ἐπομένων ἐπιστολῶν· εὐχασθε δὲ μοι ἀναλαθεῖν δυνάμεις, ὧν ἔχω χρεῖαν ὅπως εἰς τοιοῦτον ἀγῶνα ἀποδυθῶ.

Χαίρετε καὶ υγιαίνετε!

ὁ ὑμέτερος φίλος

(ὕπογ.) ΗΡ. ΒΑΣΙΛΑΔΗΣ.

ΠΕΡΙ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΤΗΣ ΚΑΘΩΜΙΛΗΜΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

κατὰ Γ. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΝ*.

Τὰ μόρια ἴνα, ὅταν, ἐάν, ἄν, ὅπου ἄν, ἠρίκ' ἄν, ὡς ἄν κτλ. ἀπὸ τοῦ γ' π. χ. αἰῶνος, ἤδη ἀπὸ τῆς μεταφράσεως τῶν Ο', ἤρξαντο συντασσόμενα ὀριστικῶς. Καὶ ἡ τῶν ἐγκλίσεων ἄρα σύγχυσις ἀπὸ τῶν πρώτων τῆς κοινῆς διαλέκτου χρόνων ἄρχεται. Ψαλμ. 34 ὅταν ἀπέκτειναν, 118 ὅταν ἐπλάτυνας τὴν καρδίαν μου, 119 ὅταν ἐλάλουν. Γενεσ. 38, 9 ὅταν εἰσῆρχετο. Ἐπιστολ. Ρωμ. 14, 8 ἐὰν ἀπεθρήσκομεν. Ἐπιστολ. Ἰωαν. Α', 5, 15 ἐὰν οἶδαμεν. Γαλατ. 2, 4 ζηλοῦσιν ἡμᾶς ἴνα αὐτοὺς ζηλοῦτε. Κορινθ. Α', 4, 6 ἴνα μὴ φροσῶσθε, 13, 3 ἴνα καθήσομαι Ἀποκ. Ἰωαν. 13, 17 ἴνα μὴ τις θνάται, 3, 9 ἴνα ἤξουσι, 22, 14 ἴνα ἔσται, 9, 5 ἴνα βασανισθῶσονται, 8, 3 ἴνα δώσει. (Ἡβρλ. Wiener Gramm. d. n Sprach 269 κεξ.). Πρξ. Ἀποστ. 2, 45 τὰ κτήματα. . . ἐπίπρασκον καὶ διεμέριζον αὐτὰ πᾶσιν καθότι ἄν τις χρεῖαν εἶχε. Γενεσ. 30, 42 ἠρίκα δ' ἄν ἔτεκε τὰ πρόβατα. Μκκ. 1, 6, 36 οὐδ' ἐὰν ἐπορεύετο. Γενεσ. 6, 4 ὡς ἄν εἰσεπορεύετο οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ. Εὐαγγελ. Μρκ. 6, 56 ὅπου ἄν εἰσεπορεύετο. . . ὅσοι ἄν ἤπτορτο, 3, 11 ὅταν αὐτὸν ἐθεώρει. Γενεσ. 38, 9 ὅταν εἰσῆρχετο πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, . . . ἐπὶ τὴν γῆν. Ἐξοδ. 17, 11 ὅταν ἐπῆρε Μωϋσῆς τὰς χεῖρας. . . ὅταν δὲ καθῆκεν. Ἀριθμ. 11, 9 ὅταν κατέβη ἡ δρόσος. Ἐξοδ. 16, 3 ὅταν ἐκαθίσασμεν. Εὐαγγελ. Μρκ. 11, 25 ὅταν ἐθεώρει. Οὕτω καὶ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ἀπεντωσίν ἴνα γενήσεται, ὅπως εὔξεται, κὰν μὴ εὔχηκα, ἄν σοι ἠδὲ ἔστι, οὕτω γὰρ ἄν εἶδες κτλ. Ἐκ τῆς χρήσεως ταύτης τοῦ συνδέσμου ἄν μεθ' ὀριστικῆς προῆλθε καὶ τὸ δημῶδες σὰν (σὰν εἶδα τὸ κεφάλαιόν σου), ὅπερ τὸ πρῶτον ἦτο ὡς ἄν, χρονικ., ὡς ἀπαντᾷ ἐν Γενεσ. 27, 30 καὶ ἐγένετο ὡς ἄν ἐξῆλθεν Ἰακώβ ἀπὸ προσώπου Ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ Ἠσαὺ ἦλθεν (= ἄμα ἀπῆλθεν Ἰακώβ καὶ Ἠσαὺ ἦλθε), ἔπειτα δὲ καὶ τροπικ., ὡς παρὰ Ἰωάνν. Αὐδ. 106 ἀποξηραίνόμενος. . . εἰς σκώληκα περρωτῶν ὡσὰν μύρμηκα πέφνκε μεταβάλλεσθαι. Κατὰ δὲ τὴν σύνταξιν ταύτην ἐγένετο καὶ ἡ τοῦ γὰ ἐν τῇ καθωμιλημένῃ μεθ' ὀριστικῆς, γὰ κἀρετε, γὰ ἤρχεσθε, γὰ τὸ ἐλέγετε, ὅπως τὰ ἄν τὸ ἐλέγετε, ὅταν εἶδετε, ὅταν ἦλθε κτλ.

Τὰ ῥήματα, ἅτινα παρὰ τοῖς παλαιοῖς δοτ. ἢ γεν. συντάσσονται, ἀπὸ τοῦ γ' π. χ. αἰῶνος συντάσσονται αἰτιατ., ὥστε ἐκ τῶν ἐγκλίσεων ἡ ὀριστικὴ ὅπως ἐκ τῶν πτώσεων ἡ αἰτιατ. ἔκτοτε ἐπικράτησε. Μκκ. 1, 6, 18 πολεμήσῃ αὐτοὺς, 64 ἐπολέμησεν αὐτήν, 15, 39 ὅπως πολεμήσῃ τὸν λαόν, 16, 2 ἐπολεμήσαμεν τοὺς πολεμίους τοῦ Ἰσραήλ. Γενεσ. 40, 14 τὸ καλὸν ἐπεθύμησεν. Ἐξοδ. 20, 17 οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου. Ἐπιστολ. Ἑβρ. 10, 32 ἀγαπημῆσθε τὰς πρότερον ἡμέρας. Εὐαγγελ. Μρκ.

(*) Ἰδε ἀριθ. 5, σελ. 87—88.

14, 72 ἀνεμνήσθη ὁ Πέτρος τὸ ῥῆμα. Ματθ. 16, 9 οὐδὲ μνημονεύετε τοὺς πέτε ἀρτους. Ἐπιστολ. Φιλιππ. 3, 14 τὰ ὀπίσω ἐπι. ληθαρόμενος. (Πρβλ Wiener Gramm. 192—4 καὶ Δ. Μκυροφρῦδην ἐν Δοκιμίῳ 508). Παρὰ δὲ τοῖς Βυζαντινοῖς ὁ κύκλος τῆς αἰτιατ. ἀυξάνεται ἐπὶ μᾶλλον. Θεοφάν. 202, 27 τοὺς Αἰθνας ὡς πο. λεμίους ἐχρῶντο, 209, 3 πιστεῦσομεν τοὺς ὄρκους. Πορφυρογ. 74, 5 ὁ βασιλεὺς δηλοποιεῖ ἡμᾶς, 208, 20 εἶπῆς τὸν βασιλέα (= τῷ βασιλεῖ), 211, 11 ὁ Αἰνιδ τὴν ἑαυτοῦ χώραν οὐκ ἐδίδου τὸν βασιλέα. Σπανν. 45 ἀρμόζει σε ἡ ταπεινώσις, 127 εἶπέ τοι ὅσα θέλεις... γὰρ σ' ἔβη καὶ ἄλλο, 145 γὰρ σε λείπει αἰσχύνη, 204 γὰρ σε εὐχαριστοῦμεν, 206 οὕτω τοὺς ἀπεκρίθη, 214 μὴ τοὺς παρακούσης, 255 ἐδάρευσε τα τὸν Θεόν. Παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ἀρα καὶ τὰ λέγειν, δίδουαι, δαρεῖλαι, ἀρμόζειν, ἀποκρίεσθαι, εὐχαριστεῖν κτλ. εἶχον τὸ ἔμμεσον ἀντικείμενον κατ' αἰτιατ. ἀντὶ κατὰ δοτ. Τοῦτο δὲ ἦτο, φαίνεται, τοῦ Κωνσταντινουπολιτικοῦ ιδιώματος ἴδιον, διότι ἐν ταῖς νήσοις τῆς Αἰγαίου Πελάγους ἀπὸ τοῦ 1000 μ. Χ., ὡς ἐξέχεται ἐκ γραπτῶν μνημείων, ἡ γεν. ἀντὶ τῆς πάλαι δοτικῆς ἐξέφραζε τὸ ἔμμεσον ἀντικείμενον, γὰρ τοῦ τὸ δῶσης, εἶπερ τοῦ ἐπισκόπου, λέγει μου, λείπει σου πο. λβ, ἀρέσει μου τὸ μῆλο, πιστεῶ σου, χαρίζω σου, παίρω σου, ἔχω σου χάριον, μοῦ ἀποκρίνεται, δαρεῖλω σου, πρέπει σου, σοῦ ταιριάζει, βοήθα μου, Παραγία μου, μοῦ φαίνεται, μοῦ πηγαίνει, ἀκλούθα μου (= ἀκολούθει μου), μοῦ μοιάζει, μοῦ βάλ. λει ψωμί, μοῦ κάνει δουλειὰ κτλ. καὶ ἀναγινώσκεις ἐν ἐγγράφοις καὶ ἀκούεις ἔτι καὶ νῦν ἔξω τοῦ Ἑλλησπόντου.

Μ. Ι. ΚΕΦΑΛΑΣ.

(Ἐπεταὶ τὸ τέλος).

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΕΡΩΣ

ὑπὸ Paul Bourget*.

Τοῦτο λοιπὸν ἦτο τὸ ἀποτέλεσμα πῆς ἀφιλοκερδοῦς περιεργείας; Ἠγάπα τὴν ἐρωμένην τοῦ φίλου του! Ἐκείνη ὅμως; Ὅ, τι ἀνεξήγητον εἶχεν ἀνακαλύψει ἐκ τῆς πρώτης ἡμέρας ἐν τῷ χαρακτῆρι τῆς κ. δὲ Βέλδ καθίστα αὐτῷ τὴν διαγωγὴν αὐτῆς ἀνεξήγητον. Πλήθος ὑποθέσεων ἐβάρυνον τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, ὅταν ἐξελλθὼν τοῦ μεγάρου κατὰ τὴν παράδοξον ἐκείνην ἐσπέραν ἐπανήρχετο οἴκοι. Ἡ ἐσπέρα ἐκείνη ἀρξαμένη ἐν τῇ εὐγενεστέρῃ ἐκχύσει τρυφερότητος, ἐξακολούθησασα ἐν διαχύσει αἰσθημάτων, ἐπερατοῦτο ἤδη ἐν τῇ ἀγωνίᾳ τῆς ἀνησυχίας. Ὁ Ἡλίας ἦτο ἤδη ἐξηνητημένος ἐκ τῶν πρῶτων τούτων διασκεδάσεων, ἐπομένως ὑπῆρχεν ἐν ἑαυτῷ δόσις τις

πικρίας καὶ δυσποτίας ἡ ὁποία θ' ἀνήρχετο εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς καρδίας αὐτοῦ ἅμα τῷ πρώτῳ ἰσχυρῷ κλονισμῷ οὕτω λοιπὸν τινὲς τῶν ὑπονοιῶν αὐτοῦ ἦσαν σκληραί. Ἠρξάτο νὰ σκέπτηται ἐὰν μὴ εἶχεν ἀπέναντι αὐτοῦ γυναῖκα διεφθαρμένην καὶ δεξιάν, ἡ ὁποία παρασκεύαζεν ἑαυτῇ νέον δεσμόν εἰς τὰ παραμονάς τῆς διαλύσεως ἄλλου. Τὰ πάντα ὅμως διέψευδον τὴν ἀπαισίαν ταύτην ὑπόνοιαν, ἣν ἀπέριψε περιφρονῶν ἑαυτὸν. Ἐλεγε τότε καθ' ἑαυτὸν ὅτι ἐὰν ἦτο εἰλικρινής, ἠγάπα ὅμως αὐτὸν μόνον ὡς φίλη, ἡ δὲ ἰδέα αὕτη ἐγένετο αὐτῷ πρόξενος ἡσυχίας καὶ ἄλγους, διότι ἐὰν διὰ τοῦ τρόπου τούτου καθυσύχραζεν ὡς φίλος τοῦ Γεράρδου, ἀφ' ἑτέρου ὅμως ἠκρωτηρίαζε τὰς μᾶλλον ἐπειγούσας ἀπαιτήσεις τοῦ πάθους του. Ὁ ἀγαπώμενος ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην ν' ἀνταγαπᾶται, ὡς, ἀνθρωπος μὴ φαγὼν ἐπὶ διήμερον ἔχει ἀνάγκην τεμαχίου ἄρτου. Ἡ Κλάρα δὲν εἶχε ψευσθῆ, ἀλλ' ὁ Λαυρέντιος δὲν ἦτο κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἰς κατὰστασιν νὰ ἐννοήσῃ τὴν πολύπλοκον μὲν ἄνευ ὀπισθοβουλίας ὅμως ἐργασίαν τῆς συνειδήσεως ἐκείνης, δι' ἧς πολλαὶ τίμιαι γυναῖκες προσπαθοῦσι νὰ κρατήσωσι πλησίον αὐτῶν ἐκείνων, ὃν ἀγαπῶσι καὶ παρ' οὗ γινώσκουσιν ὅτι ἀνταγαπῶνται, χωρὶς ὅμως νὰ εὖρη κατάλληλον περίστασιν ὅπως ὀμιλήσῃ αὐταῖς περὶ ἔρωτος. «Ὅχι μὲ ἀγαπᾶ, εἶμαι βέβαιος», ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὁ Ἡλίας ἀναμιμνησκόμενος τὴν ἀλλοίωσιν τοῦ προσώπου τῆς Κλάρας ὅταν εἶδεν αὐτὸν κλαίοντα δι' ὅσα ὑπέφερον. . . ἐκείνη. . . Εἰς ἐκάστην τῶν πεζοδρομιῶν τούτων τῶν σκέψεων αὐτοῦ ἀντιστοιχεῖ διὰφορος ἀπόφασις. Ἀλλελοδιαδόχως δὲ ἔλαθε διαφόρους ἀποφάσεις, οἷον, νὰ μὴ ἐπιστρέψῃ πλέον εἰς τὴν ὁδὸν Βαλζάκ, νὰ ἐξηγηθῇ πρὸς τὸν Γεράρδον, νὰ προβῆται ἐρώτησιν ὀριστικὴν καὶ κατηγορηματικὴν εἰς τὴν Κλάραν. Ἐπὶ τέλους ἔλαβεν ἀπόφασιν τοιαύτην ὥστε καὶ ἡ συνειδήσις αὐτοῦ ἀπέναντι τοῦ φίλου του νὰ εἶναι ἀναπεπαυμένη, καὶ τὴν κυρίαν δὲ Βέλδ νὰ βλέπῃ, καὶ εἰς θέσιν νὰ διατελῇ ὅπως ἐξελέγχη τὰς ἀβεβαιότητάς αὐτοῦ ἐπὶ τῶν αἰσθημάτων τῆς αἰνιγματώδους ταύτης γυναικός. Ἀπεφάσισεν ἐπὶ τέλους νὰ συμμορφωθῇ κατὰ γράμμα πρὸς τὸ πρόγραμμα τῆς φιλίας, — ἄνευ ὀπισθολογισμοῦ —, ἣν μετὰ τοσαύτης ἀπεδέξατο συγκινήσεως, ἐπομένως ἐπὶ πολλὰς νέας ἐβδομάδας ἐκράτησε τὸν λόγον του ἀπεριγράφτους καὶ γλυκυτάτας δοκιμάζων εὐτυχίας, διότι ἡ καταφανὴς μεταβολὴ ἐν τῇ συμπεριφορᾷ τῆς Κλάρας πρὸς αὐτὸν ὑπῆρξε κατ' ἀρχὰς εὐδαμονία ἀρκούσα αὐτῷ τελείως. Εἶτα ἡ εὐδαμονία ἐκείνη ἠλαττώθη βαθμῆδὸν καταλιπούσα τὴν θέσιν εἰς βαθείας συνταράξεις. Κατὰ πρῶτον ἡ ζηλοτυπία ἐδηξέ τὸ ἀσθενὲς μέρος τῆς φαντασίας αὐτοῦ — ζηλοτυπία πηγάζουσα ἐκ μόνης τῆς παρουσίας τοῦ Γεράρδου. Οὐχὶ διότι οὗτος, ποιούμενος χρῆσιν τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ, ἐξεδήλωσε τὴν ἐλαχίστην δυσαρέσκειαν ἐπὶ τῇ στενότητι τῶν σχέσεων τοῦ Ἡλίας καὶ τῆς Κλάρας. Ὡς πρὸς τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἦτο

(*) Ἴδε ἀριθ. 6, σελ. 107—109.

τύσον ἀδιέφορος, ὥστε μισάνθρωπος τις παρατηρη-
 τῆς θὰ ἀπέδιδε τὴν συμπεριφορὰν αὐτοῦ εἰς σιωπη-
 ρὰν συνεννοχίαν. Ὁ Ἥλιος ὅμως ἠσθάνετο ὅλως τού-
 ναντίον. Ἦδη εἶχεν ἀκούσασιν γυνῶσιν τῶν παραδόξων
 σχέσεων τῶν δύο ἐκείνων ὄντων, ὥστε ἐγίνωσκε κα-
 λῶς τὰ αἰσθήματα τοῦ φίλου του. Ἐν τῇ σχέσει αὐ-
 τοῦ πρὸς τὴν κ. δὲ Βέλδ' ὁ Γερζάρδος διετέλει ἐν τῷ
 σημεῖῳ ἐκείνῳ ἐν ᾧ ἄνθρωπος σεβόμενος ἑαυτὸν μέ-
 νει ἐκ κατήκοντος ἀφοσιωμένος εἰς γυναῖκα τὴν ὁ-
 ποίαν ἠθικῶς κατέστρεψεν ἐξ ὀλοκλήρου. Ἐνῶ ἐν
 ταῖς κρίσεσι τοιαύτης φύσεως, οἱ ἀναποφάσιστοι καὶ
 ἀσθενεῖς χαρακτῆρος ἄνθρωποι — ὡς ὁ Ἀδόλφος τοῦ
 Βενιαμὴν Κωνσταντς, ἐκδικοῦνται ἐπὶ τῆς ἐρωμένης
 αὐτῶν, βασανίζοντες αὐτὴν ἐπὶ τῇ πρὸς αὐτοὺς πί-
 στει, ὁ ἀνδρικός χαρακτῆρ τοῦ Γερζάρδου ἐξεδηλοῦτο
 διὰ συμπεριφορᾶς, ἱπποτικῆς. Ἐθεώρει ὡς ἔργον τι-
 μῆς νὰ περιβάλλῃ τὴν Κλάραν δι' ὅλου τοῦ σεβασ-
 μοῦ αὐτοῦ, τὴν ἐλαχίστην δὲ κατ' αὐτῆς ὑπόνοιαν
 θὰ ἐθεώρει ὡς ἀτομικὴν ὕβριν. Ὁ Ἥλιος ὅμως δὲν
 θὰ συνεχώρει ποσῶς τῷ Γερζάρδῳ ἀμφιβολίαν ἐπὶ τοῖς
 πρὸς τὴν Κλάραν αἰσθήμασιν αὐτοῦ, δὲν συνεχώρει
 ἐν τούτοις αὐτῷ τὴν γενναιοφροσύνην του. Διὰ τῆς
 παραδόξου ἐκείνης λογικῆς τῆς ἰδιαζούσης τοῖς ἐρω-
 μένοις, ἐμίσει τὴν ἀδιαφορίαν τοῦ φίλου του ὡς θὰ
 ἐμίσει καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν δυσπιστίαν του. Διότι ἐν
 ἀμφοτέροις ταῖς περιπτώσεσιν ἐπεβόλλετο αὐτῷ ἡ
 πάντοτε ἀλγεινὴ βεβαιότης τῆς ἰσχύος τοῦ Γερζάρδου
 ἐπὶ τῆς Κλάρας. Κυρίως ὅμως διαρχοῦν βάσανον ἐνέ-
 σπειρεν αὐτῷ ἡ θαυμασιὰ χάρις τῆς γυναικὸς ἐκεί-
 νης. Χωρὶς τὴν συναισθάνηται τὴν ἐπὶ τῇ πράξει
 ἀφροσύνην αὐτῆς, πεπειθυῖα δὲ ἐπὶ τὴν συνήθη
 τῆς ἀμοιβαίας ἐκτιμῆσεως, ἦν συναμολόγησαν, ἄφισε
 τὸν Ἥλιον νὰ λαμβάνῃ τὴν χεῖρα αὐτῆς καὶ τὴν
 ἀσπάζηται ἐπὶ μακρόν. Ἐνίστε, μετὰ χειρονομίας
 ἀδελφῆς προσέψαμε τὴν κόμην τοῦ νεαροῦ ἀνδρός,
 ὅταν δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ διεσταυροῦντο προσεμεῖδιᾶ αὐτῷ
 ἐν συγκινήσει. Ἐλουεν, ἔπινγεν αὐτὸν ἐν τῷ ἀρώ-
 ματι, ὅπερ ὀλοκλήρως ἀπέπνεεν, ὅταν δ' ἔβλεπεν αὐ-
 τὴν προτείνουσαν πρὸς τὴν ἐστίαν τὸν πόδα φέροντα
 μελαίνιας μεταξωτᾶς περικνημίδας ἐφ' ὧν ἦσαν ἐρ-
 ραμμένα τρίχαπτα διὰ τῶν λεπτῶν τῶν ὀπίω ὀπῶν
 διεφάνετο τὸ μέλαν τῶν τριχάπτων χροῶμα, ἢ ὅταν,
 κλίνουσα τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ὀπίσω καθίστα κατα-
 φανεστέρην τὴν ἐλκυστικὴν χάριν τοῦ κορμοῦ, ρίγος
 περιέρρεεν αὐτόν. Ὁ ἔρωσ ὃν περιέκλειεν ἡ καρ-
 διά του διεχέετο τότε εἰς ὅλον τὸ σῶμα. Ὁ φυσικός
 καὶ ὁ ἠθικός ἄνθρωπος τοσοῦτον εἶναι συνηνωμένοι
 καὶ μεμιγμένοι ἐν ἡμῖν, ὥστε μεθ' ὅλας τὰς συμ-
 φωνίας καὶ τὰς καλὰς καὶ ὑγιεῖς ιδέας, ὁ ἀγαπῶν
 μίαν γυναῖκα, ἦν αἰσθάνεται παροῦσαν καὶ ζῶσαν
 ἐνώπιόν του, καταλαμβάνεται ἐπὶ τέλους ὑπὸ τοῦ
 πυρετοῦ τῆς ἐπιθυμίας. Τότε ἀγρία λάμψις λάμπει
 ἐν τῷ ὄμματι ἐκείνου, ὅστις ὠρκίσθη νὰ μὴ εἶναι
 ἢ φίλος, ἐν ᾧ ἐν τῷ ὄμματι τῆς φίλης τρέμει φῶς
 αἰκτου καὶ φόβου.

Φόβου; Τίνος φόβου; Ἄ! ἐφοβεῖτο ἡ Κλάρα τὸν

Λαυρέντιον, ἐφοβεῖτο ἑαυτήν, ἐφοβεῖτο τὸ παρελθόν
 καὶ τὸ μέλλον, ὥστε ἐφοβεῖτο τὸ πᾶν. Νέα μεταβολὴ
 ἐπεγένετο ἐν τῇ συμπεριφορᾷ αὐτῆς, ἦν ὁ πτωχὸς
 Ἥλιος, διατελὼν ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν φαντασιοπληξιῶν
 ἀτάκτων ἔρωτος ἀβεβαίου, ἀπέδιδε σήμερον ἀδίκως
 εἰς ἐκνευρισμὸν καρδίας, αὐριοι εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ
 Γερζάρδου καὶ τὴν ἐπιούσαν εἰς πάθος καταπνιγένην.
 Ὅταν νῦν ὁ δυστυχὴς νεαρὸς ἀνὴρ ἐπακουσιζέτο εἰς
 τὸ σιωπηρὸν μέγαρον τῆς ὁδοῦ Βαλζάκ, ἔφερεν ἐπὶ
 τοῦ προσώπου τὰ στίγματα ἐκείνα τῆς ἐσωτερικῆς
 πᾶλης, ἅπερ εἰσὶ καταφανῆ εἰς τὰ ὄμματα τῆς τρυ-
 φερᾶς καὶ τὸ ἔργον αὐτῆς ἀναγνωρίζουσας γυναικός.
 Βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον τὰ δύο ἐκείνα ὄντα ἠσθάν-
 νοντο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὅτι ἐξήγησις τις ἦτο
 ἀναγκαῖα, καὶ ὅμως ἀμφοτέρα ἐφαίνοντο φεύγοντα
 αὐτὴν. Θὰ ἐνόμιζέ τις καὶ ὅτι ἕνεκα λόγων διαφόρων
 ἀμφοτέρα ἐφοβοῦντο τὸ τέλος τῆς ἀγωνίας ἐκείνης.
 Ἐν τούτοις πολλὰς οἱ Ἥλιος ἠθέλησε νὰ ὁμιλήσῃ,
 ἀλλ' ἡ ἄφωνος παρᾶκλησις τῶν ὀφθαλμῶν τῆς Κλά-
 ρας ἀνέκοπτεν αὐτόν. Πολλὰς ἐπίσης, — καὶ τοῦτο
 ἦν μίαν ἔτι προσθήκη εἰς τὴν συνήθη αὐτῷ βάσανον,
 — συνέβη αὐτῷ νὰ ἔλθῃ κατὰ τὴν συνήθη ὥραν καὶ
 νὰ εὔρῃ τὴν θύραν κεκλεισμένην. Ἦδη, ἡ κ. δὲ Βέλδ'
 ἐξήρχετο μετὰ μεσημβρίαν. . . Καὶ ποῦ μετέβαιεν;
 Κατόπιν ἐκάστης τῶν ἀπουσιῶν τούτων, ὁ νεαρὸς
 ἀνὴρ, ὅταν ἐπλησίαζε πρὸς αὐτὴν ἠσθάνετο εἰδὸς τι
 μελαγχολικῆς καὶ ἠδέας σταθερότητος, ἥτις προῦ-
 ξένοι αὐτῷ ἀνησυχίαν, διότι ἠσθάνετο ὡσεὶ πρῶτου-
 νος μακρὰν ὑπὸ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τοῦ προσώπου
 ἐν γένει, ἐν οἷς ἀνεγίνωσκε σκέψιν μὴ ἀφορώσαν εἰς
 αὐτόν. Τίς ἦν ἡ σκέψις ἐκείνη; Δὲν ἠδύνατο νὰ τὸ
 εἴπῃ ἀκριβῶς τὴν ἐσπέραν ἡμέρας τινὸς καθ' ἣν ἀπὸ
 τῆς πέμπτης ὥρας εἶχεν ἔλθει χωρὶς νὰ εὔρῃ τὴν
 Κλάραν, δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ νὰ
 ἀνακράξῃ, μετὰ τὰς πρώτας λέξεις τῆς συνδια-
 λέξεως: «Ὅσον μὲ κατεστήσατε σήμερον δυστυχῆ!..»
 Ἦσαν ἔτι μόνον καὶ εὐρίσκοντο ἐν τῇ αὐτῇ μικρᾷ
 κυανῇ αἰθούσῃ, καὶ τὸ παράθυρον ἦτο ἡμικανονικτόν.
 Ἡ μαρμαρυγὴ τῶν ἄστρον νυκτὸς ἐαρινῆς ἀπετέλει
 ἐξάισιον θέαμα ἐν τῷ οὐρανῷ, τὸ δὲ ἄρωμα τοῦ ἀν-
 θούοντος λιρούου ἐν τῷ κήπῳ ἀνῆρχετο μέχρι τῆς αἰ-
 θούσης. Ὑπάρχουσι στιγμαὶ τρυφερᾶς εὐδαιμονίας
 παντὸς εἶδους, καθ' ἃς τὸ παράπονον ἀνέρχεται εἰς
 τὸ ἄκρον τῶν χειλέων, ὡς τὰ δάκρυα εἰς τὰ ἄκρα
 τῶν βλεφάρων. Ἐνῶ ὁ Λαυρέντιος ἐπρόφερε τὴν
 ἔκφρασιν δι' ἣς ἐξέφραζεν ἐν μέρει παράπονον, ἡ Κλά-
 ρα ἴστατο ὀρθὴ παρὰ τὸ παράθυρον καὶ δὲν ἀπήντη-
 σεν. Ἡ σιγὴ ἐκείνη ἐπίκρανε τὸν Ἥλιον, ὅστις ἐξη-
 κολουήθησεν «Καὶ νὰ ἦτο μόνον σήμερον! . . ἀλλ' ἐγὼ
 ὑποφέρω καθ' ἐκάστην ἡμέραν, κατὰ πᾶσαν ὥραν δι' ὅ-
 μως. . . Καὶ θὰ ἐνόμιζέ τις ὅτι οὐδὲ κἂν τὸ ὑποπτεύε-
 τε. . . Δὲν βλέπετε ὅτι δὲν ἀντέχω πλέον; Πράγμα-
 τι δὲν τὸ βλέπετε τοῦτο;» Ὁμίλει ἐν ὄλῳ τῷ ἐγωῦ-
 σμῷ ὀργῆς ἐκ κόπου προελθούσης, ἡ φωνὴ αὐτοῦ εἶ-
 χεν ἀποθεῖ τραχεῖα καὶ ἐν ὄλῳ τῷ προσώπῳ αὐτοῦ
 ἐπεφάνετο ἡ ἐπιθετικὴ ἐκείνη ὀργὴ ἡ ὁποία ὠθεῖ

τὸν ἄνθρωπον ὅταν ἀγαπᾷ πολὺ, νὰ βραχνίξῃ τὴν γυναῖκα, ἢν ἀγαπᾷ, εἰς τρόπον ὥστε, τοῦλάχιστον, νὰ μὴ εἶναι μόνος ὁ ὑποφέρων. Ἡ Κλέρα ἠτένισεν αὐτῷ μετ' ἐκτάκτου ἀπελπισίας, διαζωγραφουμένης ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτῆς καὶ εἶπεν ὡσεὶ ὀμιλοῦσα πρὸς ἑαυτήν: «Ἐπρεπε καὶ αὐτὴ ἡ στιγμή νὰ ἔλθῃ.

— Θέλετε τώρα νὰ λάβητε θέσιν θύματος; ἠκούθησεν ὁ Ἡλίας ἐκτὸς ἑαυτοῦ. Ἄλλ' ἀπαντήσατέ μοι λοιπόν. . . Διαπράττετε δικαιοσύνην ἐπιβήλουσά μοι τὴν βράσανον ταύτην; Καὶ ὅμως ἠξυῦρετε καλῶς ὅτι σὰς ἀγαπῶ, μὴ ἀρνῆσθε, τὸ ἠξυῦρετε. . . Λοιπόν! ἐάν σεις δὲν μὲ ἀγαπᾶτε, τοῦλάχιστον εἰπατέ μοί το, διὰ νὰ ἔχω τὸ θάρρος νὰ φύγω μακρὰν ὑμῶν. . . Μὴ μ' ἀφίνετε εἰς τὴν βράσανον αὐτὴν τῆς ἀγωνίας, τῆς ἀβεβαιότητος. . . Διατί μ' ἐρατήσατε πλησίον ὑμῶν, διατί μοι παρέσχετε τοσαῦτα δείγματα συμπαθείας, ἐάν πράγματι δὲν ἤμην δι' ὑμᾶς τίποτε. . . ἐπὶ τέλους τί θέλετε ἐξ ἑμοῦ;

— Μοὶ ὑποσχέθητε νὰ εἴσθε φίλος μου, εἶπεν ἀπλῶς καὶ ἀπὸ δευτερολέπτου εἰς δευτερολέπτον ὠχρία, ἡ ἀναπνοὴ αὐτῆς καθίστατο ταχύτερα, τὰ δὲ βλέφαρα ἐκινουῦντο ταχέως ἐνῶ ἡ ἴρις τοῦ ὀφθαλμοῦ ἠνοίγετο ὑπερμέτρως. Ἦτο λίαν τεταραγμένη. . . καὶ ὠραιοτάτη! Ὁ δὲ Λαυρέντιος ἐξηκολούθει: «Ναί, ὑπεσχέθη, ἀλλὰ δὲν ἐγνώριζα τὴν καρδίαν μου. . . Ἄ! ἐάν ἔχετε περὶ ἐμοῦ καλὴν τινα ἰδέαν εἶπατε αὐτό. . . Ὅχι! μὴ φοβῆσθε, ὀμιλήσατε ἐλευθέρως, ὡς πράττω τοῦτο ἐγώ. Παρατηρήσατέ με, βλέπετε ὅτι σὰς ὀμιλῶ μεθ' ὅλης τῆς ἐν ἐμοὶ εὐκρινείας. . . πράξατε καὶ ὑμεῖς τὸ αὐτό. . .» Καὶ ἔσυρεν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν διὰ χειρονομίας πάθος δηλούσης, ἐκείνης μὴ ἀμυνομένης, μόνον δὲ ἡ κεφαλὴ αὐτῆς, ὡσεὶ βεβαρυμένη ὑπὸ ἰσχυρᾶς συγκινήσεως ἔκρυπτε μικρόν. Ἦτο τόσοσὸν πλησίον αὐτοῦ, ὥστε ἀνέπνεε τὸ λεπτόν ἄρωμα, ὅπερ ἀπεπνέετο ἐκ τῆς κόμης αὐτῆς. Ἐλαθεν ἐκεῖνος διὰ τῶν δύο χειρῶν αὐτοῦ τὴν τρέμουσαν ἐκείνην κεφαλὴν καὶ ἐπὶ τῆς ἄκρας αὐτῆς, παρὰ τὸ ἡδυπαθὲς μέρος τῶν μηνίγγων ἐναπέθεσεν ἀσπασμόν. Ἦτο ὡσεὶ ἰδανικὸς ἀσπασμός, μόνον τὰ χεῖλη ἠγγισανκαὶ ὅμως ἐξέβηκε μικρὰν κραυγὴν ἐκείνη καὶ διέφυγεν ὡσεὶ ἐπληγώθη, ἀπωθούσα δ' αὐτὸν διὰ τῶν προεταμμένων βραχιόνων αὐτῆς ἐν χειρονομίᾳ φρίκην ἐκφραζούσῃ ἔλεγεν: «Ἄλλὰ δὲν αἰσθάνεσθε λοιπόν τίποτε, δὲν ἐννοεῖτε τίποτε καὶ συμπεριφέρεσθε πρὸς ἐμὲ τοιοῦτοτρόπως;» Καὶ αἱ λέξεις ἐκόπησαν ἐν ταῖς χεῖλεσιν αὐτῆς, ἐκεῖνος δὲ ἠδυνήθη ν' ἀναγνώσῃ, ὡσεὶ ἐπὶ ἀνοικτοῦ βιβλίου, τὴν ἀγανάκτησιν τῆς ὑπερηφάνου γυναικὸς δι' ἣν πᾶσα ἔκφρασις ἐπιθυμίας ἀπρεποῦς ἐκ τρίτου εἶναι προσβολὴ ἀνυπόφορος, δι' αἰφνιδίας δὲ μετατροπῆς τῶν αἰσθημάτων τῆς καρδίας του, ἠρξάτο δοκιμάζων τὴν μεγίστην θλίψιν τοῦ πασιφανοῦς πόνου, ὃν προὔξηνσεν αὐτῇ, ἐνῶ ταῦτο χρόνως ἐνόμισεν ὅτι θὰ τὴν ἔχανε διὰ παντός. . . «Συγχωρήσατέ μοι, συγχωρήσατέ μοι. . .» ἀνέκραξεν ὡς παῖς, καὶ κατέπεσεν ἐπὶ ἔδρας ὅπου ἠρξάτο κλαῖων καὶ καταλαμβανόμενος ὑπὸ λυγμῶν, οὐς γνωρίζουσι

μόνον οἱ ἄνθρωποι, οὐς ὁ νευρικός διοργανισμὸς καθιστᾷ σχεδὸν ὁμοίους ταῖς γυναῖξιν ὡς ἐκ τοῦ αἰφνιδίου τῶν ἐντυπώσεων. Ἐκείνη ὅμως, τῇ φορᾷ ταύτῃ θωπευτικῶς καὶ πλησιίσασα πρὸς αὐτόν: «Δὲν πταίετε σεις, Ἡλίας, εἶπεν, εἶχον σχηματίσει σχέδιον ἀπραγματοποίητον. . .» Καὶ ἴστατο ἐκεῖ, ὄρθῃ πρὸ αὐτοῦ λευκότερα τῶν τριχάπτων τῆς ἐσπερινῆς αὐτῆς ἐσθῆτος, ἦν τόσοσὸν ἠγάπα καὶ διὰ τῶν σοβαρῶν αὐτῆς ὀφθαλμῶν, οὔτινες ἦσαν τόσοσὸν μέλανες, ὥστε σχεδὸν ἀπέβαινον τρομακτικοὶ ἐν τῷ ὠχροτάτῳ ἐκείνῳ προσώπῳ παρετήρει αὐτόν. Ἐφάνετο ἡσυχος, διὰ τῶν δύο αὐτῆς χειρῶν ἐκράτει τὰς δύο χεῖρας τοῦ νεαροῦ ἀνδρός, μαγνητισμὸς δὲ ἀνεξήγητος τρυφερότητος καὶ ἀγάπης ἀταράχως κατεκυρίευσεν αὐτόν. Ἔσχε τὴν δύναμιν νὰ προσμειδίξῃ αὐτῇ. . . Ἐπὶ πόσον ἔμειναν οὕτως ἀμφοτέροι ἐν τῇ στάσει ἐκείνῃ, ἡ ὁποία καθίστα αὐτοὺς ὁμοίους πρὸς σύμπλεγμα ἀδελφῆς μεγαλειτέρας παρηγορούσης ἀδελφὸν νεώτερον; — Καὶ ἐκεῖνοι ἠγνόουν. . . Πρῶτῃ ἐκείνη διέκοψε τὴν ἐκστασιν ἐκείνην λέγουσα αὐτῷ διὰ φωνῆς ἠλλοιωμένης: «Δὲν εἶμαι καλὰ. . . αἰσθάνομαι ἑμαυτὴν καταβεβλημένην εἰς ἄκρον, πρέπει νὰ μ' ἀφίσετε μόνην, Ἡλίας. . . Ὑπακούσατέ με ἐάν ἐπιθυμῆτε νὰ μοὶ φανῆτε ἀρεστός. . .» Καὶ ἐκεῖνος ὑπήκουσεν. Ἠγέρθη, ἀπεχαιρέτησεν αὐτὴν ὡς κατὰ τὰς λοιπὰς ἐσπέρας. «Ἐς αὔριον,» εἶπεν ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῆς θύρας εὐρισκόμενος. Ἐκείνη ἐταπείνωσε τὴν κεφαλὴν καὶ διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἔκαμε χειρονομίαν.—Πόσον συχνὰ θὰ ἔβλεπε τὴν εἰκόνα ἐκείνην καθ' ὕπνου.

(Ἀκολουθεῖ).

A. ΓΡΑΜΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ.

ΕΤΑΙΡΕΙΑΙ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ

Ἐταιρεία τῶν Μεδατωνικῶν ἔρευνῶν.

Τὴν κυριακὴν, 29 νοεμβρίου, ἐγένετο ἡ τακτικὴ συνεδρία τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Τμήματος, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ προέδρου αὐτοῦ κ. Γ. Π. Βεγλερῆ, μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς ἐταιρείας κ. Α. Τουργούτη, ἱατροῦ.

Τὸ πρῶτον ἀνάγνωσμα ἦν εἶδος τι διαθήκης ἢ Ὑποτύπωσης, ἀποσταλείσης ἐξ Ἀγίου Ὁρους τοῦ ἐκεῖσε τακτικοῦ μέλους ὀσιολογ. μοναχοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Λαυριώτου. Τὴν Ὑποτύπωσιν ἔγραψε τῷ 1240 Ματθαῖος μοναχὸς ὁ Περδικάρης, ἠγούμενος τῆς ἰδίας (οἰκογενειακῆς) αὐτοῦ μονῆς τῆς Ἀγίας Τριάδος, κειμένης ἀνατολικῶς τῆς ἐνταῦθα Ἑβραϊδος». Μετὰ τινὰ παρατηρήσεις πεφασίσθη νὰ ζητηθῶσι πλείονες πληροφορίες περὶ τε τοῦ χειρογράφου, ἐξ οὗ ἀντεγράφη ἡ Ὑποτύπωσις καὶ τινῶν ὁμοίως φύσεως ἐγγράφων, ὅπως ἡ συζήτησις ἔχῃ ὑπ' ὄψιν αὐτῆς οὐχὶ σκοτεινὰ σημεῖα.

Ἀκολουθῶς ἀνεκοινώθησαν πέντε γνωμοδοτήσεις ἐγγράφοι περὶ τῶν ἁγιασμάτων ὡς ὁδηγῶν εἰς ἀνεύρεσιν ἀρχαίων ναῶν, αἱ τῶν κκ. I. Μηλιοπούλου, H. Ἀλεξανδρίδου, E.

Σαραφοπούλου, Ἐλ. Ταπεινοῦ, καὶ Μ. Γεδεών, ὧν τὰς δύο τελευταίας θέλομεν δημοσιεύσει προσεχῶς, καθὼ ἀποτελούσας ἔκτενεῖς καὶ ἀξίας ἀναγνώσεως πραγματείας.

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Γ. Π. Βεγλερῆς ἀνέγνω, περὶ τὴν μίαν ὄραν διαρκέσαν, ἀνάγνωσμα «περὶ τοῦ τοπογραφικοῦ καθορισμοῦ τοῦ ναοῦ τῆς Θεοτόκου τῶν Χαλκοπρατείων».

Ὁ κ. Γ. Βεγλερῆς λόγον ἐποίησατο περὶ τοῦ περηνμισμένου ναοῦ τῶν Χαλκοπρατείων, περὶ τῆς ἐποχῆς τῆς ἀνεγέρσεως καὶ τῶν διαφόρων περιπετειῶν αὐτοῦ, περὶ τῶν προσθέτων τῷ ναῷ δύο εὐκτηρίων, ἧτοι τοῦ τῆς Ἁγίας Σοφοῦ (τῆς Ἀγιοσοφίτισσας) καὶ τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου «ἐνδόν τοῦ ναοῦ τῶν Χαλκοπρατείων κειμένον» ὡς εἶπεν, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἐναποτεθησαυρισμένων ἱερῶν κειμηλίων: τῆς Ἐσθῆτος καὶ τῆς Τιμίας Ζώνης τῆς Θεομήτορος.

Ἐπειδὴ δὲ αἱ μέχρι τοῦδε γνωσταὶ αὐτῷ πληροφορίαι περὶ τοῦ ναοῦ τούτου, εἰσι λίαν ἐσφαλμέναι καὶ ἀόριστοι, ἐκτίθησι χωρία, ἄμεσον σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὸ θέμα αὐτοῦ ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Δουκαγγίου, τοῦ Λαθάρτ καὶ τοῦ Πασπάτη, καὶ ποιήσας σύγκριστι καὶ ἀντιπαραβολὴν τῶν ἐν λόγῳ χωρίων πρὸς τὰ χωρία τῶν περὶ τοῦ ναοῦ τῶν Χαλκοπρατείων διαπραγματευομένων Βυζαντινῶν συγγραφέων, συνεπέραναν ὅτι ὁ Δουκάγγιος, ὀρίζων τὴν τοποθεσίαν τοῦ ναοῦ τῶν Χαλκοπρατείων ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Θεοφάνους καὶ τοῦ Κωδινού, συγχέει πολλὰ τοπογραφικὰ σημεῖα ἀναφερόμενα ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων καὶ θεωρεῖ ἀλλοχθὺ μὲν αὐτὰ ταυτόσημα, ἀλλοχθὺ δὲ πάλιν ὅτι οὗτος ἐσφαλμένα ποιεῖται συμπεράσματα καὶ ἰδίως περὶ Σενάτου καὶ τῆς Βασιλικῆς, ἐνθα καὶ ἡ Βιβλιοθήκη. Ὁ δὲ Λαθάρτ καὶ ὁ Πασπάτης διαπραγματευθέντες περὶ τοῦ καθορισμοῦ τῆς τοπογραφίας τοῦ ναοῦ τῶν Χαλκοπρατείων περιέπλεξαν τὸ ζήτημα ἔτι περισσότερο, καὶ ὑποθέτοντες ὅτι ὑπῆρχεν ἐν καὶ μόνον Σενάτον ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Αὐγουσταίου, πρὸς νότον τῆς Ἁγίας Σοφίας, παρέλιπον τὸ ἐπὶ τοῦ Φόρου τοῦ Κωνσταντίνου Σενάτον, ἡ δὲ συνταύτισις τοῦ πρὸς Νότον τῆς Ἁγίας Σοφίας Σενάτου μετὰ τῆς Βασιλικῆς, τῆς πράγματι κειμένης πλησίον τοῦ ναοῦ τῶν Χαλκοπρατείων, ὤθησε τοὺς τελευταίους ἕνα τοποθετήσῃσι τὸν ναὸν τῶν Χαλκοπρατείων μετὰ τῆς νοτιοανατολικῆς γωνίας τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας καὶ τοῦ Σενάτου, ἐν ᾧ πράγματι, ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ προὔκειτο περὶ τοῦ πρὸς βορρᾶν τοῦ Φόρου τοῦ Κωνσταντίνου Σενάτου καὶ οὐχὶ ἐτέρου.

Καὶ τὸ σαθρὸν τοῦ καθορισμοῦ τῆς τοποθεσίας τοῦ ναοῦ τῶν Χαλκοπρατείων ὑπὸ τοῦ κ. Λαθάρτ καταπολεμεῖται πρῶτον μὲν ἐκ μαρτυρίας ἱκανῶν χωρίων τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων, οἷον τοῦ Πορφυρογεννήτου, τοῦ Κωδινού, τοῦ Θεοφάνους, τοῦ Ζωναρᾶ, τοῦ Κεδρηνοῦ, τοῦ Βανδουρίου τοῦ Γυλλίου, τοῦ νέου Τυπικοῦ, τὸ πρῶτον καταστάνας γνωστοῦ, τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καὶ ἐξ ἄλλων πηγῶν. Πρὸς δὲ διὰ τῆς ἐφαρμογῆς συστηματικῶς τῶν ἐκκλησιαστικῶν εὐφῆμων καὶ περιφανῶν ἐκείνων τῶν Βυζαντινῶν «προελεύσεων» καὶ «προόδων» ἐπὶ τοῦ χάρτου τοῦ ἰδίου Λαθάρτ ἐξ οὗ φανεροῦται ὅτι ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ θὰ ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ βαίνωσιν ἀπὸ γωνίας εἰς γωνίαν, ἄνευ ἀνάγκης ἰδιαίτερας, καὶ ὁπότε μάλιστα ἐπεζητεῖτο τὸ πομπῶ-

δες καὶ ἐπιδεικτικῶν τῶν «προελεύσεων». Τρίτον, ὡς μαρτυρία ἀθθεντικαὶ λογισταίαι αἱ ἐπὶ τούτου ἐμβριθεῖς μελέται τοῦ σοφοῦ βυζαντιολόγου καὶ καθηγητοῦ τοῦ ἐν Καζάν πανεπιστημίου κυρίου Μπελλιάερ, οὗ αἱ μελέται προσω-νίζονται νέαν ὄθησιν εἰς τὸ περὶ τοπογραφίας ζήτημα τῶν παλατίων καὶ τῶν ναῶν τοῦ Βυζαντίου, καὶ μέλλουσιν ἀνατρέψαι ἄρδην τοὺς τοῦ Γαλάτου Λαθάρτ καὶ τοῦ Πασπάτη τοπογραφικοὺς καθορισμούς, καὶ ἐπὶ τέλους, ἐπὶ τῇ βάσει ἐπιτοπίων τοπογραφικῶν καὶ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως ἀρχαιολογικῶν ἐρευνῶν, διςχυρίσθη ὁ κ. Βεγλερῆς, ὅτι ὁ ναὸς τῶν Χαλκοπρατείων ἔκειτο πράγματι πρὸς τὰ δεξιὰ τῆς Μέσης λεωφόρου, ἐὰν λάβῃ τις τὴν διεύθυνσιν ἐκ τῆς Ἁγ. Σοφίας ἢ τοῦ Αὐγουσταίου πρὸς τὸν Φόρον τοῦ Κωνσταντίνου (ἐν ᾧ καὶ λείψανα τοῦ κίονος τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου μέχρι τοῦδε διασώζονται) ἐπὶ τῆς μικρᾶς ἀνωφερίας τῆς ἐκ τῆς μικρᾶς κοιλάδος ἀγούσης ὁδοῦ, δηλ. τῆς κοιλάδος τῆς κειμένης μετὰ τῆς ὑπαίθρου σμικρᾶς λοφιᾶς τοῦ ἀτρίου (προαυλίου) τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγ. Σοφίας καὶ τοῦ ναοῦ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτ. τῶν Χαλκοπρατείων, πράγματι κειμένου «ὁ μακρὰν τῆς Ἁγ. Σοφίας» κατὰ τὰς μαρτυρίας Θεοφάνους τε καὶ ἄλλων Βυζαντινῶν συγγραφέων, καὶ κυρίως ἐπὶ τῆς νῦν συνοικίας Δζιλιάλ-Ὀγλοῦ, παρὰ τῷ ὁμωνύμῳ λουτρῶνι, ἐκεῖ ἔνθα ὑπάρχει καὶ σμικρὸν τέμενος ἐπωνομούμενον «Φατμά-Σουλτάν-Τζαμί», ἔχων, ὡς προσέθηκε, διδόμενα νὰ θεωρῆ τὸ ἐν λόγῳ μικρὸν τέμενος ὡς τὸ πρὸς βορρᾶν τοῦ ναοῦ τῶν Χαλκοπρατείων κείμενον εὐκτήριον τῆς Ἁγίας Σοφοῦ.

Περαιῶν τὸν λόγον αὐτοῦ ἀναφέρει πρὸς ἐπισημάνειν τῶν τοπογραφικῶν καθορισμῶν αὐτοῦ, ἀναφορικῶς τῆς τοποθεσίας τοῦ ναοῦ τῶν Χαλκοπρατείων, καὶ σειράν περικοπῶν ἐκ τοῦ νέου Τυπικοῦ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας (IX—X αἰῶνος)¹ γνωστοῦ αὐτῷ καταστάνας ὑπὸ βῶστος φίλου αὐτοῦ, τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας κ. Κρασνοσέλτσερ.

Ἐκ περικοπῆς τινὸς τοῦ ἐν λόγῳ Τυπικοῦ ἐγνώσθη καὶ νέα ὄλας προσωνομία τοῦ «Μαλυβουργοῦ» σχέσιν, ὡς εἶπεν, ἔχουσα μᾶλλον πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα, ὡς καὶ ἑτέρα τὸ πρῶτον καὶ μετ' ἀπορίας γνωσθεῖσα ὅτι ὁ ναὸς τῶν Χαλκοπρατείων ἔκαλετο καὶ ναὸς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Διὰ κ ο ν ἰ σ σ η ς, τοῦ ὅ ὑ π ε ρ, κατ' αὐτόν, χρήζει βεβαίως βεβασάνου παρέχουσα ταυτοχρόνως τὸ ἐνδύσιμον ὅτι πολλάκις δὲν πρέπει νὰ προτρέχωμεν, ἐξηγουντες κατὰ τὸ δοκοῦν πολλὰ πράγματα ὡς μὴ ἀναφερόμενα δῆθεν ὑπὸ ἐκδεδομένων ἤδη ἔργων τῶν βυζαντινῶν συγγραφέων.

(1) Τὸ τεῦχος ἐστὶν ἐν σχήματι τετάρτου καὶ φέρει γράφην IX—X αἰῶνος δυστυχῶς ἑλλειπίς ἐν ἀρχῇ καὶ τῷ τέλει, σύγκειται δὲ τὸ ὅλον ἐκ 241 φύλλων εἰς δύο μέρη καὶ τὸ πρῶτον μὲν περιλαμβάνει Διάταξιν τῆς ἀρχαίας ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας, ἀρχομένης ἀπὸ τῆς α' Σεπτεμβρίου μέχρι τέλους τῆς ἐνιαυσίου περιόδου. Τὸ δὲ δεύτερον, ἐπιγράφεται Κ α ν ὶ ν τῆς Ἁγίας τοῦ Θεοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἀναγνώσεων, Πράξεων Ἀποστόλων, Εὐαγγελίων, Προφητειῶν καὶ ἐκάστης ἀκολουθίας ἀπὸ τῆς Κυριακῆς πρὸ τῆς Ἀποκρέω μέχρι τῆς Ἁγίας Ν' ἐπιδημίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

ΝΟΡΒΗΓΙΑΚΟΣ ΓΑΜΟΣ.

Εικὼν πρώτη.

Παρίσταται αὐτὴ ἐπαύλεως ἐν Νορβηγίᾳ. Πρὸς τὸ βῆθος, αἱ οἰκοδομαὶ τῶν κατοικιῶν, προτρέπτως βιβαῖσαι δι' ἐρυθροῦ χρώματος. Στέφανοι ἐξ ἀνθίων. Πλεῖστοι ὅσοι προσκεκλημένοι. Φαιδρῶς πάντες χορεύουσιν. Ὁ μουσικὸς κἀθίηται παρὰ τράπεζαι. Παρὰ τὴν θύραν ἵσταται μάγειρος λευκὴν φέρον ἐνδυμασίαν. Διέρχονται ὑπερήτρια πολυάσχηλοι. Ἐπὶ τὴν σιάν μεγάλων δένδρων, οἱ γέροντες κύκλω καλῆν εἰσι καπιζῶσι καὶ συζητοῦσι.

ΓΥΝΗ ΤΙΣ (προσέρχεται καὶ κἀθίηται πλησίον ὀμίλου σιωπηλῶν γραιῶν, ὡσεὶ ἀποκαμουσῶν ἐκ τῆς θορυβώδους ταύτης φαιδρότητος)—Ἡ μνηστὴ κλαίει ἀκόμη ὀλίγον, ἀλλὰ ἐν φίλημα τὰ πάντα θά τακτοποιήσῃ.

Ο ΜΑΓΕΙΡΟΣ (ἀποτεινόμενος πρὸς ἄλλους)—Ἄπ' ἐδῶ, καλοὶ ἄνθρωποι, ἀπ' ἐδῶ. Ἐμπρός, φέρετε νέαν στάμνιν!

ΕΙΣ.—᾿Ω! εἰς τοῦτο δὲν συμφωνῶ, ἀγαπητέ, ἀπὸ διάσα πλέον!

ΝΕΟΣ ΤΙΣ (χορεύων μετὰ χωρικῆς) Ἐμπρός, Γκυτόρμ, δυνατότερα, δυνατότερα.

Η ΧΩΡΙΚΗ.—Ναί, παίζε δυνατότερα, πρέπει ἡ μουσική σου ν' ἀκούηται καὶ μέχρι τοῦ ἄλλου μέρους τῆς ἐξοχῆς.

ΑΙ ΝΕΑΝΙΑΣ (περικυκλοῦσαι χορευτὴν, ὅστις ἐχόρευε μόνος του)—Δι' ἐν ἄλλα, ἰδοὺ ἐγὼ τί ὑνομάζω ἄλλα.—Εὐγε ἔχει δύναμιν αὐτὸ τὸ παιδί!

Ο ΧΟΡΕΥΤΗΣ (χωρὶς νὰ σταματήσῃ)—Μέχρι τῆς στέγης εἰμπορῶ νὰ πηδήσω, εἶναι ὑψηλὰ; μέχρι τοῦ τοίχου, εἶναι πολὺ μακρὰν;

Ο ΜΝΗΣΤΗΡ (μόλις συγκρατούμενος ἐκ τῶν δακρύων, πλησιάζει πρὸς τὸν πατέρα του, ἐπειδὴ δὲ οὗτος δὲν δίδει προσοχὴν εἰς αὐτόν, ἐκείνος σῦρει αὐτόν ἐκ τῆς ἐσθῆτός του δειλῶς)—Δὲν θέλει! . . Πατέρα, ἔλθετε νὰ ἴδῃτε, εἶναι πολὺ ὑπερήφανος! . .

Ο ΠΑΤΗΡ, ἀποτόμως.—Τίς δὲν θέλει!

Ο ΜΝΗΣΤΗΡ.—Ἐκείνη . . ἐνεκλείσθη . .

Ο ΠΑΤΗΡ.—Τότε ζήτησε νὰ εὔρῃς τὴν κλειδα! Ἐλα, φθάνουν πλέον τὰ ἀστεῖα!

Ο ΜΝΗΣΤΗΡ.—Τί δὲν ἐννοῶ.

Ο ΠΑΤΗΡ.—Εἶσαι λοιπὸν ἀπὸ ζῦλον; (Στρέφεται γελῶν πρὸς τοὺς ἄλλους. Ὁ μνηστὴρ ἀπέρχεται περιλυπος).

ΝΕΑΝΙΑΣ.—Ἄ! φίλι μου, τί πανήγυρις! Τί ἐορτή. Ἰδοὺ ὁ Περ Ζύντ.

Ο ΣΙΑΗΡΟΥΓΡΟΣ (τρέχων μετ' αὐτόν)—Τίς τὸν προσεκάλεσεν;

Ο ΜΑΓΕΙΡΟΣ.—Οὐδεὶς. (Εἰσέρχεται καὶ κλείει τὴν θύραν των).

Ο ΣΙΑΗΡΟΥΓΡΟΣ (πρὸς τὰς νεάνιδας)—Φυσικῶ τῶ λόγῳ ὅταν θὰ ὀμιλήσῃ, σεὶς θὰ τηρῆτε σιωπὴν, διό-

τι, καθὼς πάντοτε, ἐκεῖνος μόνος του λογαριάζει καὶ λαμβάνει σημεῖωσιν.

ΝΕΑΝΙΣ ΤΙΣ.—᾿Οχι, ὄχι, δὲν εἶναι ἀληθὲς τοῦτο! (Παρητηροῦσα τὰς συντρόφους τῆς). Δὲν εἶναι ἀληθεῖα ὅτι τὸν φεύγομεν ὡς πανώλην;

Ο ΠΕΡ ΖΥΝΤ (ἔρχεται κατέρυθρος, ἀσθμαίνων Σιγὴ ἐπικρατεῖ. Ἀτενίζει τὰς νέας, εἶτα δὲ ἀρχεται γελῶν καὶ κροτῶν τὰς χεῖρας)—Εἴπατέ μοι ποῖα εἶναι ἡ φαιδρότερα ἐκ τῶν τῆς ἐπαύλεως;

Η ΠΡΩΤΗ ΝΕΑΝΙΣ, ἣν πλησιάζει.—Ἐγὼ δὲν εἶμαι.

ΕΤΕΡΑ.—Οὔτ' ἐγώ.

ΤΡΙΤΗ.—Πολὺ δ' ὀλιγώτερον ἐγώ.

Ο ΠΕΡ ΖΥΝΤ (πρὸς τετάρτην)—Τότε ἐλθέ σὺ λοιπὸν. Σὲ παρακαλῶ γονυκλινῆς, ταπεινῶς.

ΕΚΕΙΝΗ (ἀποστρέφουσα τὸ πρόσωπον)—Εὐχαριστῶ, δὲν ἔχω καιρὸν.

Ο ΠΕΡ ΖΥΝΤ (πρὸς πέμπτην)—Σὺ, ἔχεις καιρὸν;

Η ΗΕΜΗΤΗ (ἀπομακρυνομένη)—᾿Οχι, πρέπει νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν οἰκίαν μου.

Ο ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Ναί, τῆ ἐσπέρῃ ταύτῃ.—Γνωρίζεις σὺ ὅτι εἶμαι ὁ εὐφύεστερος πάντων;

Ο ΣΙΑΗΡΟΥΓΡΟΣ (ταχέως καὶ χαμηλῇ τῇ φωνῇ)—Παρητηρήσατε πῶς ἀπέρχεται.

Ο ΠΕΡ ΖΥΝΤ (ἀποτεινόμενος πρὸς γέροντα): Καὶ ποῦ εἶναι οἱ ἄλλοι;

Ο ΓΕΡΩΝ. Ζήτησε τοὺς μόνους σου (ἀπομακρύνεται).

Ο ΠΕΡ ΖΥΝΤ (σιωπῶ, καθίσταται σύννους, οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐξαγριοῦνται, ὑποβλήθην δὲ καὶ ἔχων τεταπεινωμένους τοὺς ὀφθαλμούς, ἀτενίζει τοὺς προσκεκλημένους. Πάντες τὸν παρητηροῦσιν, ἀλλ' οὐδεὶς ἀπευθύνει αὐτῷ λέξιν, μόλις δὲ πλησιάζει ὀμιλον, οἱ συγκροτοῦντες αὐτόν παύουσιν ὀμιλοῦντες, ἀπομακρύνονται, γελῶντες λαθραίως μόλις ἀπομακρυνθέντος ἐκείνου.—Σκέψεις, διαπεραστικὰ ὡς βέλη βλέμματα. Ὁμοιάζουν πρὸς ὀδόντα πρίονος, ὅστις τρίζει ὑπὸ τὴν ρίνην (ἀπομακρύνεται πρὸς τὰ δεξιὰ, ἀκολουθῶν κιγκλίδαν ἐκ χλόης οὕτως εἶπειν, ἥτις χρησιμεύει ὡς ὄριον, διαχωρίζον τὴν εὐρεῖαν ὀδόν. Χωρικοὶ νορβηγοὶ ἐπιφάνονται, οἵτινες ῥίπτουσι βλέμμα διαβαίνοντες. Ἡ αὐτὴ εἶναι πλήρης ἐκ προσκεκλημένων. Ὁ Σολβέιγ, ἡ μικρὰ Ἐλγα, ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ, φέροντες γραφικωτάτας χάριν τῆς ἐορτῆς ἐνδυμασίαις, εἰσέρχονται).

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΤΙΣ—Ποιοὶ εἶναι οἱ ξένοι οὗτοι;

ΕΤΕΡΟΣ.—Ἀνθρωποὶ τῆς Δύσεως.

Ο ΠΡΩΤΟΣ.—Ἄ! ναί, εἶναι ἐξ Ἐδλῶ.

Ο ΑΛΛΟΣ.—Συμμετέχουσι τῆς ἐορτῆς;

Ο ΠΕΡ ΖΥΝΤ (προβαίνει εἰς συνάντησιν αὐτῶν, χαριετῶν τὴν Σολβέιγ, εἶτα δὲ ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς.—Δύναμι νὰ χορεύσω μετ' αὐτῆς;

Ο ΠΑΤΗΡ (ἠπίως)—Βεβαίως. Δὲν ἀποτελοῦμεν μέρος τῆς τελετῆς τοῦ γάμου; Ἀλλὰ κατὰ πρῶτον, ἐπιτρέφατέ μοι νὰ κλημερίσω τοὺς οἰκοδεσπότας (εἰσέρχονται εἰς τὴν ἐν τῷ βῆθει οἰκίαν).

Ο ΜΑΓΕΙΡΟΣ παρουσιάζων στάμνιν εἰς τὸν Περ

Ζύντ.—Όταν κανείς γρυλλίζη και φωνάζη καθώς σύ, δὲν τὸν κάμνει κακὸ νὰ τραβήξῃ μιὰ.

Ο ΠΕΡ ΖΥΝΤ (ἀσκαρδαμυκτεὶ ἀτενίζων πρὸς τὴν θύραν δι' ἧς εἰσῆλθον οἱ νεήλυδες)—Εὐχαριστῶ δὲν διψῶ (ὁ μάγειρος ἀπομακρύνεται. Ὁ Πέρ Ζύντ ἄρχειται σιωπηλῶς γελῶν). Τί τρόποι! Ὁχι, δὲν εἶδον μέχρι τοῦδε τοιοῦτους! Ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν εἶναι ταπεινοφροσύνη. Τὰ βλέμματα ἔχει τεταπεινωμένα καὶ προσηλωμένα ἐπὶ τῆς λευκῆς ἐμπροσθέλας της. Τὸ Εὐαγγέλιον μὲ τὰς ἐπαργύρους πλευράς του κρατεῖ εἰς τὰς χεῖρας. Ἡ λευκότης τοῦ ἐκ λίνου χειροπλέκτου ἐπωμίου καλύμματός της. . . Παρατηρήσατε πῶς συνεσφίγγετο πλησίον τῆς μητρός της; . . Πρέπει νὰ τὴν ἀκολουθήσω. (εἰσέρχεται εἰς τὴν οἰκίαν. Ἐμπροσθεν τῆς θύρας, διασταυροῦται μεθ' ὀμίλου εὐθύμων νέων).

Ο ΕΙΣ ΤΟΥΤΩΝ.—Αἶ! Πέρ Ζύντ, ἐτελείωσες τὸν χορὸν καὶ ἐπανάκαμψες;

Ο ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Ὁχι.

Ο ΝΕΟΣ.—Τότε λοιπὸν μὴ γίνεσαι ἐμποδῶν εἰς ἄλλους. (Συλλαμβάνει αὐτὸν ἐκ τῶν ὤμων καὶ προσπαθεῖ νὰ ἀναγκάσῃ αὐτὸν νὰ στραφῆ).

Ο ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Ἀφές με.

Ο ΝΕΟΣ.—Καὶ ἐν τούτοις ὑπεχώρησας πρὸ τοῦ σιδηρουργοῦ.

Ο ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Ἐγὼ ὑπεχώρησα; . .

Ο ΝΕΟΣ.—Ναί, ὑπεχώρησας καὶ ἀκλίιστα πρὸ πολλῶν ἄλλων. (Ὁ ὄμιλος τῶν εὐθύμων νέων ἐν γέλῳ διευθύνονται πρὸς τὴν γλῶσσην ἔνθα ἄρχειται ὁ χορὸς).

ΣΟΑΒΕ'ΓΓ ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῆς θύρας.—Δὲν μὲ λέγεις, σύ μὲ εἶχες προσκαλέσει εἰς χορὸν;

Ο ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Ναί ἐγὼ, ἀγαπητῆ μοι. Ἐλθέ νὰ λάβωμεν μέρος εἰς τὸν χορὸν. (Λαμβάνει αὐτὴν ἐκ τῆς χειρός).

ΣΟΑΒΕ'ΓΓ.—Ἐν τούτοις, ἡ μήτηρ μου εἶπε νὰ μὴ μείνω περισσότερον ἀπὸ ἓν λεπτόν.

Ο ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Ἡ μήτηρ τὸ εἶπεν, ἡ μήτηρ; ὦ ὦραία βιολέττα!

ΣΟΑΒΕ'ΓΓ.—Ἀστείζεσαι;

Ο ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Εἶσαι ἤδη τελεία δεσποινίς;

ΣΟΑΒΕ'ΓΓ.—Συνεπλήρωσα ἤδη πέρυσι τὸ δέκατον ἔκτον τῆς ἡλικίας ἔτος.

Ο ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Καὶ πῶς ὀνομάζεσαι, ἀγαπητὸν τέκνον;

ΣΟΑΒΕ'ΓΓ.—Ὀνομάζομαι Σολβέ'γ—καὶ σύ;

ΠΕΡ ΖΟΥΝΤ.—Πέρ Ζύντ.

ΣΟΑΒΕ'ΓΓ (ἀποσύρουσα τὴν χειρὰ της).—Ἄ! ἡ περινημῖς μου ἐξεπερπάθη. Περιμένε νὰ προσαρμόσω αὐτὴν στερεώτερον. (εἰσέρχεται ἐν σπουδῇ εἰς τὴν οἰκίαν).

Ο ΜΝΗΣΤΗΡ.—Μήτηρ, ἐκεῖνη δὲν θέλει.

Η ΜΗΤΗΡ.—Τί δὲν θέλει, ἀγαπητέ μοι;

Ο ΜΝΗΣΤΗΡ.—Ναί, δὲν θέλει. . .

Η ΜΗΤΗΡ.—Ἀλλὰ τί εἶναι αὐτὸ τὸ ὅποιον δὲν θέλει; . .

Ο ΜΝΗΣΤΗΡ.—Δὲν θέλει νὰ μοὶ ἀνοίξῃ.

Ο ΠΑΤΗΡ.—Ἀξίζεις νὰ σὲ εἰσαγάγω εἰς κανὲν βρεφοκομεῖον.

Η ΜΗΤΗΡ.—Μὴ τυχὸν καὶ ὑπάγει νὰ ἐπιπλήξῃ τὸ καλὸ ἐκεῖνο παιδίον; (Καὶ οἱ τρεῖς διαβαίνουν).

(Οἱ χορευταὶ εἰσέρχονται ὀρμητικῶς, ἐξηρατισμένοι καὶ συνομιλοῦντες πάντες ταυτοχρόνως. Ὑπηρέτης τις, κρατῶν φιάλην εἰς τὰς χεῖρας ἐρωτᾷ τὸν Πέρ Ζύντ).—Ἐμπρός, πῆ μίαν ρουφηξιά. Θέλεις, Πέρ;

Ο ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Ὁχι.

Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ.—Μίαν μόνον σταγόνα.

Ο ΠΕΡ ΖΥΝΤ, παρατηρεῖ αὐτὸν σοβαρῶς.—Ἐχεις περισσότερον;

Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ (ἄρχειται πίνων). Πῶς καίει.—Ἰδού, θέλεις;

Ο ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—ὦ! μόνον νὰ βρεῖω τὰ χεῖλη μου (Πίνει).

ΕΤΕΡΟΣ ΝΕΟΣ.—Ἄ! τώρα πρέπει νὰ γευθῆς καὶ ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μου τὴν φιάλην.

ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Εὐχαριστῶ, φίλε μου.

Ο ΕΤΕΡΟΣ ΝΕΟΣ.—Ἰδού, ὡς νὰ ἐλάμβανες τὸν κόπον νὰ ἐξαγάγῃς τὸ πῶμα.

ΠΕΡ ΖΟΥΝΤ.—Τότε, δὸς μοι μίαν σταγόνα (ἄρχειται πίνων ἐκ νέου).

ΝΕΑΝΙΣ (πρὸς τὸν δεῦτερον νέον).—Ἐσοεῦφυῆς καὶ ἄφες ἡμᾶς νὰ ἀναχωρήσωμεν.

Ο ΠΕΡ ΖΥΝΤ, γελῶν.—Καὶ ποῖον φοβεῖσαι;

ΤΡΙΤΟΣ ΝΕΟΣ.—Καὶ σὲ ποῖος δὲν φοβεῖται;

ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΝΕΟΣ.—Σύ, ὅστις καυχᾶσαι ὅτι τόσα κατώρθωσας, δὸς ἡμῖν δείγματα τῆς δυνάμεώς σου.

Ο ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Δύναμαι νὰ κῆμω πολὺ περισσότερα ἀφ' ὅσον νομίζεις, τὰ πάντα δι' ἐμὲ εἶναι παιγνίδια!

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΝΕΟΣ (ὑποτονθορίζων).—Ἐνίστε συμβαίνει. . . ἐνίστε συμβαίνει. . .

ΠΑΕΙΣΤΟΙ, περικυλοῦντες αὐτόν.—Διηγῆθητι, διηγῆθητι, τί δύνασαι νὰ πράξῃς.

Ο ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Ἄ! ἄλλην ἡμέραν.

ΟΙ ΛΑΛΟΙ.—Ὁχι, μὴ μᾶς κρύβῃς τίποτε.

ΝΕΑΝΙΣ.—Ξέρεις νὰ βλέπῃς τὴν τύχη, Πέρ;

Ο ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Δύναμαι νὰ κάμω ὥστε νὰ ἴδῃτε τὸν διάβολον.

ΑΝΗΡ ΤΙΣ.—Τότε, σὲ παρακαλῶ, σεβᾶσθητι τὴν μῆμην μου.

ΠΕΡ ΖΟΥΝΤ.—Οὐδεὶς δύναται νὰ κάμῃ πᾶν ὅ,τι ἐγὼ, τοῦτο εἶναι βέβαιον. Φαντάσθητε ὅτι ἡμέραν τινὰ ἐκλείσας διὰ τῆς βίας τὸν διάβολον ἐντὸς κάρου—καὶ κάρου σκληρωδούς!

ΠΑΕΙΣΤΟΙ, (γελῶντες μετὰκαγχασμῶν).—Τὸν βλέπετε!

Ο ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Ἐφῶναξεν, ἐκλαίεν, ἤθελε νὰ μὲ δώσῃ τὸ ἥμισυ τοῦ κόσμου.

ΦΩΝΗ ΤΙΣ ἐν τῷ πλήθει.—Καὶ ὅμως δὲν εἶχε παῦσαι νὰ εἶναι ἐν τῇ φυλακῇ.

Ο ΠΕΡ ΖΥΝΤ.—Φυσικῶ τῷ λόγῳ! Τότε ἐπιβάλλω τὴν τιμωρίαν του καὶ κλείω τὴν ὀπὴν διὰ σφηνός.

ΝΕΑΝΙΣ ΤΙΣ.—Τί λέγεις αὐτοῦ;

ΦΗΕΡ ΖΥΝΤ.—Τώρα φαντάσθητε πόσον ἐφωνάζει ἐγκλεισμένος. Θὰ ἔλεγέ τις ὅτι ὠμοιάζει πρὸς κρηνην ἐντὸς κυψέλης ἐκ χρυσολιδίων.

ΝΕΑΝΙΣ.—Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν ὁ διχόβλος εὐρίσκειται ἡσυχότατος ἐντὸς τοῦ κάρου του.

(Κατὰ μετάφρασιν ἐκ τῶν τοῦ HENRI INSEN).

(Ἄκολουθε?).

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Γνωστὸν ὅτι ὁ κ. J. Janssen ἐπεχείρησε, κατὰ τὰ μέσα τοῦ μηνὸς ὀκτωβρίου τοῦ 1888, ἀνάβασιν ἐπὶ τῶν κλιτύων τοῦ Λευκοῦ ὄρους, μέχρι τῆς καλύψεως τῆς καλουμένης Grands Mulets καὶ κειμένης εἰς ὕψος 3000 μ. περίπου ἐπὶ τῶν ὁμωνύμων αὐτῆ βράχων, πρὸς σκοπὸν ἐπιθεωρήσεως τοῦ γεγονότος ὅτι αἱ ἐν τῷ ἡλιακῷ φάσματι παρουσιαζόμεναι ῥαβδώσεις τοῦ ὀξυγόνου πρέπει ν' ἀποδοθῶσιν εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ ὀξυγόνου τῆς ἀτμοσφαιρας. Ἐξαγόμενον δὲ τῆς πρώτης ἐκείνης ἀναβάσεως ἦτο ὅτι παρουσιάζετο τῷ ὄντι ἐξαφανίσις τῶν ῥαβδώσεων τούτων ἀνάλογος πρὸς τὸ ὕψος, κοί ὅτι, ἐπομένως, αἱ ῥαβδώσεις αὗται ἀνήκουσιν ὀλοσχερῶς εἰς τὴν ἡμετέραν ἀτμοσφαῖραν, ἐξαφανιζόμεναι ἐν τοῖς ὄροις αὐτῆς, καὶ ὅτι συδεμιᾶν σχέσιν ἔχουσι πρὸς τὴν ἡλιακὴν ἀτμοσφαῖραν.

Ἐπίσης γνωστὸν εἶνε ὅτι ὁ Janssen, μὴ ἀρκεσθεὶς εἰς τὴν πρώτην ταύτην μέχρι τῶν $\frac{3}{5}$ τοῦ ὕψους τοῦ Λευκοῦ ὄρους ἀνάβασιν, ἐπεχείρησε μετὰ διετίαν δευτέραν μέχρις αὐτῆς τῆς κορυφῆς, ἥτις ἐστῆθη ὑπὸ μεγάλης ἐπιτυχίας, ἐξακριβωθέντος ὅτι ἐν μὲν τῷ Ἀστεροσκοπεῖῳ τοῦ Meudon, ἔνθα ἡ ἐπιθεωρησις τῆς ἀτμοσφαιρας εἶνε ἐπαισθητῶς ὀλοσχερῆς, αἱ ῥαβδώσεις τοῦ ὀξυγόνου ἦσαν εὐκρινῶς ὁραταί, ἀλλ', ἐν Grands-Mulets, αἱ ὄρατοι ῥαβδώσεις ἀπέβησαν τοσοῦτον ἀσθενεῖς, ὥστε ἡ παρατήρησις αὐτῶν κατέστη λίαν δυσχερῆς, ὁμοία δὲ παρατήρησις ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, μὴ γενομένη ἀτυχῶς ἕνεκα τοῦ ἐπικρατοῦντος κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην σφοδροτάτου ἀνέμου, θὰ εἰδείνυε, κατὰ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ, τὰς ῥαβδώσεις ταύτας ἀσθενεστέρας, κατὰ λόγον τῆς ἀνυψώσεως, τῶν παρατηρηθεισῶν ἐν τοῖς χαμηλοτέροις σταθμοῖς τοῦ Meudon, τοῦ Chamonix καὶ τῶν Grands-Mulets.

Μετὰ τὴν ἀξιόλογον ταύτην ἐπιστημονικὴν ἀνάβασιν, ὁ Janssen συνέλαβε τὴν γόνιμον ἰδέαν νὰ προτείνῃ τὴν Ἰδρυσὶν Ἀστεροσκοπεῖον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Λευκοῦ ὄρους, ὅπερ, κατ' αὐτόν, σπουδαίως θὰ συνεβάλλετο εἰς τὴν μελέτην τῶν φαινόμενων τῆς ἀτμοσφαιρας, εἰς τὴν γήινην φυσικὴν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἀστρονομίαν. Ἴδου τί ἔγραψεν ὁ σοφὸς καὶ βέκτης ἀνὴρ ὀλίγον μετὰ τὴν προμνησθεῖσαν τελευταίαν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Λευκοῦ ὄρους ἀνάβασιν.

«Νομίζω ὅτι ἡ Ἰδρυσις Ἀστεροσκοπεῖου ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Λευκοῦ ὄρους, ἢ τοῦλάχιστον πλησιέστα-

τα πρὸς ταύτην, θὰ ἦτο κατὰ πρώτιστον λόγον ἐνδιαφέρουσα εἰς τὴν φυσικὴν Ἀστρονομίαν, εἰς τὴν γήινην Φυσικὴν, εἰς τὴν Μετεωρολογίαν, ἔτι δὲ καὶ εἰς τινὰς μετεωρολογικὰς προγνώσεις.

«Γνωρίζω ὅτι θὰ μοὶ ἀντιτάξωσι τὴν δυσκολίαν τῆς ἀνεγέρσεως παρομοίας οἰκοδομῆς ἐπὶ τοσοῦτον ὑψηλῆς κορυφῆς, εἰς ἣν φθάνει τις μετὰ μεγίστης δυσχερείας καὶ ἐν ἣ ἐπιπυρατοῦσι συνήθως τοσοῦτον δίκαιαι θύελλαι.

«Ἀπασαὶ αἱ δυσχερεῖαι αὗται εἶνε πραγματικαί, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀνυπερβλάτοι. Τὴν γνώμην ταύτην ἐσχημάτισα ἐκ τῆς ἀναβάσεώς μου καὶ τῶν μελετῶν, ἃς ἐπὶ τούτῳ ἐποιησάμην.

«Ἄδυνατό νὰ εἰσελθῶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης εἰς λεπτομερῆ συζητήσιν ἀρκοῦμαι δὲ σήμερον εἰς τὴν παρατήρησιν ὅτι, διὰ τῶν ὑπὸ τῶν ἡμετέρων μηχανικῶν διατιθεμένων σήμερον μέσων, ἔτι καὶ διὰ τῆς συνεργασίας τῶν ὄρειων, οἷους ἔχομεν ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Chamonix καὶ ἐν ταῖς πλησιοχώροις κοιλάδι, τὸ προκειμένον πρόβλημα λυθῆσεται ἅμα ὡς θελήσωσιν.

«Τῷ ὄντι, πανταχοῦ, καὶ ἰδίᾳ ἐν Ἑλβετία, μεταχειρίζονται μηχανικὰ μέσα πρὸς τὴν τῶν κορυφῶν κατάλυσιν. Ἡ Ἐπιστήμη παρακολουθεῖ τὴν κίνησιν ταύτην, ἡ δὲ σπουδαιότης τῶν γινομένων μελετῶν ἐν τοῖς ὑψηλοῖς σταθμοῖς ἀρχεται καθισταμένη αἰσθητή.

«Ἡ Γαλλία, ἡ εὐτυχισάσα νὰ ἔχη ἐπὶ τοῦ Λευκοῦ ὄρους τὸν ὑψίστον καὶ ἐκ τῶν καταλληλοτάτα κειμένων σταθμῶν τῶν ὄρειων τῆς Εὐρώπης, δὲν δύναται νὰ μὴ ἐνδιαφέρηται εἰς ἐπιχειρήσιν τοσοῦτον καλῶς ἀνταποκρινομένην εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς συγχρόνου ἐπιστήμης».

Τοιαῦτα ἔγραψεν ὁ Janssen πρὸ διετίας περίπου ἡδὴ τὸ ζήτημα τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ ἐπὶ τοῦ Λευκοῦ ὄρους Ἀστεροσκοπεῖου εὐρίσκειται εἰς τὸ τελευταῖον αὐτοῦ στάδιον. Ὁ κ. Janssen ἀνεκοινώσατο τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν ἐπιστημῶν κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τῆς 16/28 νοεμβρίου ἐ. ἔ. τὰ ἔξῃς σχετικὰ πρὸς τὴν ἀνοικοδομήσιν τοῦ Ἀστεροσκοπεῖου τούτου.

Γνωστὸν ὅτι, συνεπεῖα τῶν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος γενομένων ἐρευνῶν, δι' ὧν ἀπεδείχθη ὅτι ἡ κορυφή τοῦ Λευκοῦ ὄρους ἦτο κεκαλυμμένη ὑπὸ παχυτάτου στρώματος ἀπεσκληρωμένης χιόνος καὶ ἥτις θὰ ἀπῆτει ἔργα ἐξόχως δυσχερῆ καὶ δαπανηρά, ἐὰν ἤθελον νὰ θεμελιώσωσι τὸ Ἀστεροσκοπεῖον ἐπὶ τῶν βράχων, ἀπεράσιστα, ἐπὶ τῇ βάσει μεταγενεστέρων μελετῶν, νὰ οἰκοδομήσω τούτο ἐπὶ τῆς ἀπεσκληρωμένης χιόνος.

Ἄλλὰ τὸ σχέδιον τούτο δὲν ἠδύνατο νὰ πραγματοποιηθῆ ἢ διδομένων εἰς τὴν κατασκευὴν ὅλως εἰδικῶν διατάξεων ἀσφαλιζουσῶν αὐτῷ μεγάλην σταθερότητα καθ' ἕπαντα τὰ μέρη αὐτοῦ καὶ ἐπιτρεπουσῶν τὴν εἰς τὴν ἀρχικὴν θέσιν ἐκ νέου κατάθεσιν αὐτοῦ, ἐάν, ἕνεκα κινήσεώς τινος τῶν χιόνων, ἤθελε μετατοπισθῆ ταύτης.

Τὸ διὰ τὴν κορυφὴν προωρισμένον Ἀστεροσκοπεῖον κατασκευάσθη ἐν Meudon, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους, ὀλοσχερῶς ἤρμωσμένον. Εἶνε δὲ ἡ ἀπόδοσις τῶν ἰδεῶν, ἃς ἐξέφερον κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐν τῷ πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν ὑπομνήματί μου.

Διὰ τὴν πραγμάτωσιν καὶ τὰ σχέδια τῆς οἰκοδομῆς ταύτης, ἔσχον ἐπίκορον τὸν σοφὸν συνάδελφον τῆς Ἀκαδημίας τῶν ὀραίων τεχνῶν, κ. Vaudremet, ὅστις παρέσχε μοι τὴν ὅλως φιλικὴν καὶ εὐγενῆ πολυτίμον αὐτοῦ συνδρομὴν, δι' ἣν ἰδιαίτατα ἐκφράζω αὐτῷ τὰς εὐχαριστίας μου ἐν ταῦθα.

Ἡ οἰκοδομὴ αὕτη ἀποτελεῖ ἐν συνόλῳ κόλουρον πυραμίδα 7 μέτρως 8 μέτρων ὕψους, 10 × 5 μ. κατὰ τὴν βᾶσιν καὶ 7 × 3, 50 μ. κατὰ τὸν ἐπιστέφοντα αὐτὴν ἐξώστην.

Τὸ χαμηλότερον πάτωμα θὰ εἶνε σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου κερκρυμένον ἐν τῇ γῆνι, ἐξαιρέσει τοῦ ἀπαιτουμένου πρὸς φωτισμὸν καὶ ἀερισμὸν τῶν ὑπογείων αὐτοῦ διαμερισμάτων διαστήματος. Τὸ ἀνώτερον πάτωμα χρησιμοποιοῦνθῆσεται διὰ τὰς παρατηρήσεις. Σπειροειδῆς κλίμαξ, διήκουσα δι' ὅλου τοῦ ὕψους, ὑπηρετήσεται τὰ δύο πάτωματα καὶ τὸν ἐξώστην ἐπεκτεινομένη καὶ ἄνωθεν τούτου, ἵνα ὑποθαλάσσι μικρὸν τι ἰκρίωμα προωρισμένον διὰ τὰς μετεωρολογικὰς παρατηρήσεις.

Ὀλόκληρον τὸ Ἀστεροσκοπεῖον ἔχει διπλᾶ τοιχώματα, ἵνα προφυλάττῃ τοὺς ἐξερρηνητάς ἀπὸ τοῦ ψύχους. Τὰ παράθυρα καὶ αἱ ὀπκὲς εἶνε κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον κατεσκευασμένοι, ἐπὶ πλεόν δὲ φέρουσι καὶ παραθυρόφυλλα κλειόμενα ἀεροστεγῶς.

Τὸ χαμηλότερον τμήμα τοῦ Ἀστεροσκοπεῖου εἶνε ἐπίσης κατεσκευασμένον ἐκ διπλοῦ σκινιδώματος καὶ φέρει σύστημα τι καταπακτῶν, δι' ὃν εἶνε δυνατόν νὰ χωρήσῃ τις μέχρι τῆς γῆνός τῆς ὑποστηριζούσης τὸ Ἀστεροσκοπεῖον καὶ νὰ χειρισθῇ τὰς ἐξελίττας (véglins), ἃς περὶ ὧν ἀνωτέρω εἶπον, πρὸς ἀποκατάστασιν, ἐν ἀνάγκῃ, τοῦ οἰκοδομήματος εἰς τὴν τακτικὴν αὐτοῦ θέσιν.

Τὸ Ἀστεροσκοπεῖον ἔσται ἐρωδιασμένον δι' ὅλων τῶν πρὸς θέρμανσιν μηχανημάτων, ὡς καὶ δι' ὅλων τῶν σκευῶν καὶ ἐπίπλων τῶν ἀναγκαίων πρὸς διαμονὴν εἰς τὸ ὕψος ἐκεῖνο.

Τὸ Ἀστεροσκοπεῖον διαλυθὲν εἰς τεμάχια μεταφέρθη εἰς Chamoniξ διὰ τῶν φροντίδων τῆς Ἑταιρίας Ἡαρισίων — Λυῶν — Μετογαίου.

Αἱ δὲ ἐν τῷ Λευκῷ ὄρει ἐκτελεσθεῖσαι ἐργασίαι εἶνε αἱ ἐξῆς :

1ον Ἡ οἰκοδομησις ἐν Grands-Mulets ξυλίνης καλύθης πρὸς χρῆσιν τῶν ἐργατῶν καὶ πρὸς προφύλαξιν τοῦ ὕλικου τοῦ Ἀστεροσκοπεῖου τῆς κορυφῆς. Ἡ καλύθῃ αὕτη ἐνωρὶς ἀποπερατωθεῖσα, ἐχρησίμευσεν ἤδη μεγάλως εἰς τοὺς ἡμετέρους ἐργάτας.

2ον Ἡ κατασκευὴ καὶ ἡ τοποθέτησις ξυλίνης καλύθης ἐν Grand-Rocher-Rouge, εἰς σημεῖον εὐρισκόμενον εἰς 300 μόνον μέτρων ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἀπόστασιν καὶ κάλλιστα κείμενον, ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς ἄτυλον καὶ ὡς κατοικία τῶν ἐργατῶν, οἵτινες, τὸ πρῶτον ἔτος, θὰ ἀναλάβωσι τὰς ἐργασίας τῆς κορυφῆς.

3ον Ἡ μεταφορὰ τῶν τριῶν τετάρτων περίπου τοῦ ὕλικου τοῦ Ἀστεροσκοπεῖου τῆς κορυφῆς εἰς Grands-Mulets (3000 μ.) καὶ τοῦ ἐνὸς τετάρτου εἰς Rocher-Rouge (4500 μ.).

Τὸ πρῶτον ἔτος, ἀποπερατωθήσονται αἱ μεταφοραὶ αὐ-

ται καὶ γενήσεται ἡ ἐναρξίς τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ Ἀστεροσκοπεῖου τῆς κορυφῆς.

Ἐπίσης ἐνασχοληθήσονται περὶ τοῦ ἀστρονομικοῦ θόλου τοῦ συμπληρώσαντος τὸ Ἀστεροσκοπεῖον. Ἀδύνατον εἶνε νὰ δρίσῃ τις ἀπὸ τοῦδε ὅποια ἔσται ἀκριβῶς ἡ κατάστασις τῶν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀποπερατωθειῶν ἐργασιῶν, διότι τοῦτο ἐξαρτηθήσεται ἰδίᾳ ἐκ τῆς καταστάσεως τῆς ἀτμοσφαιρας, κατὰ τὴν τὸση βραχεῖαν περίοδον, ἣτις δύναται νὰ χρησιμοποιοῦθῃ διὰ τὰς τὸσον ἐκτάκτους ἐργασίας ταύτας.

Ἀποπερατῶν ἐν ταῦθα τὴν ἐμὴν ἔχθεσιν, εὐχαριστῶ τοὺς ἡμετέρους ἐργάτας, οἵτινες, κατὰ τὴν μεταφορὰν τοῦ ὕλικου ἐν μέσῳ τῶν παγῶν, ἐπέδειξαν θαύματα δυνάμεως καὶ θάρρους. Τὰ συνήθη ἐν τῷ Λευκῷ ὄρει φορτία τῶν φορταγωγῶν ἀνέρχονται εἰς 12 μέχρι 15 γγ., πολλοὶ δὲ τῶν ἡμετέρων ἐργατῶν μετέφερον μέχρι 28 καὶ 30 γγ.

Οὐδὲν ἀπευκατῶν ἔχομεν νὰ θρηγήσωμεν, δι' ὃ εἶμαι λίαν εὐτυχῆς.

J. J.

Περὶ ἀνεγέρσεως νέων Ἀστεροσκοπεῖων προκειμένου, σημειούμεθα ὅτι, κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ κ. S. de Glasenapp, γενομένην εἰς τὴν αὐτὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν, ὁ Μ. δούξ Γεώργιος, υἱὸς τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ρωσίας, ἀνήγειρον Ἀστεροσκοπεῖον ἐν Abastouman, ἐν τῷ κυβερνεῖῳ τῆς Τιφλίδος, εἰς ὕψος 1393 μ. ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Τὸ Ἀστεροσκοπεῖον τοῦτο, ἠνοίχθη καὶ ἤρξατο ἐργαζόμενον ἀπὸ τῆς 11)23 αὐγούστου 1892, ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα τοῦ Μ. δουκὸς (Georgiewskaja) καὶ ὀπίσθη προσωρινῶς διὰ τινος ἀνανακλαστικοῦ ἰσημερινοῦ πηλοσκοπίου τῶν 228 χστμ., ἀνύκοντος εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Πετροπόλεως. Ἀπὸ δὲ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μέχρι τῆς 24)5 νοεμβρίου ἐποιοῦσατο καταμετρήσεις ἐπὶ πλεόν τῶν 400 διπλῶν ἀστέρων, παρρηκολούθησε τὴν τελευταίαν ὀλικὴν τῆς Σελήνης ἐκλειψιν ὡς καὶ τινὰ φαινόμενα ἀναφερόμενα εἰς τοὺς δορυφόρους τοῦ Διὸς.

Περὶ τῆς ὕλης δὲ ἀστρονομικῆς κινήσεως τῶν τελευταίων τούτων ἡμερῶν προκειμένου, σημειούμεθα ὅτι αὕτη συγκεντροῦται ἰδίᾳ εἰς παρατηρήσεις καὶ καταμετρήσεις τοῦ κομήτου Holmes (ἀνακαλυφθέντος τὴν 25)8 νοεμβρίου ἔ. ἔ.), γενομένης ἐν τῷ Ἀστεροσκοπεῖῳ τοῦ Bordeaux, ὑπὸ τῶν κ. Picart καὶ Rayet.—ἐνθα καὶ ἐφωτογραφήθη ὁ κομήτης οὗτος ὑπὸ τοῦ κ. Courty, τὴν 1)13 τοῦ αὐτοῦ μηνός,— ἐτι δὲ ἐν τῷ Ἀστεροσκοπεῖῳ τοῦ Ἀλγερίου, ὑπὸ τῶν κ. Trépiéd, Rambaud καὶ Sy, τὴν 29)11, 30)12 καὶ 1)13 νοεμβρίου, ὡς καὶ ἐν τῷ Ἀστεροσκοπεῖῳ τῆς Λυῶν, ὑπὸ τοῦ κ. Le Cadet, τὴν 3)15 τοῦ αὐτοῦ μηνός, καὶ τέλος ὑπὸ τοῦ κ. Schullhof, ἀναζητηθέντος τὰ ἐλλειπτικὰ στοιχεῖα τοῦ κομήτου τούτου καὶ διαδιδάσαντος εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν πίνακα τῶν διαφόρων συστημάτων τῶν στοιχείων, εἰς ἃ κατέληξε, διὰ τοῦ κ. Tisserand.

Ἀξιολόγους ἐρεῖνας ἀναφερόμενας εἰς τὴν γήινην Φυσικὴν ἀνέλαβεν ὁ κ. Gustave Hermite, ἀναδιδάσας ἐν τοῖς ὑψηλοῖς τοῖς ἀτμοσφαιραῖς στρώμασιν ἀερόστατα ἀνευ ἐπιβατῶν, φέροντα δὲ ὄργανα δι' ὧν αὐτομάτως ἀναγράφονται τὰ ἐν ταῖς ἀπροσπελάστοις

τῆς ἀτμοσφαιρας χώραις συμβαίνοντα καὶ ἰδίᾳ ἢ θερμοκρασία τῶν ἀνωτέρων τούτων στρωμάτων.

Τὸ πρῶτον πείραμα ἐγένετο τὴν 5)17 Σεπτεμβρίου ε. ε., ἐκ τοῦ ἐργοστασίου ἀεριοφωτος τοῦ Noüy-Ie-See, διὰ χαρτίνου ἀεροστάτου ἔχοντος διάμετρον 4 μ. Τὸ μὴχάνημα, καίπερ εὐθραστον, ἐπανῆλθεν ἀνεπαφῶν, ἀντικατεστάθη δὲ ὑπὸ τοῦ κ. Hermite δι' ἀπλῆς πυξίδος συστήματος Vidi. Τὰ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης γενόμενα πειράματα ἀπέδειξαν ὅτι ἢ εἰς 7600 μ. ὕψος ἀντιστοιχοῦσα ταπεινῶς τῆς θερμοκρασίας ἀνέροχεται εἰς 27° K., ἢ δὲ εἰς 8200 μ. εἶνε 32° K., ὅπερ παρέχει, διὰ μὲν τὴν πρώτην περίπτωσιν, 280 μ. κατὰ βαθμὸν K., κατὰ δὲ τὴν δευτέραν, 260 μ. Τὰ ἐξαγόμενα ταῦτα, ὡς παρατηρεῖ ὁ κ. Hermite, ὀλίγον ἀπ' ἀλλήλων διαφέρουσιν. ὅπερ δύναται νὰ θεωρηθῇ συνέπεια τοῦ γεγονότος ὅτι τὰ φεύματα τοῦ ἀνέμου, εἰς ἃ ἐξετέθησαν τὰ ἀερόστατα κατὰ τὰ δύο ταῦτα πειράματα, εἶχον περίπου τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν. Ἀλλὰ, προστίθουσιν οὕτως, πιθανόν εἶνε ὅτι ἢ θερμομετρικὴ ταπεινῶς θὰ ἦτο μεγαλύτερα, ἐὰν ὁ ἀνεμος ἔπνεεν ἐκ βορρᾶ ἀντὶ νὰ πνέῃ ἐκ νότου.

Ὁ κ. Hermite ἐλπίζει ὅτι, μεταχειριζόμενος φωταέριον πρὸς πλήρωσιν τῶν ἀεροστάτων καὶ ἀερόστατα ἐξ ἐπιτετριμένου χαρτου, θὰ φθάσῃ εἰς ὕψος 20000 μέχρι 30000 μ., ἐὰν δὲ πληρώσῃ τὰ ἀερόστατα δι' ὑδρογόνου, ὅτι τὸ ὕψος εἰς ὃ θὰ δυνηθῶσι ταῦτα νὰ φθάσωσι θὰ εἶνε, οὕτως εἰπεῖν, ἀνυπολόγι-στον.

Εἰς τὰς πολλὰς μέχρι τοῦδε γενομένας μελέτας πρὸς προσδιορισμὸν τοῦ λόγου καθ' ὃν τελεῖται ἐν τοῖς φυτοῖς ἢ ἀνταλλαγῇ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος πρὸς τὸ ὀξυγόνον τῆς ἀτμοσφαιρας, αἵτινες, ὡς γνωστόν, εἰς οὐδὲν κατέληξαν μέχρι τοῦδε ὀριστικῶν ἀποτέλεσμα, προστίθενται καὶ αἱ ὑπὸ τοῦ κ. Th. Schläsing, υἱοῦ, ἐσχάτως γενόμεναι. Πρὸς τοῦτο ἔθεσε φυτὰ ἐντὸς κλειστῶν ἀγγείων καὶ ἐμελέτησε τὰς μεταβολὰς τοῦ ποδοῦ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος καὶ τοῦ ὀξυγόνου, ἅτινα μετ' αὐτῶν ἐνέκλεισε. Τὰ ἐξαγόμενα δὲ τῶν πρώτων αὐτοῦ πειραμάτων ἐδείξαν αὐτῷ ὅτι ὁ λόγος τοῦ ἐξαφανισθέντος ἀνθρακικοῦ ὀξέος πρὸς τὸ ἐμφανισθὲν ἐν τοῖς κλειστοῖς ἀγγείοις ὀξυγόνου, κατὰ μίαν μὲν περίπτωσιν ἦτο 75 : 100, κατὰ δευτέραν δὲ 82 : 100.

Αἱ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μελετῶν τοῦ κ. Chaveau ἐπὶ τῆς ἀντιλήψεως τῶν κυρίων χρωμάτων ἐξαχθεῖσαι ὑπ' αὐτοῦ προτάσεις εἶνε αἱ ἑξῆς·

1ον Τὸ πράσινον, τὸ ἐρυθρὸν καὶ τὸ ἰανθίνον, φαίνονται δικαίως θεωρούμενα ὡς κύρια χρώματα, ὡς παρεδέχθη ταῦτα ὁ Yung·

2ον Ὑπάρχουσι, τῷ ὄντι, ἐν τοῖς νευρικοῖς κέντροις, διὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν χρωμάτων τούτων, διακεκριμένα κύτταρα, ἢ τοῦλάχιστον, πεπρωκισμένα διὰ τῶν τριῶν ἀνεξαρτήτων ἀπ' ἀλλήλων αἰσθητικότητων, ὧν ἢ μὲν διεγείρεται διὰ τῶν κυμάτων τοῦ ἐρυθροῦ, ἢ ἕτερα διὰ τῶν τοῦ πρασίνου καὶ ἢ τρίτη διὰ τῶν τοῦ ἰανθίνου·

3ον Αἱ ἰδιότυπες αὐταί, ἀπεθροσμένοι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔπνου, δὲν ἐπανέροχονται συγχρόνως εἰς τὴν ἐνέργειαν, ἀλλ' ἐξεγείρεται πρώτη ἢ πρὸς ἀντίληψιν τοῦ πρασίνου δεξιότης. Οὕτως, ἄνθρωπος

κοιμώμενος πλῆσιον παραθύρου, δι' οὗ τὸ φῶς τοῦ οὐρανοῦ ἀφικνεῖται σχεδὸν ἐξίσου καὶ ἐπὶ τῶν δύο ὀφθαλμῶν, βλέπει ἐν τῷ δωματίῳ, καθ' ἃν στιγμὴν ἀνοίγει τὰ βλέφαρα, τὰ λευκὰ ἀντικείμενα ἐμφανιζόμενα προδικαίως μὲ ἐντονώτατον ἢ καθαρώτατον πρασίνον χρωματισμὸν.

4ον) Ὁ ὑγιὴς λοιπὸν ὀφθαλμὸς ἔχει τὴν δεξιότητα ν' ἀναλῆθ' τὸ λευκὸν φῶς καὶ νὰ ἀποσυνθέτῃ αὐτὸ εἰς τὰ κύρια αὐτοῦ χρώματα, δι' ἐπιτηδειότητος προερχομένης ἐκ τῆς ἐπεμβάσεως ἰδίων τινῶν, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐφημέρων, ἰδιοτήτων, ἀντικουδῶν εἰς τὰ δεχόμενα τὰς ἐντυπώσεις κύτταρα τῶν νευρικῶν κέντρων.

Ἐκ δὲ τῶν ὑπὸ τοῦ κ. E. Gain γενομένων πειραμάτων πρὸς προσδιορισμὸν τῆς ἐπιδράσεως τῆς ὑγρασίας τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ ἀέρος ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν φυτῶν, συνάγονται τὰ ἑξῆς πορίσματα, ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἀνθισιν τῶν φυτῶν·

1ον Ὅτι ὁ ξηρὸς ἀήρ, ὡς καὶ τὸ ὑγρὸν ἔδαφος εἶνε λίαν εὐνοϊκὰ διὰ τὴν ἀνθισιν·

2ον Ὅτι τὸ ξηρὸν ἔδαφος, ὡς καὶ ὁ ὑγρὸς ἀήρ, εἶνε λίαν καταστρεπτικὰ τῆς ἀνθίσσεως.

H. Γ. ΒΑΣΣΑΜΑΚΗΣ.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

29/11 Φεβρουάριον 1919.
ΘΕΑΤΡΟΝ ΒΕΡΔΗ.— *Οἱ μνηστῆρες τῆς Πηνελόπης, ἰστοριογραφία εἰς πράξεις πέντε, ὑπὸ H. Ζάννου.— Δουρακίτια Βοργία δράμα εἰς πράξεις πέντε, τοῦ V. Μαρῶ.— ΧΡΟΝΙΚΑ.*

Ἐπεκλώσατο ἡ Κλωθὴ ἵνα ὁ πολύπλαγκτος Ὀδυσσεύς μὴ μόνον ὑπὸ τοῦ Ἑνοσίχθονος κατὰ τοὺς παλαιούς ἐκείνους χρόνους πάθῃ, ἀλλὰ καὶ ὑπ' ἄλλων κατὰ τοὺς νῦν, ὑπὸ τῶν δραματοποιῶν, οἵτινες, τὰ κατ' αὐτὸν δραματοποιῆσαι θελήσαντες τῷ πέπλῳ τῆς ἀποτυχίας ἐκαλύφθησαν. Οὕτως ὁ Ponsard ἀναδιβάσας πρὸ τεσσάρων δεκαδῶν ἐτῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ Γαλλικοῦ-Θεάτρου τὸν Ὀδυσσεῖα (Ulysse) οὐδὲ ὑπὸ τοῦ Gounod, τὰ χορικά τῆς τραγωδίας αὐτῆς μελοποιήσαντος, νὰ ἰαθῆ ἡδυνήθη, ἀλλὰ δούπησε πεσών. Καὶ ταῦτα τοῦ ποιητοῦ τῆς *Lucrèce* καὶ τοῦ *Honneur et l'argent*, δι' οὗ τὸ 1855 εἰσῆλθεν εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἀκαδημίαν, λαμπράν, ἔνεκα μάλιστα τῆς *Lucrèce* τῆς θαυμασίως ἐπιτυχούσης καὶ ἐπὶ λυρισμῷ διακρινομένης, κατέχουσης σελιδα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς δραματικῆς ποιήσεως τῆς Γαλλίας. Τὸ ἔργον τοῦ Ponsard ὑπὸ ἀποτυχίας ἐστέφη καὶ ὑπὸ τὴν ὀξείαν σμίλιν τῆς κριτικῆς ἀνετηθήθη καὶ διαμελισθὲν ἀπέδειξε τὰ πάσχοντα καὶ ἀνίατα αὐτοῦ μέρη καὶ προῦκάλεσε ζητήσεις περὶ τῆς δραματοποιήσεως ἀρχαίων ὑποθέσεων, καὶ τὴν μελέτην κατ' ἐξοχίαν μὲν τῶν γάλλων κλασικῶν, τοῦ Κορνυλίου, τοῦ Ρακίνα καὶ Βολταίρου, ἀκολουθησάντων τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλήσι καὶ τὴν ὑπόθεσιν αὐτῶν ἐκ τῆς ἀρχαιότητος ἀρδαμένων καὶ τῶν Σιλλέρου καὶ Γαίτου, τοῦ ποιητοῦ τῆς *Μνηστῆς* τῆς *Μεσσήνης* καὶ τοῦ ποιητοῦ τῆς *Ψιγιεναίας*. Ὁ Ponsard ἰδίᾳ κατεκρίθη ὅτι οὐδαμῶς προσέθηκε τὴν ἀλήθειαν τῆς ἐποχῆς καὶ τοῦ τόπου τῆς

υποθέσεως τῆς τραγωδίας αὐτοῦ εἰς τὴν καθαρῶς ἀνθρωπίνην ἀλήθειαν, ὑποκατέστησε δὲ τὸ δεύτερον εἰς τὸ πρῶτον. Ἀπέστη τῆς ἀναλύσεως τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ἥσθι ἐκείνης τὰς λεπτομερείας τοῦ ἀρχαίου βίου, ἐθυσίασε δὲ τὸ ἀναγκαῖον εἰς τὰ συμβεβηκότα. Οὐχ ὑπάρχει ἐν τῇ τραγωδίᾳ τοῦ ποιητοῦ τῆς *Lucrèce* σκιαν ἀνυψοῦσα τὴν ἐπίνοιαν· ἐν αὐτῇ οὔτε ἔργον οὔτε σύνθεσις ὑπάρχει. Ὁ διάλογος τοῦ Ὀδυσσεύως καὶ τοῦ Εὐμαίου, ἡ θέσις τοῦ τόξου, ἡ μνηστροφονία, ἅπερ ὁ Ὀμηρος ἀφηγεῖται ἐν γλώσσῃ ὅτε μὲν ἀπλή, ὅτε δὲ ἐνεργητικῇ, ἀπολλάσσειν ὑπὸ τὴν γραφίδα τοῦ Ponsard τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν ψυσιογνωμίαν, ἡ ἀπλότης τοῦ Ὀμήρου μεταβάλλεται εἰς χυδαῖότητα. Ἀλλὰ πλὴν τούτων ὁ Ponsard δὲν ἐτήρησε τὴν ἐνότητά τοῦ ἔθους· πολλὰ φράσεις ἢ περιφράσεις εἰσὶν ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ ἀτυχεῖς. Τοιοῦτο τὸ ἔργον τοῦ Ponsard, περὶ οὗ κριτικὸς διαπρεπὴς ἔγραψεν, ἀποπερατῶν τὴν κρίσιν αὐτοῦ· «Δὲν ἐπιτρέπεται ν' ἀναδιβάξῃ τις ἐπὶ τῆς σκιανῆς τὴν Πηνελόπην, τουτέστι τὸν τύπον τῆς πίστεως καὶ τῆς σωφροσύνης, ὅπως ὑποβιάσῃ αὐτὴν εἰς πρόσωπον χυδαῖον, συμφύρων τὰς ὑψηλοτέρας ἰδέας κοινοῖς τόποις».

Ἴδωμεν νῦν τὸ τοῦ ἡμετέρου κ. Π. Ζάννου, ὅπερ ἐπιγράφεται: Οἱ Μνηστῆρες τῆς Πηνελόπης καὶ ἡ ἐπάνοδος τοῦ Ὀδυσσεύως, χαρακτηρίζεται δὲ ἐν τοῖς προγράμμασιν ὡς ἰλαροτραγωδία. Τὸ ἔργον τοῦτο οὐδαμῶς ἔτυχε τῆς ἀποτυχίας, ἥς ἔτυχε τὸ ἔργον τοῦ Ponsard, διότι ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν διδάσκειται τε καὶ ἐπαναλαμβάνεται ὑπὸ τῶν ἐλλληνικῶν θιάζων ἐν τε τῇ ἡμετέρᾳ πόλει καὶ ἀλλαχοῦ, πάντοτε δὲ προσελκύει ὁμολογουμένως ἀκροατήριον. Τὴν ἀρχὴν δ' ἔχει ἡ τραγωδία τοῦ κ. Ζάννου τὴν αὐτὴν, ἣν καὶ ἡ τοῦ Ponsard, ἐκ τῆς Ὀδυσσεύως τοῦ Ὀμήρου, ἰδίᾳ τῶν ραψῶδων Ο, Π, Ρ, Σ, Τ, Υ, Φ, Χ, Ψ. Ἀδυνάτου δ' οὔσης ἐνταῦθα τῆς παραβολῆς τῶν μελιρῶτων στῆκων τοῦ θεοῦ ἀειδοῦ προδὲ τὰ χωρία τῆς ἰλαροτραγωδίας τοῦ κ. Ζάννου, διότι τοῦτο ἀπαιτεῖ καὶ χρόνον καὶ χῶρον, σημειοῦμαι μόνον ὅτι τὸ ἔργον ἔχει ἀρετὰς, ὡς ἔχει καὶ ἐλλείψεις. Ἡ ἰλαροτραγωδία αὕτη, ὡς ἐπιγράφεται μᾶλλον εἶδει νὰ ἐπιγραφῆ δράμα, καίτοι δύναται τις εἰπεῖν ὅτι οὔτε δράμα εἶνε, ἀλλὰ εἶδος τι τῶν λεγομένων Ἐπιθεωρήσεων (revues), διότι ἡ ἀνάπτυξις τῆς δράσεως κυρίως ἐστὶν ὀλίγη, παρέρχονται δὲ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ θεατοῦ τὰ πρόσωπα μᾶλλον τῶν ἀνωτέρω σμυειοθεϊσῶν ραψῶδων, ὑπολειπόμενα ἐκείνων ἐν πολλοῖς. Πράγμα παράδοξον, ὅτι τινὲς τῶν ἐλλείψεων τοῦ Ponsard παρατηροῦνται καὶ ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ κ. Ζάννου, οἷον ἡ περὶ γλώσσης. Μήπως διεστράφη αὕτη, ὡς πολλὰκις συμβαίνει καὶ δὲν εἶνε ἀκριβῶς ἐκείνη, ἥς χρῆσιν ἐποιήσατο ὁ κ. Ζάννος; διότι ὡς ἔχει εἶνε ἀπρόσφορος, ἀνευ ἀρμονίας, χυδαῖα ἐν πολλοῖς, ἐνέχει λέξεις τοῖς πολλοῖς ἀκαταλήπτους καὶ φράσεις ξενισμὸν ἀποπνεούσας καὶ μὴ προσηκούσας. Ἀλλὰ καὶ ἕτερα ἐλλείψεις τοῦ Ponsard ἀπαντᾷ ἐπίσης ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ κυρίου Ζάννου, ὅτι ἐρέσκειται οὗτος ἐπίσης εἰς τὰς λεπτομερείας τῶν συμβεβηκότων, δύναται τις παρατηρῆσαι ὅτι τῷ ἀρχαίῳ βίῳ τὴν καθαρῶς ἀνθρωπίνην ἀλήθειαν δὲν προσέβλεπον· ἐπὶ πᾶσι δὲ ἀδικεῖται ἡ περιφύρων Πηνελόπην, ἡ τὸ ἄθλον τοῦ τόξου τῇ συμβουλῇ

τῆς Ἀθηνᾶς θεῖδα. Οὐχ ἤττον ἐν Εὐρώπῃ πολλὰκις παρίστανται ἔργα καὶ ἐπιτυχάνουσιν ἐτι καὶ νῦν, καὶ κόσμον προσελκύουσιν, οὐδαμῶς ἀνώτερα τοῦ τοῦ κ. Ζάννου. Ἀναπολοῦν τοῦτο τὰ πάθη τῆς Πηνελόπης ὑπὸ τῶν μνηστήρων καὶ τὰς περιπετείας τοῦ Ὀδυσσεύως, παρέχει εἰκόνας τινὰς λίαν καλὰς, τὰ δὲ ἀνακρούσματα τῆς μουσικῆς κατὰ τὴν εἴσοδον καὶ ἐξοδον τῆς κοῦρης *Κα ρ ι ο ι ο* ἀποδίδουσι μεγαλοπρέπειαν. Ἡ τελευταία εἰκὼν ἐστὶ λίαν καλὴ, καίτοι θὰ ἐπεθύμουν μᾶλλον ἢ αὐλαία νὰ κατέπιπτεν ἐξεικονιζομένου τοῦ ὠραίου συμπλέγματος τοῦ Ὀμήρου τοῦδε (Ὀδ. Ψ. 205).

«Ὡς φάτο, τῆς δ' αὐτοῦ λύτο γούνατα καὶ φίλον ἦτορ,
σήματ' ἀναγνώσης τὰ σὶ ἔμπεδα πέφραδ' Ὀδυσσεύς·
δακρύσασα δ' ἔπειτ' ἰθὺς δράμεν, ἀμφὶ δὲ χεῖρας
δειρῆ βάλλ' Ὀδυσσῆϊ, κάρη δ' ἔκυσ' ἠδὲ προσήυδα
»Μῆ μοι Ὀδυσσεῦ, σκύζευ, ἐπεὶ τὰ περ ἄλλα μάλιστα
ἀνθρώπων πέπνυσσ' θεοὶ δ' ὄπασζον δίζυν,
οἳ νῶϊν ἀγάταντο παρ' ἀλλήλοισι μένοντε
ἦβης ταρπῆναι καὶ γήραος σῶδδον ἰκέσθαι».

«Ὡς φάτο, τῷ δ' ἔτι μᾶλλον ὕρ' ἴμερον ὄρσε γόοιο·
κλαῖε δ' ἔχρον ἄλογον θυμαρέα, κεδνὰ ἰδυάν.»

Τὸν πολύτερον Ὀδυσσεῦ ἠγμίνευσεν ὁ κ. Δημ. Ἀλεξιάδης, ὅστις ἐστὶν ἀληθῶς μύστης τοῦ θεάτρου καὶ υποκριτικῆς τέχνης κάτοχος καὶ ὅστις ἀπέδωκε τὸν χαρακτῆρα τοῦ πολύτλα ἥρωος κάλλιστα. Καρίεσσα δὲ ἦν ἡ δεσποινὴς Σμαράγδα Βερώνη, ἥτις ὑπεδύσατο τὴν Μελανθῶ καλλιπάρηον.

τὴν Δολίος μὲν ἔτικτε, κόμισσε δὲ Πηνελόπειαν,
παῖδα δὲ ὡς ἀτίτταλε, δίδου δ' ἄρ' ἀθῶματα θυμῷ.

Ἡ δεσποινὴς Σμαράγδα Βερώνη πάντοτε ἐπιτυχάνει, ὑποδουμένην χαρακτῆρα θαρραπαινίδος (*soubrette*), κέκταται τὸ μέγα τόδε προσόν, ὅτι ἐπὶ τῆς σκιανῆς ὀμιλεῖ, βαδίζει, ἴσταται ὡς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς, μετ' ἀφελείας, ἀλλὰ καὶ χάριτος καὶ ζωῆς, ἀπαραιτήτου εἰς πᾶσαν ἐρμηνείαν. Ἐὰν δὲ ὀρθόν, καὶ εἶνε, ὅτι ἡ κωμῳδία ἐστὶν αἰθουσα, ἔχει δ' *l'air d'un appartement, mieux le spectateur s'y reconnaît* καὶ *le comble de l'illusion, pour la comédie, c'est de faire croire au public qu'il est chez lui*, καθ' ἃ λέγει ὁ σοφὸς ἀκαδημαῖκός D. Nisard ἐν τῷ ἐστετυμένῳ συγγράμματι αὐτοῦ *Histoire de la Littérature Française*, πάντες ὁμολογήσουσι τὴν ἀξίαν τῶν προσόντων τῆς δεσποινίδος Σμαράγδας Βερώνης. Σὺν τούτοις δὲ καὶ ὁ τὸν σὺβάτην Εὐμαῖον ὑποδυσάμενος κ. Τσίντος καὶ ὁ τὸν Νίσου φαίδιμον υἱὸν Ἀμφίνομον κ. Δ. Βερώνης καὶ ὁ τὸν Φιλοτίτιον, ὄρχαμον ἀνδρῶν, κ. Κουρῆς, καλῶς ἐπαίξαν. Τὴν ὑποδυσάμενην ὅμως τὴν Πηνελόπην κ. Νίκα ἐπεθύμουν μᾶλλον μεγαλειωμένην καὶ μὴ προσοκίπτουσαν.

Καὶ ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου μεταβαίνο κατ' εὐτυχίαν εἰς *Celui dont les deux noms commencent (quel mystère!) Victor comme Virgile et Hugo comme Homère,* οὔτινος ἐδιδάχθη τῇ παρελθούσῃ πέμπτῃ ἡ Δουκροῦτῖα Βοργία (*Lucrèce Borgia*). Ἀλλ' ἵνα γράψῃ τις περὶ τοῦ ἔργου τούτου, κατέχοντος οὐκ

όλίγας σελίδας τῆς ἰστορίας τῆς δραματικῆς ποιήσεως, ἔργου ποιητοῦ, οἷος ὁ ἀποκλιθεὶς le soleil du monde des esprits, καὶ χρόνου οὐκ ὀλίγου καὶ μελέτης οὐ μικρᾶς καὶ χώρου πολλοῦ δεῖται, ἄπερ οὐχ ὑπάρχουσι, διότι τῇ πρώτῃ τῆς παρασκευῆς ἀκριβῶς παραδίδονται εἰς τὸ τυπογραφεῖον αἱ σημειώσεις αὐται. Οὐχ ἦτον ὑπομνηστικῶς ὅτι πολλαὶ ἐγένοντο ζητήσεις περὶ τοῦ ἔργου, ὁ δὲ διαπρεπὴς ἑλληνιστὴς καὶ κριτικὸς Saint-Marc Girardin οὐκ ὀλίγας ἀφιεροῦσθαι σελίδας ἐν τῷ περὶ μυσικῆς στοργῆς κεφαλαίῳ τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ, ἐπεκρίνων τὸ ἔργον ὑπὸ τε τεχνικῆν καὶ ἠθικῆν ἔποσιν.

Ἐν τῇ ἔρμηνείᾳ τοῦ ἐκπληκτικοῦ καὶ βιαίων ὄσον καὶ ἀπροσδοκῆτων αἰσθημάτων τούτου δράματος πρωταγωνιστεῖ ἡ φεβερὰ Λουκρητία. Τὸ πρόσωπον αὐτῆς εἶχεν ἡ δεσποινὴς Αἰκατερίνη Βερώνη, περὶ ἧς πολλὰκις ἐγένετο εἰρημὸς λόγος ἐνταῦθα καὶ ἡτις ὁμολογουμένως διέπρεψε καὶ ἐν τῷ προσώπῳ τούτῳ ἐπιτυχῶς ἀποδοῦσα αὐτό. Αἱ τρεῖς εἰσοδοὶ αὐτῆς, κατὰ τὴν Ἰνν, τὴν 3ην καὶ 4ην πράξιν ἦσαν λαμπρόταται. Ὁ δὲ κ. Πεταλάς ὑπεκρίνατο λίαν καλῶς τὸ πρόσωπον τοῦ Gennaro, τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀποκατασταθείσης. Ὁ κ. Ἀλεξιάδης ἀπέδειξεν ὄλην τὴν σκηνικὴν αὐτοῦ τέχνην ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Gouveti· καλῶς δ' ἦν καὶ ὁ κ. Χριστοφορίδης (Don Alphonse) ἐν γένει τὸ σύνολον τῆς διδασκαλίας ἐπέτυχεν, ὅπερ λίαν εὐχάριστον, διότι ἡ ἔρμηνεία τοῦ ἔργου ἐστὶ τῶν δυσχεροτάτων, ἐν ᾧ αἱ συνθηκαὶ, ὑφ' ἃς ἐργάζονται οἱ ἡμέτεροι ὑποκριταί, δὲν βοηθοῦσιν αὐτοὺς πολὺ.

ΧΡΟΝΙΚΑ. — Ἐν τῷ θεάτρῳ Βίκτωρος Ἐμμανουὴλ ἐν Τουρίνῳ, ἐκτελούμενης τῆς *Cavalleria Rusticana* τοῦ Mascagni, τὸ τοῦ ὑψίφωνου πρόσωπον εἶχεν ὁ γνωστὸς ὁμοεθνεὺς ὑψίφωνος κ. Γωάννης Ἀποστόλου, ὁ τοῦ πρώτου μελοδραματικοῦ θιάσου, τοῦ ὅς μὴ ὤφειλε διαλυθέντος, ἀποτελέσαι μέλος. Αἱ ἰταλικαὶ ἐφημερίδες πᾶσαι ἔπλεξαν τὸ ἐγκώμιον τοῦ ἡμετέρου καλλιτέχνου.

— Ἐξακολουθεῖ ἐτι διδάσκουμένη ἐν τῷ Ὁδείῳ τῶν Παρισίων μετ' ἐπιτυχίας ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ ὑποθέσῃ κωμῳδία ὁ Βασίλειος Μίδων· τούτου δὲ γιγνομένου προετοιμάζεται ἡ ἑλληνικὴ ἐπίσης ὑποθέσῃ κωμῳδία Ἄντιστρᾶτη, ἐδιδάχθη δὲ ἐν τῷ Νεωτέρῳ-Θεάτρῳ (Théâtre-Moderne) ἡ Κυρία Πυγμαλίωνος (Madame Pygmalion), φανταστικὴ παντομίμα εἰς πράξεις τέσσαρας, τῶν κ.κ. Xanrof καὶ Tarridi μετὰ μέλους τοῦ κ. Bonnamy.

— Ἐν τῷ Κωμικῷ-Μελοδράματι ἀναβιβάζεται προτεχνῶς ὁ *Werther* τοῦ κ. Massenet.

— Κατ' αὐτὰς ἡ διάσῃμος αἰοδὸς Πάττη ἤρξατο νέας περιουσίας (tourné) ἐν Ἀγγλίᾳ, περιλαμβανούσης τὰς Norwich, Manchester, Liverpool, Burnley, Hall κτλ. Ἡ ἔσοδος αἰοδὸς, περισυλλέξασα ἑκατοντάδα χιλιάδων φράγκων τοῦλάχιστον, θὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν πύργον αὐτῆς τοῦ Graignos.

— Ἐν Ἀγγλίᾳ τὰ ᾠδικὰ καφενεῖα (cafés chantants) κρατοῦσι ὑπερνηκίσαντα τὰ μελοδραμάτια (operettes).

ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Αἱ εἰρηνικαὶ διαβεβαιώσεις, αἱ ἐμφαντικώτερον ἐπαναληφθῆσόμενα ἐπὶ ταῖς ἐπιστάσεις ἰστορίας τῶν Χριστουγέννων κατὰ τὸ νέον ἡμερολόγιον, ἀποτελοῦσι τὸν κυριώτερον ἄξονα, περὶ ὃν στρέφεται ἡ τοῦ πολιτικοῦ κόσμου προσοχή, καὶ δικαίως οἱ εὐρωπαϊκοὶ λαοὶ τὰ βλέμματα, ἀτενίζοντες πρὸς τὰς ἀφορμὰς, τὰς προκαλεσάσας τὰς διαβεβαιώσεις ταύτας, μάλιστα ἀπεκδέχονται ἐξ αὐτῶν τὴν καθυσχάσιν τῶνσφόδρα τεταραγμένων πνευμάτων. Τὰ πρωτεῖα τῶν εἰρηνικῶν τούτων διαβεβαιώσεων διεκδικεῖ ἰδίᾳ ἡ ἐν Μοντεσιτόριο ἀντιπροσωπεῖα, ὅπου, συζητουμένου τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργείου, ἰκαναὶ ἡμεῖσθῃσαν σκέψεις καὶ πλεῖσται ἀντιπαραλήθησαν θεωρίαι περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς τριπλῆς συμμαχίας, τοῦ συνδέσμου διπλοῦτος, ὅστις ἐκ βῆθρων τὰ θεμέλια τῆς εὐρωπαϊκῆς εἰρήνης ὑποσκάπτει παρὰ τὸν χαρακτηρισμὸν αὐτῆς ὡς εἰρηνικοῦ, ὡς στερεοῦ ἐγγεγῆτος τῆς εἰρήνης, ὡς ἐνυμνοῦ προπυργίου κατὰ τῶν φιλοπολέμων δῆθεν τάσεων τῶν μὴ εἰς τὸν συμμαχικὸν τοῦτον δεσμὸν συμπεριλαμβανομένων δυνάμεων. Πολλοὶ τῶν ἐξεχόντων ἰταλῶν βουλευτῶν, τὴν συνηγορίαν τοῦ ὑπὸ τὸν κ. Γιολίτην ὑπουργείου ἀναλαμβάνοντες, θερμῶς ὑπερήσπιδαν τὴν ἐξωτερικὴν τοῦ βασιλείου πολιτικὴν, ἧς ἡγεῖται ὁ κ. Μπρίν, καὶ ἐπειράθησαν νὰ καταδείξωσιν ὅτι ἡ Ἰταλία, εἰς τὸ ἄρμα τῆς τριπλῆς συμμαχίας προσχωρήσασα, οὐ μόνον οὐδεμίαν ὑψίσταται βλάβην, ἀλλὰ καὶ μεγάλας τοῦναντίον ἀρῆται ὠφελείας, ὅτι ἡ τριπλῆ συμμαχία δὲν κατατείνει εἰς μόνον τὴν ἐξασφάλισιν τῶν γερμανικῶν συμφερόντων, ὅτι ὁ εἰρηνικὸς οὗτος σύνδεσμος οὐδεμίαν τῇ Ἰταλίᾳ ἐπιβάλλει δαπάνην, ὑπερτέραν τῶν δυνάμεων τοῦ βασιλείου, καὶ ὅτι ὄντως ἄξιον ἐπαίνων τυγχάνουσιν οἱ τὴν πρωτοβουλίαν τῆς τοιαύτης ἐξωτερικῆς πολιτικῆς λαβόντες. Ἀλλ' ἐντονωτέραν ἀπὸ ἡγεῖται συνηγορίαν τῆς τριπλῆς συμμαχίας ὁ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργὸς τοῦ βασιλέως Οὐμβέρτου, συνηγορίαν ὅμως ἀποβαλοῦσαν τὴν σημασίαν αὐτῆς μετὰ τὰς τοσαύτας καὶ τληκαύτας ἐκθειάσεις τοῦ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς αυτοκρατορίας τῶν Χορεντσόλων συνδέσμου καὶ τοὺς πολλὰκις ἤδη ἐπαναληφθέντας διθυράμβους τοῦ ἔργου τῶν νεωτέρων Χεώπων, ὅσοι τὰς τελευταίας τοῦ βίου ἡμέρας βλέπουσιν ἀμαυρουμένας διὰ τῆς παραποιήσεως τῶν προκαλεσάντων μὲν τὸν ἀγεινότερον τῶν πολέμων τῆς νεωτέρας ἰστορίας, προπαρασκευαζόντων δὲ τὴν ἀμειλικωτέραν τῶν ἐθνῶν πάλιν ἐν οὐ μακρῷ μέλλοντι. Ἀτυχῶς οἱ ὑπὲρ τῆς τριπλῆς συμμαχίας καὶ τοῦ εἰρηνικοῦ αὐτῆς σκοποῦ παιᾶνες εἰς οὐδὲν ἀνίσουσιν ἐν τῇ καθυσχάσει τῶν τεταραγμένων πνευμάτων καὶ πᾶν ἐυλόγως ἡ κοινὴ ἐν Εὐρώπῃ γνώμη δὲν ἀπονέμει εἰς τοὺς λόγους τῶν ἐν Μοντεσιτόριο ρητόρων, τῶν φλεγόμενων ὑπὸ τῆς μεγαλομανίας τοῦ διδασκάλου αὐτῶν, σημασίαν, μείζονα τῆς ἀποδοθείσης εἰς τὰς εἰρηνικὰς διαβεβαιώσεις τοῦ ἰσίου τοῦ Βίκτωρος Ἐμμανουὴλ κατὰ τὴν ἐναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς νέας βουλῆς ἢ τοὺς ἐναρκτηρίους ἐν γένει λόγους τῶν κοινοβουλιῶν τῶν συνταγματικῶς κυβερνωμένων κρα-

των ἄλλως τε δὲ αὐτὰ ταῦτα τὰ γεγονότα ἀντικεινῶς ἀντιστρατεύονται πρὸς τὰ λεγόμενα καὶ ἄρδην ἀνατρέπουσι τὴν αἰσιοδοξίαν, ἣν ζητοῦσι νὰ ἐμπνεύσωσιν οἱ βουλόμενοι μὲν λέγειν ἄειποτε τὸ κρήνιον, ἀλλὰ σφοδρὸν πόλεμον πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῆς τῶν πραγμάτων καταστάσεως κηρύττοντες καὶ ζητοῦντες νὰ παραστήσωσι τὴν πολιτικὴν τῆς Εὐρώπης θέσιν ὑπὸ εὐάρεστον ὄψιν, ὅπως οἱ φορολογούμενοι, τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὰ περίεξ αὐτῶν γινόμενα καμμύοντες, τυφλῶς ὅλως ἀποδεχθῶσι τὰ προτεινόμενα αὐτῆς μέτρα.

Ἀπλῆ τῶν περὶ ἡμᾶς διαδραματιζομένων ἐπισκόπησις ἐφαρκεῖ εἰς τὸ ἀνατρέφει τὰς θεωρίας τῶν εἰρημμένων μάντεων καὶ πείθει πάντας τοὺς διατάζοντας ὅτι ἡ ἀληθὴς τῶν πραγμάτων κατάστασις δὲν ἔχει ὡς παρίσταται ὑπὸ τῶν βουλομένων νὰ ὑποδείξωσιν ὅτι οἱ εὐρωπαϊκοὶ λαοὶ ζῶσιν ἐν τῷ κρατίστῳ τῶν δυνατῶν κόσμῳ. Ἐν Γερμανίᾳ π. χ. παρὰ τὰς πολυλάκης διατυμπανισθείσας εἰρημνικὰς προθέσεις τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου μεγίστου καταβάλλεται μέριμνα περὶ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ περὶ διετούς θητείας στρατιωτικοῦ νομοσχεδίου, μεθ' ὅλην τὴν κατ' αὐτοῦ καταφορὰν μεγάλης μερίδος τῶν ἐν τῇ Δευτικῇ αἰθούρᾳ ἀντιπρόσωπων, ὡς τεκμηριούται πληρέστερα ἐκ τῆς παραπομπῆς αὐτοῦ εἰς ἰδιαιτέραν ἐπιτροπὴν, ὅπου βεβαίως ἰκανὰς ὑποστήσεται ἀφαιμάξεις πρὸς ἰκανοποίησιν τῶν ἀξιώσεων τῆς εἰρημνικῆς μερίδος καὶ πρόβληξιν τῆς δεινώσεως τοῦ κοινωνικοῦ κινήματος, τοῦ ἐνυπάρχοντος ἐν τῇ ἐκτραχύνει τοῦ ἀντισημιτισμοῦ διὰ τῆς ἀνασταλείσης θήκης τοῦ ἀντισημίτου Ἀχλάδαρ καὶ ἐν τῇ ἐπιτεινόμενῃ ἀγανακτίσει κατὰ τῶν εἰς τὸ ἰσραηλιτικὸν ὀπλοποιεῖον Λαίβα παραγγελθέντων ὀπλων, ὧν οὐκ ὀλίγα ἐλαττωματικὰ ἀπεδείχθησαν παρὰ τὰς ἀγῶνας τῆς κυβερνήσεως ζητησάσης νὰ συγκαλύψῃ τὸ γεγονός καὶ νὰ προλάβῃ οὕτω τὴν κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν μῆνιν. Ἐν Ρωσίᾳ ἡ ἀνοργάνωσις τῶν πολεμικῶν δυνάμεων ἐξακολουθεῖ μετὰ πολλῆς τῆς ζέσεως καὶ πολυπληθῆ τῆς ἐφεδρείας τάγματα μετατρέπονται εἰς συντάγματα, ἧτοι ἐπέρχεται διπλασιασμὸς τῶν ἐφεδρικῶν δυνάμεων ἐν μεγάλῳ μέτρῳ, ὑπερβαίνοντι τὴν βαθμίδα τῶν ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ τῶν Χοχεντσόλζερν διεξαγομένων ἀξιώσεων, ἃς ὁ κόμης Καπρίδης ὑπὸ τοιαύτην παρεστῆσεν ὄψιν, ὥστε εὐτόλμως ἐκήρυξεν ὅτι αὐταὶ συνεπάγονται τὴν ὑπαρξίν τεσσάρων καὶ ἡμισέως ἑκατομμυρίων ἀνδρῶν ὑπὸ τὰ ὄπλα μετὰ δωδεκαετίαν. Ἐν Γαλλίᾳ ὁ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργὸς Φρεδινὲ οὐ παύεται διεξάγων τὸ ἔργον τῆς στρατιωτικῆς ἀνοργάνωσεως ἐν βαθμῷ, προκαλοῦντι τοὺς φόβους τῶν ἐν Βερολίῳ καὶ ἄκονδων τὴν γλῶσσαν τῶν τῆς Γαλλίας πολεμίων ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ταύτῃ, ἐπαναλαμβάνοντων ἐν τῷ τύπῳ τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρχιγραμματέως προσαχθέντα κατὰ τὴν αἰτιολογίαν τοῦ στρατιωτικοῦ νομοσχεδίου ἐπιχειρήματα περὶ μεγάλων καὶ σπουδαίων ἀμυντικῶν ἔργων ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἀγωνιζομένων νὰ ἐπισείσωσι τὸ φάσμα τῆς μεγάλης στρατιωτικῆς ὑπεροχῆς τῶν ἐν Παρισίοις συνάμα οὐ μικρὰ ἀπονεύμεται προσοχῇ εἰς τὴν ἀνοργάνωσιν καὶ τῶν κατὰ θάλασσαν δυνάμεων πρὸς τελεσφόρωτέραν ἄμυναν τῶν ἄκτων καὶ πρὸς παρασκευὴν τοῦ ὄπλου τούτου κατὰ τρόπον, ἰκανο-

ποιῶντα τὰς ἀνάγκης τῆς νεωτέρας πολεμικῆς τέχνης καὶ συντελοῦντα εἰς τὸ νὰ παράσῃ ὁ γαλλικὸς στόλος κρείσσονας ὑπηρεσίας τῶν κατὰ τὸ 1870 χορηγηθειδῶν.

Παραπλήθια διεξάγονται ἐνέργειαι καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς μεγάλαις κράτεσιν, ὧν οἱ ἐξοπλισμοὶ τοσοῦτο πτοοῦσι καὶ τὰ μικρότερα κράτει, ὥστε αἱ κυβερνήσεις ἐνίων τὴν ἐν Εὐρώπῃ γεωγραφικὴν θέσιν αὐτῶν ὑπ' ὄψιν λαμβάνουσαι, περὶ πλείστου ποιοῦνται τὴν συμπλήρωσιν καὶ τελειοποίησιν τοῦ ἀμυντικοῦ συστήματος πρὸς τελεσφόρον περιφρούρησιν τῆς οὐδετερότητος τῆς οἰκείας χώρας, εὐρισκομένης μεταξὺ πολεμίων κρατῶν, μελλόντων μοιραίως ποτὲ νὰ κανονίσωσι τοὺς λογαριασμοὺς προσδληθείσης στρατιωτικῆς φιλοδοξίας. Τοιαῦτα κράτη εἶναι ἡ Ἑλβετία καὶ ἰδίᾳ τὸ Βέλγιον, ὅπου ὁ στρατηγὸς Βριαλιόν, μέγα διαδραματίζων πρόσωπον ἐν στρατιωτικοῖς ζητήμασιν, ἀποφαίνεται ὅτι ὁ ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου ὑπουργοῦ προτεινόμενος ἀριθμὸς στρατοῦ τῶν 140,000 ἀνδρῶν ἥμιστά ἐφαρκεῖ εἰς τὴν τῆς χώρας ἄμυναν καὶ ὅτι ἀνάγκη ν' ἀξηθῆ ὁὗτος τοῦλάχιστον κατὰ 40000.

Τὴν τοιαύτην δὲ τῶν πραγμάτων κατάστασιν, δεινοῦσιν οὐκ ὀλίγον καὶ τὰ ἐν τῇ Αἴψῳ διαδραματιζόμενα, ὅπου ἡ μὲν Σεβία φοβῆται τὴν συναδέλφωσιν Βουλγαρίας καὶ Μαυροβουνίου, ἡ δὲ τοῦ κ. Σταμπούλωφ ἐν Σοφίᾳ κυβερνήσις, ζητοῦσα νὰ κατενέγκῃ δεινὸν τραῦμα κατὰ τοῦ 38 ἄρθρου τοῦ βουλγαρικοῦ συντάγματος, τοῦ ἀναγομένου εἰς τὸ θεράσκημα τῶν διαδόχων τοῦ θρόνου, προκαλεῖ τὴν ἀγανάκτησιν καὶ αὐτῶν ἐτι τῶν θερμότερων τῆς νεοτευχοῦς ἡγεμονίας συννηγῶν, φοβουμένων μὴ κατὰ τῆς πολιτείας τοῦ βουλγάρου πρωθυπουργοῦ κατεξαναστῆ ἡ Ρωσία, καίτοι Ἀλέξανδρος ὁ Γ', ἥμιστά μὲν διανοεῖται νὰ χρησιμοποιοῦσιν τὴν πολιτικὴν τῶν ἐν Σοφίᾳ ὡς ἀφορμὴν ἐντονωτέρας πολιτείας καὶ ἀρροκεται μᾶλλον εἰς τὸ ν' ἀφήσῃ τοὺς Βουλγάρους νὰ ἐψηθῶσιν εἰς τὸ ἴδιον αὐτῶν λίπος, ὡς αὐτὸς οὗτος ἐκήρυξε κατὰ τὰς πρὸς τὸν πρίγκιπα Βίσμαρκ συνδιαλέξεις καὶ ὡς διατρανοῖ καὶ αὐτὴ ἡ φῆλα τῆς Ρωσίας ἔχουσα μερὶς τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τύπου, ἀδιαφορεῖ δ' εἰς τὸ ζήτημα τῶν γάμων τοῦ πρίγκιπος Φερδινάνδου μετὰ καθολικῆς κόρης, καὶ κατὰ τινὰ ρωσικὴν ἐφημερίδα μετ' ἰσραηλιτίδος, ἢ εἰς τὴν ἀρνηθῆσθαι τὴν πολιτικὴν τοῦ κ. Σταμπούλωφ, ζητήσαντος νὰ τεκμηριώσῃ ὅτι οἱ Βούλγαροι οὐκ Ἰσραηλιτῶν ἀλλὰ κράμα ἰουδαϊκοῦ καὶ ἄλλου ἔθνους τυγχάνουσιν· πρόδηλον ἐπομένως ἀποβαίνει ὅτι αἱ εἰρημνικαὶ διακινήσεις νεκρὸν ἀπομένουσι γράμμα καὶ ὅτι δικαίως ἡ κοινὴ ἐν Εὐρώπῃ γνώμη ρυθμίζει τὴν ἐαυτῆς πολιτείαν οὐχὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν λεγομένων ἀλλὰ τῶν διαδραματιζομένων.

Σπουδαία ὡσαύτως ὑπὸ γενικὴν ἐποψίν εἶναι καὶ ἡ καταλαβοῦσα τὰ πλείονα τῶν κρατῶν ἐπιδημία κρίσεων. Μετὰ τὴν ἐν Γαλλίᾳ ὑπουργικὴν κρίσιν, τὴν ἐξομαλίσθεισαν διὰ τῆς εἰς τὴν ἐξουσίαν ἀνόδου τοῦ κ. Ρημπῶ, οὐ ἢ ἐν ταῖς βουλαῖς ἀναγνωσθεῖσα ὑπουργικὴ δύλωσις, ἀναγομένη εἰς τὸ ζήτημα τοῦ Παναμᾶ κυρίως καὶ ἐπαγγελζομένη τὴν ἐξακριβῶσιν τῆς ἀληθείας εὐάρεστον ἐνεποιήσεν ἐντυπῶσιν καὶ ὑπὸσχενταὶ διαρκῆ τῷ τοῖς Γάλλοις νέφῳ ὑπουργεῖφ βίον, ἐπιβλῆεν ἢ ἐν Ἰσπανίᾳ, καὶ τῶν

κ. Κανόβαν διεδέξατο ὁ κ. Σαγάστας, ὁ καὶ ἄλλοτε τοιοῦτος χρηματίας καὶ ἔχων μετὰ τοῦ προκατόχου τὸ μονοπώλιον οὕτως εἰπεῖν τῆς ἔδρας τοῦ πρωθυπουργοῦ, ὃν τρόπον εἶχον τοῦτο ἐν Ἰταλίᾳ ὁ μακαρίτης Δεπρέτης καὶ ὁ κ. Κρίστνης. Καὶ ἐν Αὐστρίᾳ δὲ δὲν παρήλθεν ὁ κίνδυνος τῆς κρίσεως, ψῆδος δὲ ἐπικρατεῖ μὴ ἐπέλθῃ ἢ διάλυσις τῆς βουλῆς, ὡς δικαίως παρετηρήθη ἐν τῇ στήλῃ ταύτῃ ἐπὶ τῇ ἡττῇ τοῦ ὑπουργείου Ταάφε κατὰ τὴν ψήφοφορίαν τῶν τῶν μυστικῶν κεφαλαίων· ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν Ἰταλίᾳ δὲν διατελοῦσιν ἐν μᾶλλον εὐαρέστῳ σημείῳ. δεινὸς δὲ μεταμέλεται ὁ πρωθυπουργὸς αὐτῆς κ. Γιολίτης ἐπὶ τῇ εἰσηγήσει τῆς ὑποψηφιότητος τοῦ κ. Ζουκάρου, οὗ τὴν ἐκλογὴν ἀκυρώσασα ἡ Γερουσία ἐμείωσε τὴν παρὰ τῇ αὐτῇ συμπάθειαν τοῦ κ. Γιολίτη, ὡς διανοομένην ὅτι ἡ τῆς ἐκλογῆς ταύτης ἀκύρωσις ἀποτελεῖ τραῦμα κατ' αὐτῶν τούτων τῶν προνομίων τοῦ Στέμματος.

ΦΥΡΔΗΝ ΜΙΓΔΗΝ.

Ἀπὸ τῆς παρελθούσης πέμπτης ἐγένετο ἡ ἐναρξίς τῶν δημοσίων διαλέξεων τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, ἐπιψηφισθέντος τοῦ προγράμματος αὐτῶν κατὰ τὴν τακτικὴν συνεδρίαν τῆς παρελθούσης δευτέρας. Αἱ διαλέξεις ἐξακολουθήσουσι τακτικῶς καθ' ἑκάστην μὲν κυριακὴν ἀπὸ τῆς 2—3 μ. μ. ὥρας, καθ' ἑκάστην δὲ πέμπτην ἀπὸ τῆς 8—9 μ. μ.

— Διωρίσθη πατριαρχικὴ ἐπόπτης τῶν σχολῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁ παν. ἀρχιμανδρίτης κ. Καλλίνικος Δελικάνης, ἱεροκήρυξ τῆς ἐν Σταυροδρομίῳ ἐλληνικῆς ὀρθοδόξου κοινότητος.

— Ἀρχιεπίσκοπος Κεφαλληνίας ἐψηφίσθη ὑπὸ τῆς ἱερᾶς συνόδου τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως Γεωργίου ὁ ἱερολ. κ. Γεράσιμος Δωριεύας, τέως καθηγητὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς, σπουδαστὴς ἐν Παλλίᾳ τὰ νομικά.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Σάββατον, 5 Ἰοβρίου.

Ἡ ἑβδομάς αὕτη ἀκολουθοῦσα τὴν τάσιν τῆς προηγουμένης, ἤρξατο διὰ ζωηρᾶς ἀνατιμύσεως πάντων τῶν χρεωγράφων, ἰκανὴ δὲ ἐπεκράτησε κίνησις ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ ἡμῶν. Καὶ τὸ μὲν Γενικὸν χρέος ἀντιμῆθη μέχρις 23, 8/40, οἱ Σιδηροδρομοὶ μέχρι 92 1/4, τὸ Ὄσμανιὸν 83, 25 καὶ αἱ μετοχαὶ τοῦ Μονοπωλείου 16, 17/40, σήμερον δὲ θὰ εἴχομεν ἀναμφιβόλως νὰ σημειώσωμεν ἀνωτέρας τιμὰς, ἂν μὴ ἐν τῷ μεταξὺ ἐπύρροτο ἡ νέα ὑπουργικὴ κρίσις ἐν Γαλλίᾳ διὰ τῆς παραίτησεως τοῦ ὑπουργοῦ τῶν οικονομικῶν κ. Ρουβιέ, καὶ τὰ ἄλλα σκανδαλώδη ἐν τῇ Βουλῇ ἐπεισόδια, ἃ προκαλεῖ ἡ ἀτυχὴς ὑπόθεσις τοῦ Παριζιᾶ. Ἡ παραίτησις τοῦ κ. Ρουβιέ ἐπῆνεγκε σπου-

δαίαν καὶ ἀσυνήθη κατὰ μίαν μονάδα ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας ὑποτίμησιν τῆς γαλλικῆς ἄντι, κατὰ συνέπειαν δὲ καὶ τὴν τῶν ἄλλων χρεωγράφων, προσδληθέντων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον σπουδαίως. Εὐτυχῶς ὁ περαιτέρω κίνδυνος ἀπεσοβήθη ταχέως, τὸ δὲ θάρρος ἤρξατο ἐπανερχομένου μετὰ τὸν διορισμὸν τοῦ κ. Τισσῆ. Οὕτω τὸ Γενικὸν χρέος, ὅπερ εἶχεν ὑποτιμηθῆ μέχρις 23, 36, ἐτιμᾶτο χθὲς 24, 4, αἱ ὁμολογίαι τῶν Σιδηροδρόμων 91 1/4, τὸ Ὄσμανιὸν 83, 10 καὶ αἱ μετοχαὶ τοῦ Μονοπωλείου 16, 11, ἐνῶ τὴν τετάρτην ὑπετιμῆθησαν μέχρι 16, 2/40.

Τὸ ἡμέτερον χρηματιστήριον ἐπὶ μικρὸν ἐπηρεασθὲν ἐκ τῶν ἐν Παρισίοις συμβαινόντων, νέον ἀνέλαβε θάρρος καὶ ἰσχυρὰν τὴν ἐλπίδα ζωηροτέρας ἀνατιμύσεως τῶν ἡμετέρων χρεωγράφων, τοσοῦτῳ μᾶλλον, ὅσῳ ἐγένετο γνωστὸν ὅτι ἡ Διεύθυνσις τοῦ Δημοσίου χρέους προὔτιθετο ν' ἀγοράσῃ, καὶ ἠγόρασε τῶν ἐν Λονδίῳ καὶ Παρισίοις σπουδαῖα ποσὰ τῶν τριῶν πρώτων σειρῶν τοῦ Γενικοῦ χρέους, ὃν τοὺς τίτλους μέλλει νὰ παραλάβῃ κατὰ τὴν προσεχῆ ἐκκαθάρσιν. Αἱ ἀγοραὶ αὗται, αἱ γενόμεναι ἐκ τῶν διαθεσίμων κεφαλαίων τοῦ χρεωλυσίου, ἐνίσχυσαν, φαίνεται, ἐν Λονδίῳ τὴν γνώμην, ἣν καὶ τηλεγραφικῶς μετέδωκεν ἐνταῦθα τὸ Πρακτορεῖον Φουρνιέ, ὅτι προσδοκᾶται μεγάλη ὑψώσις τῶν τουρκικῶν χρεωγράφων κατὰ τὸν προσεχῆ μῆνα. Καὶ ἄλλοτε τὸ ἐν λόγῳ πρακτορεῖον μετέδωκεν ἡμῖν τοιαύτας προφητείας μίῳ πραγματοποιηθείσας, ὥστε τὸ δημόσιον μικρᾶς ἢ οὐδεμιᾶς προσοχῆς ἀξιοῖ τὰς τοιαύτας ἀναρμοδίους καὶ παρ' ἀναρμοδιῶν διδομένας πληροφορίας. Ὅπως δὴποτε τὰ πνεύματα ἐνταῦθ' αὐτὰ καὶ ἐν Εὐρώπῃ εἰσι διαθεμιμένα νὰ δεχθῶσι καὶ παρακολουθῶσιν ἐναντὶ πρὸς ὑψωμὸν κινῶν, ἥτις φαίνεται λίαν πιθανή, ἂν μὴ παρεμποδισθῆ ἐκ τινος νέου ἐπεισοδίου. Κατὰ τὴν προσεχῆ ἐπῆνεγκεν τοῦ διευθυντοῦ τῆς Ὄθωμαν. Τραπεζῆς κ. Βενδάν ἐπαναληθῆσονται αἱ περὶ τοῦ νέου δανείου διαπραγματεύσεις, τεθεισῶν ἤδη τῶν βάσεων τῆς συννοήσεως. Πλὴν τούτου ἡ εἰς Ἀγγλίαν μετάδοσις τοῦ κ. Καλλιάρ, προσέδρου τοῦ Συμβουλίου τοῦ Δημοσίου Χρέους, δὲν εἶναι ἄσχετος πρὸς τὰ μελετώμενα νέα σχέδια περὶ τῶν τουρκικῶν χρεωγράφων. Ὅσον ὅμως ἀφορᾷ εἰς τὴν γενικὴν μετατροπὴν, μολοντί ἐκ διαλειμμάτων ἐξακολουθεῖ γενόμενος λόγος ἐν ταῖς εὐρωπαϊκαῖς ἐφημερίσι, νομίζομεν ὅτι τὸ σχέδιον τοῦτο ἂν μὴ ἐγκατελείψῃ διὰ παντός, ἀνεβλήθη ὅμως ἐπ' ἀόριστον. Αἱ παρούσαι σκέψεις καὶ ἐνέργειαι περιορίζονται εἰς αὐξήσιν μὲν τῶν εἰς ὑπηρεσίαν τοῦ Γενικοῦ Χρέους ἐκκεχωρημένων προσόδων, προσθήκη δὲ εἰς τὸν τόκον 1)40) ἐν ἐπιπλῆ ὅσον οἶόν τε προσδεχέσθω, ἴσως κατὰ τὸν δεσπετήριον τοῦ προσεχοῦς ἔτους. Πάντα ταῦτα τὰ μελετώμενα σχέδια διατηροῦσι τὰς τιμὰς τῶν τουρκικῶν χρεωγράφων, καὶ ἐνίσχουσι τὴν ἐλπίδα τῆς παραιτέρας αὐτῶν ἀνατιμύσεως.

Ἡ τιμὴ τῶν ἐλληνικῶν χρεωγράφων οὐδεμίαν ἔκαμε πρόσοδον τὴν ἑβδομάδα ταύτην, τῶν αἰτιῶν δὲ ὑπέστησαν ταῦτα καὶ τινὰ ὑποτίμησιν, καίτοι προσεγγίζει ἡ πληρωμὴ τοῦ τόκου αὐτῶν, ὁ δὲ εἰς τὴν βουλὴν ὑποβληθεὶς προϋπολογισμὸς τοῦ κ. Τρικούπη λίαν εὐμενῶς κρίνεται παρὰ τῶν κυριωτέρων οικονομολογικῶν ἐφημερίδων τῆς Εὐρώπης. Αἰτία τῆς καταστάσεως ταύτης εἶναι ἔνθεν μὲν αἱ καθ' ἑκάστην ἀσβεθεῖς διαδόσεις τῶν ὀργάνων τῆς ἀντιπολιτείας, τὰ ὅποια ἐπὶ τρεῖς ὄλας ἡμέρας διελάλουν τὴν παραιτήσιν τοῦ ὑπουργοῦ Τρικούπη, ἔνθεν δὲ ἡ οικονομικὴ ἐξάντησις τῶν ἐν Ἀθίναῖς χρηματιστηρίων, ἀπολεσάντων καὶ τὸ σθένος καὶ τὸ θάρρος αὐτῶν. Ἡ ὑποτίμησις τῶν μετοχῶν τοῦ Λαυρίου νέας ἐπῆνεγκε ζημίαν, ἐκ τούτου δὲ καὶ ἡ νέα ἐκπτώσις τῶν μετοχῶν τῶν Τραπεζῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀξιών, αἱ νῆαι συναλλαγματικαὶ ἀνάγκαι, ἡ αὐξοῦσα δυσπιστία, ἡ ὑπερτιμῆσις τοῦ συναλλάγματος καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐξ ὧν δὲν εἶναι εὐκόλον ν' ἀπαλλαγῆ ὁ τόπος. Τὸ κακὸν ἤτο λίαν προκεχωρημένον, εἶχε βαθυτάτας τὰς ρίζας, ὥστε μόνον διὰ θαύματος θὰ ἦτο δυνατὴ ἡ ἄμεδος θεραπεία. Ὁ κ. Τρικούπης, καίπερ πανταχῶθεν καὶ

πολυτρόπως πολεμούμενος, γενναίως και καρτερικῶς ἀγωνίζεται πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς καταπεσοῦσης πίστεως τοῦ ἔθνους, ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἔργον ὀλίγων ἡμερῶν, οὐδὲ δυνάμεθα νὰ ἐλιπίσωμεν σπουδαίαν βελτιώσιν τῆς καταστάσεως, πρὶν ἢ συζητηθῆ καὶ ἐπιψηφισθῆ ὁ νέος προϋπολογισμός, διότι μόνον μετὰ τὴν ἐπιψηφισιν αὐτοῦ θὰ εἶναι δυνατὴ ἡ διαπραγματεύσις καὶ συνομιλοῦσις τοῦ νέου δανείου, δι' οὗ πρόκειται ν' ἀνακουφισθῆ ἡ ἀγορὰ τῶν Ἀθηνῶν, ἀποδυρομένου τοῦ πλεονάζοντος ποσοῦ τοῦ χαρτονομίσματος, καὶ ἐπαυερχομένης τῆς τιμῆς τοῦ συναλλάγματος εἰς τὰ φυσικὰ αὐτῆς ὅρια. Οὕτω κρίνουσι τὴν θέσιν τῶν πραγμάτων καὶ τὰ μᾶλλον δυσμενῶς διακειμένα εὐρωπαϊκὰ φύλλα, ἀναγνωρίζοντα μὲν καὶ ἀνομιολογούντα τὴν ἐξοχὸν ἰκανότητα τοῦ κ. Τρικούπη, δυσπιστοῦντα ὁμῶς πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῶν ἐν Ἑλλάδι βουλευθῶρων, ἐκ τῆς ψήφου τῶν ὁποίων ἐξήρηται ἡ τύχη τοῦ ἔθνους. Ἐὰν λοιπὸν, λέγουσι, δὲν ἴδωμεν τὸν προϋπολογισμὸν ἐπιψηφισόμενον διὰ μεγάλης πλειοψηφίας, δὲν δυνάμεθα νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ὁ κ. Τρικούπης θὰ παραμείνῃ ἰσχυρῶς ἐν τῇ ἐξουσίᾳ πρὸς πραγμάτων τῶν οικονομικῶν αὐτοῦ σχεδίων. Ταῦτα λέγουσιν οἱ ξένοι, καὶ νομίζουσι ὅτι δὲν ἔχουσιν ἄδικον ἄς ἐχωμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς ὑπομονὴν μέχρι τῆς ἐπιψηφισεως τοῦ προϋπολογισμοῦ. Πλὴν δὲ τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰ ἄλλα μεσημβρινὰ κράτη τῆς Εὐρώπης διατελοῦσιν ἐν μεγίσταις οικονομικαῖς δυσχεραῖαις, καὶ οἱ προϋπολογισμοὶ αὐτῶν παρουσιάζουσιν ἐλλείμματα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον σπουδαία, τὰ ὁποία μόνον διὰ μεγάλων δανείων εἶναι δυνατόν νὰ καλυφθῶσιν, ἢ δὲ ἐξίσως δὲν δύναται νὰ κατορθωθῆ, ἢ δι' ἐπιβολῆς νέων φόρων καὶ αὐξήσεως τῶν προὔπαρχόντων. Ἄλλ' εἰς τὰ πεπολιτισμένα εὐρωπαϊκὰ κράτη αἱ ἀντιπολιτευόμενα μερίδες καὶ οἱ ἀρχηγοὶ αὐτῶν ἐπικρίνουσι μὲν καὶ κατακρίνουσιν ὑπὲρ τὸ δέον αὐστηρῶς τὰς πράξεις τῶν κυβερνητῶν, δὲν προβαίνουσιν ὁμῶς μέχρι προδοσίας τῆς τιμῆς καὶ τῶν ζωτικῶν τοῦ ἔθνους συμφερόντων, οὐδ' ἀγωνίζονται νὰ ἀνέλθωσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν πατοῦντες ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς πατρίδος τῶν.

Ἡ ὑπουργικὴ μεταβολὴ ἐν Ἰσπανίᾳ ἐπανεφέρθη εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν οικονομικῶν τὸν ἐξοχὸν οικονομολόγον καὶ πολιτικὸν Καμάκον, ὃς καὶ ἄλλοτε ἠνέορθωσε τὰ οικονομικὰ τοῦ ἔθνους του. Ἐλιπίεται νῦν ὅτι δι' αὐτοῦ ἡ οικονομικὴ κατάστασις τῆς Ἰσπανίας βελτιωθῆσεται σὺν τῷ χρόνῳ, διότι καὶ ὁ κ. Καμάκος, ἀναλαμβάνων τὴν διεύθυνσιν τοῦ ὑπουργείου, λέγεται εἶπεν ὅτι δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ποιῆ θαύματα, καὶ ὅτι ἀπαιτεῖται καιρὸς, ὅπως ἐπιυλθῶσιν αἱ οικονομικαὶ πληγαὶ τοῦ παρελθόντος. Ὅπως δὲποτε ἡ ἐκτακτὸς ἰκανότης καὶ ἡ τιμιότης τοῦ ἀνδρὸς ὑπόσχονται ὅτι ἡ Ἰσπανία δύναται νὰ ἐξέλθῃ τῆς νῦν ἀμυχανοῦ οικονομικῆς θέσεως.

Περὶ αὐξήσεως τοῦ τόκου τῆς προεξοφλήσεως οὐδεὶς φαίνεται κατὰ τὸ παρὸν κίνδυνος, μολοντὶ ὁ οικονομολόγος τοῦ Λονδίνου ἐξακολουθεῖ συνιστῶν πολλὴν προφύλαξιν, διότι καὶ μετὰ τὴν λήξιν τοῦ ἔτους δὲν θὰ παύσωσιν αἱ χρηματικαὶ ἀνάγκαι τῶν κυβερνήσεων, αἱ ὁποῖαι θὰ προσδῶσιν εἰς αἰτήσεις δανείων πρὸς κάλυψιν τῶν ἐλλειμμάτων, συμπληρωσιν τῶν στρατιωτικῶν ἐξοπλισμῶν. ἢ ἄσιν τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, ὡς προτίθεται νὰ πράξῃ ἡ Αὐστρία.

Ν. ΦΩΤΙΑΔΗΣ.

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἔνεκα τῆς ἐποχῆς ἡ ἀγορὰ μας οὐδεμίαν παρουσιάζει ζωηρότητα. Ἡ σιταγορὰ ὑπῆρξεν ἡ αὐτὴ σχεδὸν τοῦ παρελθόντος ἐφήμερον, κομισθέντων ἐκ Ρωμυλίας 20,000 κοιλῶν πωληθέντων τῶν τῆς κάτω γραμμῆς ἀπὸ 9 ἕως 10 γρόσια κάτω λίβρας τῶν δὲ τῆς ἄνω ἀπὸ 8 1/4 ἕως 9. Ἐξ Ἀνατολῆς ἐκομίσθησαν διὰ τοῦ

σιδηροδρόμου 4000 κοιλὰ δοθέντα μεταξὺ 9 1/2 καὶ 10 1/2 κάτω λίβρας. Ἐξ Ἀμμοῦ 1000 κοιλὰ, πωληθέντα πρὸς 9 3/4 κάτω λίβρας, καὶ ἐξ Ἰνεπόλεως 4000 δοθέντα πρὸς 11. Ἐκ Θεσσαλονίκης ἐφθάσαν 1000 κοιλὰ καὶ ἐπωλήθησαν πρὸς 9 3/8 κάτω λίβρας καὶ ἐκ Νέας Ρωσίας 10,000 δοθέντα πρὸς 8 κάτω λίβρας. Ἡ ἐπὶ τοῦ σκληροῦ σίτου ζήτησις ἐξακολουθεῖ καὶ πωλήσεις γίνονται πρὸς 37 1/2—38 παράδες κατ' ὄκάν. Ὁ ἀραβόσιτος ὁμῶς εἶναι ἠμελημένος προσφερόμενος πρὸς 19—20, ἀλλ' ἀγοραστὰ δὲν ὑπάρχουσι. Καὶ ἡ κριθὴ διετέλεσεν ἐν γαλήνῃ, τῆς τοῦ Δουνάδεως τιμωμένης πρὸς 10 1/2—11 γρόσια. Ἡ σίκαλις ἀζήτητος πάντοτε, τιμωμένη ὀνομαστικῶς 21—22 παράδες καθῶς καὶ ἡ βρώμη λογιζομένη 22—22 1/2 παράδες. Τῶν ἀλεύρων αἱ τιμαὶ ἱουδεμίαν ὑπέστησαν μεταβολὴν ὀλιγίστας ὅμως πράξεις εἶχονεν καὶ φθασίματα μόνον 2700 σάκκων.

Ἐκ τῶν σπόρων μόνον οἱ καναρόσποροι ἔδειξαν ζωηρότητα τινα, παρουσιασθέντων ἀγοραστῶν εἰς τοὺς 85—87 παράδες, ἐπωλήθησαν δὲ 1300 σάκκοι. Εἰς τοὺς καναρόσπορους οὐδὲν ἐγένετο. Κέγγρου ἐπωλήθησαν 350 σάκκοι πρὸς 22—23 παράδες, καὶ λινοσπόρων 1320 σάκκοι πρὸς 49—50. Σπασαμίον ἐπωλήθησαν 450 σάκκοι πρὸς 89—90 ἀλλ' ὑπάρχει τάσις ἐκπεσοῦ. Εἰς τ' ἀνασόνια ἐπικρατεῖ ἐντελῶς ἀπραξία, ὀνομαστικῶς δὲ τιμῶνται ἀπὸ 3 ἕως 6 γρόσια κατ' ὄκάν ἀναλόγως τῆς προελεύσεως.

Εἰς τὰ ἀποικιακὰ ἐξηκολούθησεν ἡ αὐτὴ τοῦ παρελθόντος ἐφήμερον κίνησις ἀνευ μεταβολῆς τιμῶν ἐκτός τῶν ζαχαρέων εἰς τὰς ὁποίας ἐπῆλθεν ἀξιολογὸς ἐκπτώσις ἕνεκα πολλῶν φθασμάτων καὶ ἀπὸ 124—125 ὅπου ἐπωλῶντο αἱ πρῶται αὐστριακαὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἐφήμερον κατιντήσαν εἰς τὰ 120—121.

Τὰ ὀστικά εἶδη ζωηρῶς πάντοτε κινουήνται. Εἰς τὰ ἔλαια ὑπάρχει πάντοτε καλὴ διάθεσις: 200 βαρέλια κομισθέντα ἐκ Μουδανίων ἐπωλήθησαν ἀπὸ 4 1/5 ἕως 4 1/2 τὸ χιλιόγραμμον, καὶ 90 ἐκ Κυδωνιῶν ἄτινα ἐδόθησαν πρὸς 3 7/8—4. Ἐκ τῶν τῆς Μυτιλήνης καὶ Κρήτης παρακαταθήκη δὲν ὑπάρχει καὶ ὀνομαστικῶς τιμῶνται ἀπὸ 4 1/4 ἕως 4 1/2 τὸ χιλιόγραμμον.

Ἐκ τῶν μετάλλων ὁ χαλκὸς κᾶπως ἀνέλαβεν ἕνεκα τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ ὑψώσεως, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ σιδηροῦ μικραὶ ἐγένοντο πωλήσεις, ἐλλείψει ἀγοραστῶν. Ἐκ τούτου ἐφθάσαν 200 τόνοι οὐσνδικοῦ.

Καὶ εἰς τὰ ὑφάσματα ὀλιγίστας εἶχονεν πωλήσεις ἀνευ μεταβολῆς τιμῶν καθόσον μάλιστα καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ περιορισμέναι πράξεις ἐγένοντο.

Ἐκ τῶν εἰδῶν τῆς Ἀνατολῆς τὰ τιφτίκια ἐξακολουθοῦν λίαν σταθερὰ καὶ πωλήσεις εἶχονεν κατὰ τὸ ἐφήμερον 950 δεμάτων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ 15 3/4 ἕως 16, ὅπου ὁμῶς ἐπωλήθησαν μόνον 4 κβ. Τοκάτ πρὸς 130 καὶ 1 Ἀγκύρας πρὸς 117 μὲ τᾶσιν ἐκπεσοῦ καθόσον ἐκ Συρίας νεωτέρα ἠγγέλθη ὑποτίμησις. Τζεχσιῶν ἐπωλήθησαν 150 σάκκοι Τοκάτ πρὸς 3 3/4, 13 Καϊσαρίας πρὸς 5 1/4 καὶ 13 Ἰσκιλίπ πρὸς 4.—160 σάκκοι Τραγακάνθου ἐπωλήθησαν μεταξὺ 20 καὶ 28 γροσίων.

Πέντε ναυλώσεις εἶχονεν, μίαν ἐκ Κωστάντζας διὰ Μεσόγειον καὶ Κωνσταντινούπολιν φορτίου 17500 κοιλῶν σίτου πρὸς 1,60 τὴν κάρικαν μὲ διατίμησιν Φιλιππάκου, ἕτεραν ἐκ Ραιδεστοῦ διὰ Μεσόγειον φορτίου 9500 κοιλῶν πρὸς 12 φρ. τὸν τόνον, ἄλλην ἐκ Δεδαγατῆς φορτίου 14000 κοιλῶν πρὸς 1,40 τὴν κάρικαν μὲ διατίμησιν Φιλιππάκου, ἄλλην ἐκ Βατουμίου φορτίου 20000 κβ. πετρελαίου διὰ Κωνσταντινούπολιν πρὸς 0,30, δι' Ἀρχιπέλαγος πρὸς 0,37, διὰ Συρίαν πρὸς 0,43 καὶ δι' Αἴγυπτον πρὸς 0,50 καὶ τελευταίαν ἐκ Κωστάντζας δι' ἔδω μὲ φορτίον 16000 κοιλῶν σίτου πρὸς 38 χρυσούς παράδες τὸ κοιλόν.

A. Z.

Ἄ ἐπεύθυνος ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Κωνσταντινούπολις—Ἠέραν Τυποθησαφειῶν ΝΕΟΛΟΓΟΥ.